

Ballade van de

Mais

Marcel De Bolle

2de Editie

Voorwoord.

Na de val van het Communisme in Roemenië werd dit land als het ware opnieuw door het Westen ontdekt. Het land heeft een halve eeuw geleefd tussen gesloten grenzen en met een dictatoriaal regime. Aan zijn bewoners zijn alle vernieuwingen, ontstaan ten gevolge de technische ontwikkelingen en de steeds evoluerende levensbeschouwingen, voorbijgegaan. De armoede, was er een gevolg van. Na de val van het Communisme werden er in het Westen schrijnende beelden op tv getoond. Deze beelden spraken de mensen uit het rijke Westen aan. Bij het zien van zo veel ellende waren ze bereid om van hun overvloed te delen. Adoptiedorpen werden in het leven geroepen. Iedere gemeente werd aangespoord om een dorp in Roemenië te adopteren.

Voor Denderleeuw is dit Rupea dat centraal ligt en zowat 6 000 inwoners telt. Het Roemenië comité werd in het leven geroepen. Ook in Roemenië werd een dergelijk comité gesticht. Onder beide comités ontstaat een vriendschapsband.

Reeds vijf maal trok een vrachtwagen met dertig ton goederen van Denderleeuw naar Rupea. Vorig jaar in oktober reisde ik mee met een groep die de vrachtwagen begeleidde. De idee werd geopperd om in de zomer na te gaan of toerisme er leefbaar is. Twee families, Maurice Kiekens en Marcel Van der Elst zouden hun vakantie in Roemenië doorbrengen.

De hoofdpersonages van dit verhaal zijn Frans en ik die als twee vrijgezellen de reis meemaken en er in hun eentje op uit trekken. Frans stelt zijn Mercedes bestelwagen ter beschikking en deze wordt volgeladen met 120 dozen, vooral kleding.

Hoewel we elkaar amper kennen, wagen we het erop om heel wat taboes te doorbreken. We lappen alle raadgevingen tegen dieven en gangster-bendes aan onze laars en trekken er alleen op uit. Het is tevens onze bedoeling de goederen niet op een-zelfde plaats uit te laden, zoals dat met de vracht-wagen wel het geval is. Wij zullen die kleding brengen daar waar ze nodig is.

Op onze heenreis worden we vergezeld door Karel en Godelieve die met hun mobilhome tot in Rupea meereizen, daar een paar dagen blijven en dan terugkeren.

Deze bladzijden zijn een poging om de sfeer en de belevenissen weer te geven van de fantastische reis doorheen een groot deel van Roemenië in de periode van 2.7.1994 tot 24.7.1994. Die sfeer geeft een bijzondere dimensie aan alles wat we zien en beleven. We leven intens. Het schrijven van deze indrukken is daarvan een gevolg.

1. Het vertrek.

En zo geschiedde. Het is half negen. Frans is daar en stipt op tijd. Hij is vergezeld van Anita (zijn vrouw) en Robert die hem komen uitwuiwen. Alles is zoals voorzien, zodat we om 9 uur in Hemelrijk zijn om de daar gestapelde dozen in te laden. We maken de wagen open. Deze steekt al voor 3/4 vol, zodat het laden snel gedaan is. Een hele vracht 'dringende zaken' blijven, bij gebrek aan plaats, ter plaatse tot grote ontgoocheling van hen die ze maar al te graag als geschenk wilden meegeven aan bekenden in Rupea.

Na het laden gaan we terug naar huis om onze (mijn) persoonlijke zaken in te laden. Met moeite kan het nog in de bestelwagen. Het wachten op Karel en Godelieve kan beginnen. Ook zij ver-trekken een dag vroeger dan Maurice en Marcel. Hun mobilhome kan de snelheid van de personenwagens evenmin aan als onze bestelwagen.

De afspraak is dat we over drie dagen allen samen komen in een bar in Gyula, aan de grens met Roemenië.

Na een kwartier wachten komt Marcel aan met nog een aantal dozen om mee te nemen. 't Gaat er niet meer in. 't Moet mee. We wachten op Karel, misschien kan daar nog wat bij. We wachten tot 11 uur. Geen Karel en hij is onbereikbaar met de telefoon. Marcel verschijnt opnieuw. Nog met pakken. Die moeten zéker mee. Karel komt maar niet. We wachten en de zenuwen beginnen hun werk te doen. 't Weer is goed, maar het begint opmerkingen te regenen. Om hen te sussen en om zelf een bezigheid te hebben, telefoneer ik om de 5 minuten. Het lukt uiteindelijk. Ze gaan tanken en komen af. 't Is na 12 als ze verschijnen. Er wordt geen bagage in de mobilhome toegelaten. Dan maar dozen uitladen en andere in de plaats zetten.

Zwaar beladen vertrekken we. Goede reis, gute Fahrt, good luck.

2. De heenreis.

Aan 90 km/uur zweven we over de autostrade, onze wereld voor een paar dagen. De minste helling drukt onze snelheid. Toch gaat het vlot. De voorspelde drukte bij het begin van de vakantie is er niet. Voor ons rijdt de mobilhome. Wij volgen braaf. Frans stuurt.

"Ik heb schrik, als iemand anders aan 't stuur zit" zegt hij.

"Des te beter voor mij" vind ik en nestel mij zo behaaglijk mogelijk in de stuurcabine.

Ik geniet ondertussen van alles wat er te zien is. Van de bieten die groeien op de velden naast ons. Ze laten bescheiden hun bladerdos zien die weg zapt telkens als er een struik langs de weg opduikt. Het graan doet zijn best om bij deze droogte vroegtijdig rijp te zijn en zo het zaad te redden. Het graan primeert op het stro, om de voortplanting veilig te stellen. De buitenste rijen maïs drummen het achterliggende veld terug op veilige afstand van het razend verkeer.

De natuur heeft nog lang niet aanvaard dat een betonmassa haar de wet stelt en doet hard en overdadig haar best om de autostrade te heroveren. Een vos, die een stuk autostrade als zijn territorium beschouwde, ligt doodgereden te vergaan. Niemand treurt. De wagens vliegen er onophoudelijk overheen. Overtreders van de eenzijdige wetten van de autostrade worden ogenblikkelijk veroordeeld en ondersteboven gereden.

We stoppen en eten. Yvette heeft een rijstschotel meegegeven. Anita heeft ook haar best gedaan en bij toeval ook een rijstschotel klaarge-maakt. We eten alle vier samen in de mobilhome. Karel en Godelieve moeten er beslist spijt van hebben dat ze ons uitgenodigd hebben. Ze hebben er juist enkele maanden Djakarta op zitten. Rijst was er het voorgerecht, het hoofdgerecht en het

nagerecht, dag in dag uit. Daar werd in hun omgeving niets dan rijst gegeten. Hoe meer wij het kleurrijk gerecht beroeren, des te groter wordt hun afschuw. Ze wonden beleefd hun blik af en trachten aan de reuk te ontsnappen maar kennen hierin geen succes. Ze zullen het bij het avondeten weer moeten doorstaan.

Het wordt avond en om 9 uur stoppen we op een parking "Hochstadt", omgeving Würzburg. We worden uitgenodigd om in de mobilhome te slapen. Frans slaat het voorstel af.

"Ik laat mijn wagen niet in de steek", zegt hij.

"Dan ik ook niet. Samen uit, samen thuis", beslis ik en ik meen het.

We besluiten onder de mooie, warme hemel te slapen. We douchen eerst, trinken noch ein Bier, en leggen ons tussen bestelwagen en mobilhome in te rusten. Het valt mij op dat het slapengaan thuis altijd gepaard gaat met een speciale sfeer. Die ontbreekt nu en daardoor valt het mij op. Eigenlijk gaat er een heel ritueel mee gepaard. Steeds hetzelfde. Het eindigt met het geluid van de lichtsckakelaar die uitgetrokken wordt en het gevoel van het touwtje dat in het volkomen duister opspringt als het losgelaten wordt. Einde van de dag. Het leven staat stil tot de morgen.

Hier is slapen een actieve bezigheid. De verlichting blijft zoals ze is en stelt onze lichamen ten toon. We zagen mensen zittend in hun wagen slapen. Onzichtbaar maar niet verkwikkend. De ganse nacht rijden wagens aan en weg. Het lawaai rolt over de grond tot bij ons. Steeds weer wakker. Wat binnen de slaapzak zit is nat van 't zweet. Wat bloot is, heeft kou.

Een bus met slaperige toeristen stopt. De reizigers stappen moe, gapend en verveeld uit. Ze passeren aan ons en kijken zwijgend. Wij genieten van onze rust bij het zien van hun ellende.

Kwart na zes wordt mijn buurman definitief wakker van de koffiegneur die ons uitnodigt, want we weten dat die uit de mobilhome komt en ook voor ons bestemd is. Het stortbad slaagt erin mij wakker te krijgen en voor half acht reizen we verder en vergeten het oponthoud van de voorbije nacht.

Door deze ongewone nacht voelen Frans en ik ons beter op elkaar afgestemd dan hadden we in een bed geslapen. Beslist beter dan dat ik in de mobilhome had overnacht en hij buiten. Een goede investering in de nabije toekomst.

In de verzengende hitte rijden we door bossen, door velden, over heuvels en alles waar men destijds de autostrade overheen gelegd heeft.

Buizerds houden overal de wacht op de vangrails. Ze hebben de autostrade verdeeld in territoria. Ze wachten op de ratten en muizen die zich te goed doen aan de etensresten die uit de wagens gegooid worden. Ook zij leven, zij het onrechtstreeks, van het toerisme, van het vervoer.

We zitten op 50 km van Wenen. 't Is zondag 6 uur. Nat van 't zweet overschrijden we de 1 000 km van huis.

De wagen wordt blijkbaar voor het eerst moe, want soms hapert hij, althans zo denkt Frans erover ; zelf merk ik er niets van. Hij wil mij kost wat kost ervan overtuigen. Het is duidelijk niet de afspraak geweest die hij met zijn wagen gemaakt heeft en Frans wordt er zenuwachtig van. We tanken. Herhaaldelijk start hij de wagen en legt hem na een tijdje telkens weer stil.

Hij probeert de pompbediende tot onafhankelijke getuige te gebruiken om zijn wagen aan te tonen dat de wagen schuldig is en dat hij de spelbreker is, hier en nu, en dat hij zich op zijn minst in het bijzijn van deze man moet schamen en er vooral mee ophouden. En het lukt ! Na zoveel pogingen slaat de motor aan en valt spontaan stil. Het gelijk druipt van het gezicht van Frans. Bij zoveel schaamteloosheid kan niet getreuzeld worden en de wegenwacht wordt erbij geroepen. Geen nood vindt Frans, hij is ervoor verzekerd.

Frans begint ogenblikkelijk met het demonteren en het onzichtbare innerlijke van de wagen wordt schaamteloos blootgelegd. Weinige minuten later verschijnt de specialist ter plekke. Eerst worden de nodige papieren besproken en het valt al meteen tegen. De 'ziekteverzekering' van de wagen is niet internationaal genoeg en er moet eerst een lidkaart van een nieuwe bond worden betaald, tegen woekerprijzen.

Bedenktijd.

“Was ist los mit dem Wagen ?”, verbreekt Frans de ontstane stilte.

Een vluchtig onderzoek wordt ingesteld.

“Het ligt aan het elektronisch gedeelte van de wagen, en dat kan alleen maar in een garage van Mercedes hersteld worden”, verstaan we.

Ik denk dat de bedenktijd, na het bepalen van de nogal hoge prijs voor een lidmaatschapskaart te lang geduurd heeft. Het lijkt mij duidelijk dat de man tevreden is dat hij van ons af is. Hij grabbelt zijn papieren samen terwijl hij al aan het stuur zit en verdwijnt.

We troosten ons met de bemoedigende gedachte dat we geen enkele controle gehad hebben, noch aan de Duitse, noch aan de Oostenrijkse grens. We vertrekken en denken braaf aan de volgende twee: Hongarije en Roemenië vooral.

Zo rijden we tot aan de grens met Hongarije en wagen onze kans. Bestelwagen en mobilhome worden al direct gescheiden, passagiers inbegrepen.

Wij komen in een loods terecht en stoppen daar maar ergens. Verder gebeurt er niets en het ziet er naar uit dat dit zo zal blijven. Drie grenswachters staan lui een babbeltje te doen.

“Zou ik durven” ?

“Het moet wel” !

Ik neem dan maar zelf het initiatief en stap naar hen toe, onderweg overwegend in welke taal ik uitpakken zal. Twee van hen verdwijnen plots als ze zien dat ik op hen afsteven. De derde schijnt geen haast te hebben en ik vraag om uitleg. Hij geeft mij te kennen dat het hem verschrikkelijk spijt dat hij juist gedaan heeft met werken en trekt daarbij een perfect ingestudeerd spijtig gezicht. Ik klamp dan maar een van de andere twee aan. Die stuurt mij, met het absolute minimum aan informatie, naar een gebouw, een paar 100 meter terug richting Oostenrijk.

Ik ben beladen met een map vol officiële documenten. Het valt mij op dat niemand er zo veel heeft. Mij kan dus niets gebeuren. Ik kom in een grote ruimte. Slechts aan één van de doorgeeframen is leven te bekennen. Geen vergissen mogelijk, daar moet ik aanschuiven, zoveel is duidelijk. Ik sta tweede in een rij van twee.

De bediende achter het loket wordt er zenuwachtig van en ik moet daar weg om duidelijk ergens anders te wachten. Hij is slechts afgericht op rijen van ten hoogste één persoon, met specialisatie van geen. Ik kies een stoel die mij geschikt lijkt omdat hij strategisch is opgesteld. Van daaruit zie ik het loket, en de vent erachter ziet mij met mijn indrukwekkende bundel, zodat hij mij niet vergeten kan.

De cliënt voor mij is eindelijk klaar. Ik wacht nog wat om niet opnieuw een agressieve uitbarsting bij de bediende te veroorzaken. Hij werkt momenteel hard in de vorm van een babbel met een jong meisje, dat langs zijn kant van het doorschuifraampje tegen een kast aanleunt. Het valt mij op dat hij haar aanwezigheid meer waardeert dan de mijne. Het zou roekeloos zijn een dergelijk belangrijk gesprek te onderbreken en ik wacht schijnbaar onderdanig op zijn genade. Eindelijk is het zo ver. Ik word in audiëntie ontvangen. Ik toon hem triomfantelijk het gehele pak. Hij negeert het en vult een papiertje in.

“12 DM”, zegt hij.

“Die vent maakt geld”, denk ik en ga gewichtig terug, het wondere papiertje in de hand. Ik tref er Frans aan die ondertussen een gesprek begonnen is met een Engelsman.

“Deze man poogt mij 800 DM af te persen, bedrag dat hij beweert niet bij zich te hebben”, zegt hij.

Ik wil het dus niet op die manier proberen en ga terug bij de man die mij naar het hoofdgebouw gestuurd heeft. Ik vereer hem met mijn bundel paperassen ditmaal met de nieuwe aanwinst in close-up geheel vooraan ; ‘t ziet er nieuw uit, nog warm zelfs. Ik duw hem het pak letterlijk in zijn handen. Hij neemt het verbaasd aan en geeft het mij ogenblikkelijk terug.

“Fotocopy” zegt hij en verdwijnt nog voor ik vragen kan van wat. In het hoofdgebouw heb ik een toestel zien staan. Dus terug daar naartoe.

“Von welcher ?” vraagt hij, zonder dat ik mijn stem moet gebruiken.

“Ihre Kollege hat mich geschickt “.

Het beloofde een lang en vooral vervelend gesprek te worden maar ik hakte de knoop door.

“Von alles”.

Dat wordt blijkbaar van mij verwacht. Hij begint er ijverig aan. De machine doet het goed. Dat mag ook wel voor de prijs die hij me aanrekent. 8 DM.

Ondanks het feit dat mijn bundel nu verdubbeld is, kom ik minder zelfverzekerd bij de grenswachter terug. Ik leg het dossier op mijn handen en armen alsof het op een lessenaar ligt en bied het hem aan. Eén kopij is hem zo welgevallig dat hij ze blindelings vindt. Hij neemt ze eruit, en ik krijg ze nog terug ook, nadat hij ze tegen het stempeltoestel gedrukt heeft, dat hij waardig op zijn buik hangen heeft.

Uiteindelijk mogen we door. Ze bekijken zelfs de inhoud van de bestelwagen niet. Dat hebben we wellicht te danken aan een andere reiziger, wiens wagen volledig uitgeladen moet worden.

Karel en Godelieve staan geduldig op ons te wachten. Zenuwen wat dat betreft, kennen ze niet. Ervaring hebben ze te over.

“Oef! Laten we daar maar eens goed op eten, 't is toch middag”.

En dat doen we met overtuiging in het restaurant dat daar niet toevallig, maar om psychologische en economische redenen werd ingeplant.

We vertrekken en rijden gezapig aan richting Budapest. Zoals steeds rijdt de mobilhome voor ons. Wij weten dat we hier met lichten aan moeten rijden, ook overdag. Karel is dit blijkbaar vergeten. We doen ons uiterste best om hem te verwittigen. Het enige wat we kunnen bedenken, is knippen met de lichten. Dat helpt niet. Plots duiken twee politieagenten op. Karel en Godelieve worden naast de weg gedreven.

“Zij zijn er aan, zie je wel” !

Wij volgen braaf. We vinden het erg voor hen, maar het lijkt onvermijdelijk, we hebben het niet kunnen verhelpen. Wij voelen ons als eerste communicantjes zo zuiver van zonde. Wij rijden immers met de lichten aan !

Een van de agenten schrijft een onnozel briefje dat prompt de mobilhome binnen gestoken wordt. Het lijkt waardevol, want we zien grote brieven geld, in ruil, naar buiten gestoken worden. Deze transactie duurt niet lang, zodat het oponthoud maar even lijkt. Daarna komen ze ook bij ons. Wij groeten hen en rekenen op een schouderklopje en een dankbaar woordje, omdat wij het goede voorbeeld gegeven hebben.

“1 000 forint” zegt een van hen.

We aarzelen. Geen van beiden gelooft in een dergelijk geschenk uit de handen van een geünifor-meerd man.

“1 000 forint” ! herneemt de agent en uit de toon is duidelijk af te leiden dat die uit onze zak horen te komen. We aarzelen, nog niet bekomen van de verbazing.

“Sie fahren 67 Km/h. Sie dürfen nur 50 fahren”.

Frans, die zo zorgvuldig dagelijks een nieuwe kaart in de tachometer steekt, vergeet die zelfs te raadplegen en put diep in het zopas omgewisselde geld.

De ganse file kunnen ze dat bedrag aanrekenen. Dat doen ze niet. Er rijden toevallig drie Belgen achter elkaar en die worden blijkbaar bewust gekozen. Het brengt hen 4 000 forint op. Aan Karel kost het 2 000 forint voor zijn twee vergrijpen. Ook de politie leeft van het toerisme.

We vreten kilometer na kilometer en het wordt tijd om naar slaapgelegenheden uit te kijken. We rijden naar een rustparking. De eerste wordt afgekeurd. Het wordt donker. De tweede wordt afgekeurd en we rijden naar een derde. Vuil, met uitpuilende vuilnisbakken en een aangroeiend stort eronder, kenmerken deze oase van rust. Kijarat is het enige wat ik op een bord kan lezen. Ik zag het aan iedere afrit en vermoedelijk betekent het zoveel als “uitrit”. Weer

wordt de wagen met de achterdeur tegen de mobilhome gereden, precies genoeg plaats latend om ons 'bed' te installeren.

Alleen wij twee slapen onder de blote hemel. De andere reizigers op de parking trachten binnen in hun voertuig te overnachten en komen er morgen beslist geradbraakt uit. Wij drinken nog een biertje voor de gezelligheid en om de hitte van de dag te koelen. We bewonderen nog een tijdje de Grote en de Kleine Beer. We laten hen de groeten overbrengen naar hen die dit lezen zullen en ontvangen de groeten terug. Dan slapen tussen het kabaal van aan- en afreizende voertuigen of mensen die roepend tegen elkaar praten en zo iedereen te kennen geven dat zij echt geen rust nodig hebben.

Ik ken als geen ander de onderkant van de mobilhome, want ik lig er haast de gehele nacht onder. Als we wakker worden begint onze derde dag.

Om 5 uur is Frans uitgeslapen. Dat is zo zijn uur zegt hij. Hij kruipt recht en verplaatst de wagen om meer plaats te hebben. Daar lig ik dan. Er blijft mij de keuze op te staan of als bezienswaardige clochard ten toon te liggen. Gezien ik geen blikje bij mij heb om eventueel een aalmoes in te ontvangen, kruip ik dan maar recht en vind dat mijn dag voor dag en dauw begint.

Bij Karel slapen ze nog. In de toiletten en wasplaats zit nog steeds hetzelfde meisje als gisteravond. Ze vraagt 20 forinten en stelt dat precies gelijk aan 1 DM. (1 DM = 62 forint). Maar ze ziet er lief en sjofel tegelijk uit en 't is haar gegund.

Het tasje koffie bij Godelieve en Karel doet goed. Frans drinkt cappuccino. Om 7 uur zijn we weer op weg, niet zonder dat ik wat jogging gedaan heb om wakker en fit te zijn.

3. Panne.

't Is al snikheet en droog. Mij gaat dat goed af. We rukken op naar Budapest en Frans maakt zich hopeloos bezorgd om zijn auto die het nog steeds af en toe laat afweten. We zoeken een garage. Niks. We staan al aan de tweede garage te wachten. De motor lijkt niets te mankeren. Frans wil een nieuwe brandstoffilter. Die is natuurlijk niet te vinden. Frans begint met alle mogelijke verwensingen aan het adres van zijn garagist. Wat die te wachten staat is niet mis ! Dank zij de hulp van Karel vinden we uiteindelijk een officiële garage Mercedes in Budapest.

We mogen de slagboom door. De mobilhome niet. We vragen een mazoutfilter en denken die onmiddellijk te krijgen. De opdracht wordt doorgegeven. Iemand zoekt op een scherm. Dan komt iemand anders voor de diagnose. Blijkt dat Frans gelijk heeft. Oweh zijn garagist ! Een filter heeft Frans altijd mee. Hoort zowat tot zijn dagelijkse uitrusting. Nu niet want hij heeft zijn garagist opdracht gegeven alle filters te vervangen.

Een aantal papieren worden ingevuld. 60 DM is dat waard. Er moeten een aantal papieren ondertekend worden. Iemand leidt ons naar de werkplaats. Na een lange tijd wordt de filter gebracht.

Weer iemand anders komt de filter plaatsen onder toezicht van twee stagiairs, vermoed ik. Het plaatsen duurt 15 minuten. Aan personeel is hier geen te kort. Weer iemand komt ons halen. Er wordt een rekening gemaakt en weer papieren ingevuld. Weer daagt iemand anders op die ons te voet begeleidt naar de afdeling waar betaald moet worden. Een dame maakt de rekening op computer. Ik blijf in de wagen wachten. Frans is onder begeleiding binnen. Ik heb zijn vrouw beloofd niet zonder hem terug te komen, maar vrees de eerste moeilijkheden. Hij blijft maar weg. Eindelijk komt hij terug en doet zijn verhaal. Er moesten juist geteld 12 papieren ingevuld worden. Dan betalen. Met een van de papieren moeten we bij de bareelwachter en we mogen door. Beslist een staatsbedrijf ! De auto is erop verbeterd en Frans nog meer. Die 60 DM doen wonderen bij de wagen en bij zijn bestuurder.

4. Gyula.

In een gezapig tempo rijden we richting Gyula. Om zowat 4 uur zijn we er en ik herken de bar, night club, nog van de vorige keer. Daar hebben we afspraak met de anderen, Maurice en Marcel, ieder in gezelschap van vrouw en dochter. Ze zijn er nog niet. Alsof we een uitzinnige prestatie te vieren hebben, bestellen we 4 grosse Biere en die gaan er vlot in. Een tweede en derde rondje komt aanzetten en uiteindelijk bestellen we eten. Eens zover komen de anderen aan. Ik denk aan het wonder dat een afspraak op 1 720 km afstand slagen kan.

De anderen blijven niet lang, want ze moeten een onderkomen zoeken voor de nacht.

Vorig jaar werd, aan deze grens, de vracht-wagen 37 uur opgehouden. Wij blijven nog wat en installeren ons op de parking waar we nog een tijdje aan- en vervoer van de hoertjes gadeslaan, tot we inslapen voor een tamelijk rustige nacht.

Frans eist er ons om 6 uur uit. We maken ons toilet, aan een kraantje langsheen de straat. We zijn 2 uur te vroeg gereed. We verkennen het dorp.

5. Roemenië.

De zo gevreesde grensovergang biedt weinig problemen. Een jong soldaatje komt op me af en vraagt chocolade. Heb ik natuurlijk niet, want dat bestaat alleen in vloeibare toestand met die hitte. Wel heb ik een zak snoep en die verandert als bij toverslag van eigenaar. Voor iets hoort iets, vindt hij en is zo dankbaar dat hij laat zien hoe hij de kogels uit zijn geweer neemt en hij laat ze ons zien en betasten. Hij staat ons met raad en daad bij en we mogen over zonder verder plichtplegingen.

Al meteen is te merken dat wij in een totaal ander land zijn. We rijden door een kaal gevreten toendra met zijn paardjes, buffels, koeien, ezels, schapen en geiten. Enorme graanvelden aanbidden het pluimgas en de distels die er majestueus bovenuit steken. Velden, kilometers ver, zonder één enkele woning. Wat moeten die mensen afstanden afleggen om te kunnen werken ! Ze zijn moe van de reis alvorens ze aan de slag kunnen. Het moet uren vergen om er te geraken. Als ze niet direct teruggaan komen ze dezelfde dag niet meer thuis.

Toch is er enorm veel werk afgelegd met hun primitieve werkmiddelen.

Naarmate wij verder rijden neemt het aantal karretjes, door paarden getrokken, toe. Het geklepper van de hoeven is niet uit de lucht. De karretjes zijn weldra overal op de weg. Ze rijden in beide richtingen, geladen met graan, hout en mensen. De wagen slalomt er tussendoor.

6. Drinkwater langs de weg.

We willen iets drinken maar hebben geen 'lei' op zak. Vreemd geld kennen ze niet. Als we het bouwvalletje buiten komen, zien we een man aan een waterput langs de weg. Hij trekt onze aandacht. Hij draait aan een zwengel en put zo een emmer water. Die giet hij in een gleuf. Het water komt in een buis terecht. Hier houdt hij zijn hand onder zodat het water stijgt en er een waterstraal ontstaat waarvan hij drinkt. Het fascineert mij en ik doe hetzelfde. Ook Frans doet het. Het spijt mij direct.

We reizen verder en we trakteren iedereen op een filter. De koffie bevalt mij niet en ik denk er ernstig over nooit meer koffie te drinken. Ik krijg last aan mijn maag. Een cola maakt het nog erger. De fut verdwijnt. We boren ons een weg door een dorpje waar buffels, koeien en paarden de voorrang opeisen. We delen nylonkousen uit. Ik word zieker. We komen aan en ik weiger de welkomstdrink. We komen in het gastgezin aan en ik krijg de dochter als uitstekende tolk. Ze spreekt vloeiend Duits. Het wordt laat. Ik weiger eten en drinken.

Hoe ze ook hun best doen, ik voel me ellendig. We gaan slapen. Geen sprake van. Ik heb diarree en ik moet braken. Hoe eindeloos ellendig. Wat gaan die mensen denken ? Ik gebruik handdoeken en al wat ik heb. Er is geen stromend water. Door het bedwingen van de braakneiging worden mijn longen ook aangetast. Hoesten is daar goed voor. De nacht vordert, maar geen slaap voor mij. Wat een toestand !

Ik lig op bed en heb eindelijk besloten de antibiotica te nemen die ik voor dergelijke gevallen meenam. Mijn stem is weg en ik heb een verschrikkelijk droge mond. Ben ik aan 't uitdrogen?

Ik ben kortademig. Ik ga een fles water halen uit de wagen en drink. Ik eet een geroosterde boterham. Ik laat iedereen in de steek en ga slapen. Ik drink twee tassen lindethee en eet een stuk kaas. Het moet overgaan!

De volgende dag word ik vroeg wakker, heb hoofdpijn maar had een goede nacht. Ik verbeter. Alleen de longen zijn nog wat aangetast. Al goed van de antibiotica. Vandaag reken ik op een normale dag.

7. Het weeshuis.

We gaan naar Homorod, het weeshuis, om daar wat kinderkleding uit te laden. Ik heb gisteravond lang gebabbeld met het gastgezin. Alles werd keurig vertaald door de dochter wiens hoop het is dit jaar naar België te mogen komen. Ze willen mij een geschenk geven, zeggen ze. Ik uiteraard ook, maar in Rupea is niets te krijgen.

De hitte is weg. Er was onweer. Het is warm maar betrokken. We komen aan in het weeshuis. Het is de restant van een vroeger Duits dorpje dat door de Saxers is gebouwd in blijkbaar erbarmelijke omstandigheden, aldus een oude afstammeling die zijn teleurstelling over het verleden en vooral over de nazi's niet verbergen kan. Het totaal leeg geplunderde kerkje maakt deel uit van een vesting, met heuse schietgaten en andere attributen als bescherming tegen de Turken.

We bezoeken de kinderen. Het meubilair is totaal versleten en aan onderhoud wordt niet gedacht.

De leefruimte bestaat uit onderaardse gangen en vertrekken. Kil, vochtig, met rottende muren. Het is er vuil en overal waar je metaal vindt, is roestbruin de overheersende kleur. Ik zie in een schemerlicht de rij roestige kommen staan waar ze zich dagelijks moeten in wassen. Stromend water is er niet en wasautomaten dus ook niet. Ik zie de gestapelde bedden, alles in één ruimte. Een badkamer is er niet. Geen douche met warm en koud water. Ik zie de eetkamer met de roestende metalen stoelen waarvan vele geen leuning meer hebben of een die totaal versleten is. Alleen het dagelijks gebruik belet een ruwe roestlaag op het metaal. Ongezelliger kan de dag niet beginnen als je van 's morgens op dat koud metaal moet gaan zitten, zeker als het winter is. Privacy is er onbestaande. Iets vrolijks is er niet.

De bewoonsters zijn meisjes die door hun ouders verlaten werden. Het grootste deel van hen is nu met vakantie. Het valt op hoe de meisjes die nergens heen kunnen contact met ons zoeken. Ze missen duidelijk genegenheid. Of zien ze in ons een kans om aan dit kleurloze leven te ontsnappen ?

Iemand heeft een brief meegegeven voor een van hen. Ze is er niet. Ik tracht de waarde van een persoonlijke brief op naam van een van de meisjes in te schatten met de ogen van deze verlatene. Ze zingen ons ter ere een liedje.

We worden rondgeleid. Het officiële gedeelte is pas achter de rug of Frans en ik lopen er met een paar kinderen aan de hand, alsof we grootvaders zijn die dagelijks met onze kleinkinderen gaan wandelen.

Toevallig is er vandaag ook een Duitse groep met kleding voor het weeshuis. Eigenlijk nogal rommel vergeleken bij de dozen waar Anita voor gezorgd heeft. We bezoeken alle lokalen, ook de stapelplaats en het draait uit op ruzie met de Duitsers. Ook wij vinden dat er heel wat zaken door ons aangevoerd werden die er niet meer te vinden zijn. Vermoedelijk verkocht... De Duitsers verkopen hun mening onomwonden aan de directrice en de sfeer wordt grimmig. Toch laden ook zij uit. Wij houden alles wat voor volwassenen is veilig in de wagen. Dat strookt met onze plannen die door weinigen begrepen worden.

Bovenop de schoorsteen nestelen een paar ooievaars en wij vinden de uitgezochte plaats zeer bedenkelijk : rare plaats in rare omstandigheden.

Het sanitair staat buiten en bestaat uit een dubbele wc : type plank met twee gaten. Echte wc-bril dus. De reuk is niet te harden. We beklimmen de toren van de totaal leeggeplunderde kerk (door de Duitsers tijdens de oorlog). We krijgen er een panoramisch zicht over de enkele straten die Homorod rijk is. Terug op de begane grond worden we van overal door kinderen tegengehouden die ons om een of andere gunst smeken. Wat ze vragen verstaan we niet, maar dat is niet nodig. Ik denk aan mijn kinderen thuis en aan het belang waar en bij wie en wanneer men geboren wordt.

Ik verlaat het weeshuis en heb een sterk schuldgevoel.

8. Eerste kennismaking met de bevolking.

We rijden ongeveer een kilometer en stoppen aan een miserabele bar. De meesten drinken een warme pint bier. Ik, om hiervoor aangehaalde redenen, een glas mineraalwater. Zigeuners zien en voelen onze rijkdom en dringen zich op. Bij Frans komt een dame met een zoontje en toont hem een foto. De truc slaagt en Frans zit al gauw met het zoontje op de schoot. Vandaar tot het schenken van een doos kleding is maar een stap en moeder en zoon trekken op met de doos. Weinig later heeft hij opnieuw beet. De truc wordt opnieuw toegepast, maar mislukt ditmaal.

Op het moment dat wij rechtstaan om weg te gaan komt de 'pompier' die ik nog van vorig jaar ken, aangereden. Hij gaat zijn vrouw (Anna) halen. Zij heeft koekjes gebakken. Er wordt nog een pint gedronken en het gevolg is dat we hopeloos te laat zijn voor het middagmaal. Toch is mijn gastgezin enorm lief, gastvrij en aanhangig. Ze zouden alles doen om het mij naar mijn zin te maken. Ik voel me ook thuis en ieder uur van de dag is gezellig.

Ik deel vandaag mijn 'geschenken' uit en ze zijn ongelooflijk vereerd. Vooral het koffiezetapparaat, dat zelfs programmeerbaar is, steelt de show en krijgt onmiddellijk een ereplaats in de keuken. Uit de dozen willen ze niets. Het menselijk opzicht is er uitermate ontwikkeld. Toch krijg ik het dochttertje en later de zoon mee naar de bestelwagen en die belaad ik met al wat ze niet weigeren. Vooral een paar sloffen waarbij telkens een lichtje brandt als er gestapt wordt, lokt bij de twaalfjarige Anca een kreet van dankbaarheid los.

Het is werkvergadering bij de burgemeester. Bij koffie, gebak en ongelooflijk zure wijn, worden de problemen besproken. De waterleiding geraakt maar niet in orde. Het weeshuis moet in Rupea moet in september af zijn. Het gebouw is in goede staat maar er zijn nog veel kosten aan en vooral veel werk. We willen en kunnen helpen. We vragen of er vrijwilligers zijn in Rupea om mee te werken. Er zijn er geen. Iedereen die in aanmerking komt en misschien zou willen meewerken heeft een onderbetaalde job. Niemand heeft een wedde waarvan hij kan leven. Al de resterende tijd wordt besteed aan het werk op het veld. Daarvan leeft men hier ten slotte. Anderen, waar ze de Zigeuners mee bedoelen, werken nooit. Geen kans wordt onbenut gelaten om de gehate Zigeuners de schuld te geven van alle problemen.

"Hoe zit het met het geld van de goederen (jaarlijks 30 ton) die we naar hier brengen?"

"Van de gekregen goederen mogen we maar 1/10 verkopen, de rest moeten we weggeven"

Blijkbaar houden ze zich daar strikt aan.

"Het heeft een miljoen lei opgebracht waarvan 800.000 lei niet ontvangen werd. Het reeds gestorte geld werd aan de waterleiding besteed."

"Na 5 jaar is het geld zodanig gedevalueerd dat er niet veel meer van overblijft. Kan dat geld niet beter omgezet worden in waardevolle DM?"

"Maar we krijgen 110% intrest op de gespaarde lei. Op DM slechts 2%."

Met de 6 aanwezige bestuursleden wordt druk gediscussieerd. Dat doen ze eigenlijk nog het liefst. Het verbindt hen tot niets en als het er op aankomt doen ze toch iets anders dan wat afgesproken werd. Veel vertrouwen boezemen ze mij niet in.

We willen dit keer niet te laat komen voor het eten en stappen op om half acht, zo heb ik het mijn gastgezin beloofd.

Met de 6 aanwezige bestuursleden wordt druk gediscussieerd. Dat doen ze uiteindelijk nog het liefst. Het verbindt hen tot niets en als het erop aan komt doen ze toch iets anders dan wat afgesproken wordt. Veel vertrouwen boezemen ze mij niet in.

Wij willen ditmaal niet te laat komen voor het eten en stappen op om half acht, zo heb ik het mijn gastgezin beloofd.

9. De ruïne.

We gaan vanavond naar de ruïne, hoog op de berg. Het is een oud kasteel dat de hele streek overheerst. Het is tevens opgenomen in het banier van het stadje. Een flinke romantische klim. We trotseren netels, bramen en de steile helling. Een zwarte omheiningmuur doemt langs alle kanten op en belet ons de burcht in te nemen. We proberen de toegangspoort. Alleen door de overredingskracht van onze begeleiders wordt de enorme poort geopend. Een haveloos uitzierende man is er opzichter.

Het is donker als we in het spookkasteel rondlopen. Een glimworm die vergeten is uit te sterven doet zijn best voor wat plaatselijke verlichting. De diepe waterput trekt onze aandacht en we putten met veel moeite een emmer water. Hoezeer ik ook bezweet ben van de klim, drinken doe ik er in geen geval van.

Een van de allereerste projecten van het Roemenië comité bestond erin deze put van een pomp te voorzien en zo water te pompen naar het veel lager gelegen lyceum. De pomp is al een tijd kapot, deelt men ons mee. Hersteld zal ze nooit worden.

Onze begeleiders kunnen het weten want ze zijn leraar aan het lyceum.

We bewonderen het dorp dat zich maar langs één kant van de berg heeft ontwikkeld en er eindeloos rustig bijligt. In de paar straten is af en toe het licht te zien van een rijdende auto. Hier en daar pinkt een licht door het raam van een woning. Het is goed om hier te blijven maar het geduld van de wachter die ons extra binnenliet is niet eindeloos.

Als we de poort buiten komen overvalt mij het gevoel een stap in het verre, onbekende verleden te hebben gezet. We dalen af naar het bekende Rupea, waar het leven tenminste een halve eeuw op het onze achter is.

Ik ga slapen. Het is 12 uur en ik moet mijn valiezen nog klaarmaken want morgen vertrekken we voor 2 dagen. Zoveel is afgesproken.

10. Op reis.

Wij staan klaar om te vertrekken. Twee Roemenen, Nico en Barzan, gaan mee. Het gastgezin heeft eten klaar gemaakt om mee te nemen. Ik reclameer in 't Frans, in 't Engels, in 't Duits en argumenteer dat de wagen vol voedsel steekt. Niets baat. We rijden naar Brasov. Ik herken het stadje met de prachtige gebouwen, het zeer mooie plein. Er is wel wat veranderd. Een mooie betegeling. Er is veel volk dat heen en weer stapt. Alles is er te koop, gelijk een Westerse stad, alleen aan ongelooflijk lage prijzen. Ik koop er niets. Het gezelschap, onder de druk van de dames, slentert van winkel tot winkel en de groep dreigt voortdurend uiteen te vallen. Niemand weet waar we eigenlijk heengaan. Wie de groep verliest komt in de problemen.

Ik wissel 100 DM uit aan 1 016 lei voor 1 DM, een ongelooflijk grote lading voor mijn veel te kleine geldbeugel en broekzak.

We ploffen uiteindelijk neer op een terras, terwijl de dames het winkelbezoek verder zetten.

Aan Westerse snelheid en overvloed komen de dranken aan. Voor mij nog geen alcohol, al voel ik mij fit.

Doorheen een prachtig bergland trekken we verder, richting Bukarest.

Op de middag komen we aan bij de vrouw van Nicolae Barzan. We begrijpen het niet al te best, vermits hij van haar gescheiden is. Daarvan is niet veel te merken. Ze heeft geld noch moeite gespaard en een prachtig maal klaar gemaakt, wijn inbegrepen. Koffie en gebakjes in overvloed. We zijn met 11 en de living zit bomvol. De Roemenen eten niet met mes en vork, dat is ook aangewezen vermits er geen plaats overblijft voor ellebogenwerk. Het was oprecht lekker. Natuurlijk wil ze er niets voor. Toch aanvaardt ze gretig een van onze talrijke dozen.

We trekken verder naar Sinaia en ongelooflijk maar waar, we slaan onze tenten op in een prachtig hotel, juist tegenover de kabellift die de toeristen zonder moeite 2 000 m hoog brengt. Het kost 134 000 lei voor ons beiden voor twee dagen. De prijs is per kamer, ongeacht het aantal personen, ochtendmaal inbegrepen. Voor de Roemenen is het 1/3 van de prijs.

Hotel Montagna is een luxe-instelling, groots opgevat. Een enorme foyer en balie stralen standing en luxe uit. Er zijn hier veel dergelijke hotels. Het is hier een streek bij uitstek voor toerisme, vooral in de winter vermoed ik. Op de kamers evenwel zijn sporen van verval te zien. Vooral de badkamer getuigt daarvan.

Wij blijven niet lang op de kamer en trekken het stadje in. Schooiers en bedelaars mengen zich in het publiek en zetten hun beste beentje voor om iets te verkopen of te krijgen.

Aan de ingang van het hotel spreekt ons een dame aan. Ze ziet er zowat 70 uit. Ze haalt haar beste Duits boven, knipoogt en heeft het over "schlafen?" Ondanks onze week quarantaine doen we er de nodige energie mee op om het ten minste nog een paar weken vol te houden.

De gezondheid wordt perfect, alleen hou ik er een hoestbui aan over als ik teveel praat op heb. Mijn stem klinkt nog als die van iemand anders. Verder scheelt mij niets meer. De wijn en het bier smaken als nooit tevoren.

11. Ons verblijf in Sinaia.

De dag begint vroeg. In hotel Montagna zijn wij beslist de eerste levende klanten. Daar zorgt Frans voor. Ik word wakker als hij al gewassen en geschoren is. Zes uur of zoiets. We gaan op eetavontuur. Eerst bij de balie. Daar krijgen we een onooglijk bonnetje van herhaaldelijk gerecycleerd papier. Goed voor twee eetmalen. Naar ons gevoel is het voldoende om in leven te blijven.

We hebben afgesproken om tegen 8 uur gezamenlijk de berg te beklimmen. Al naargelang de voorkeur kan dat te voet of met de kabel of met een combinatie van beide.

Het maken van afspraken in de Balkan, biedt al evenveel kansen als spelen op de Lotto, je weet maar nooit ! Onze vrienden dagen niet op. We gaan aan de balie de kamernummers vragen om te weten wat er gebeurt. 't Is 9 uur en een slaperige stem beantwoordt het gebonk op de deur. Ze zijn gisteren weggeweest en blijven nog wat slapen.

We besluiten de berg te voet te veroveren en beginnen eraan met veel moed. 't Is hard en ver.

We oriënteren ons op de kabel die, tussen de bomen door, af en toe hoog in de lucht zichtbaar wordt. Van daar uit moeten we er als nietige wormen uitzien die kansloos tegen de berg opklauteren. De te nemen hindernissen variëren tussen modder, rotsen, kloven en het gewas. Het onaangepast schoeisel is soms oorzaak van glijpartijen die een stuk van het moeizaam veroverde gebied doen prijsgeven. Van opgeven is echter geen sprake. We hebben dorst en we zweten als bokkers. Ik denk aan de wonderen die de brandstoffilter bij de wagen veroorzaakt heeft en het spijt mij dat zoiets voor mensen niet bestaat.

Na anderhalf uur zwoegen belanden we op de plaats van de eerste halte van de lift. Fier op onze prestatie willen we ons aan een kraam trakteren met een fles water. Tot onze verbazing moeten we er een fles wijn bij kopen.

"L' eau c'est pour les canards", zegt Frans en begint met de fles wijn te openen. We hebben tijd zat en zetten ons aan een tafeltje, de twee flessen tussen ons.

Geen van beiden vindt het erg van de wijn. Half elf is nog wat te vroeg om te eten. Wel blijven we zitten, want er is iemand die aan een barbecue begint. We wachten. Onze wijn met water is op. We bestellen 3 maal barbecue: saucissen van schapenvlees. Een man passeert onze tafel met een schotel beladen met het rauwe vlees. Geen mug is bestand tegen de geur die eruit opstijgt. Ze stinken naar look en andere kruiden, dat de lucht er van zindert.

Ondertussen zien we onze vrienden met de lift aankomen. Ze gaan een wandeling maken op de eerste 'verdieping'. Wij maken hen duidelijk dat we te voet naar boven willen. Ze kijken tegen de berg aan als tegen een enorme vuurhaard en niemand durft de handschoen op te nemen. Ook de jeugd niet.

We betalen 60 Bef. voor de drie barbecues en beginnen aan de enorme lange en steile klim. Er blijkt geen einde aan te komen. Onze horizon blijft hoog boven ons uitsteken en wil maar niet naderbij komen, ook al trachten we hem bij iedere stap onder de voet te hebben. We spreken elkaar nog amper aan en zwoegen met piepende adem gestaag voort.

Frans wil af en toe wat rust, maar ik zeg dat rusten stramme spieren betekent en het beter is eventueel langzamer te stappen. Dat komt echter niet overeen met ons temperament en we halen alle voorliggers in en stappen hen verbeterd voorbij. We weten dat ze ons bekijken en slagen erin voor even de vermoeide krampen uit ons gezicht te camoufleren.

Een grote witte herdershond staat op de weg. Weinig later komt een enorme kudde schapen de berg afgerold en stopt ter hoogte van de hond.

We hebben het beiden moeilijk maar zweren liever te creperen dan op te geven, vooral niet nu we beseffen dat teruggaan een nog grotere inspanning zou betekenen. Terugkeren wil ook zeggen dat we de lift niet kunnen nemen voor het dalen. We halen weer een groep puffende

jongens in. Frans maant hen aan het wat vlugger te doen en we beginnen zowaar nog te lopen ook. Eindelijk na opnieuw anderhalf uur klimmen bereiken we de top op 2 000 m.

We zijn fier op onszelf, en hebben onszelf al voor minder getrakteerd. We bestellen thee en cognac en gieten dat door onze dikke nekken.

We gieten ons vol met hun goedkope drank en verbannen daarmee iedere herinnering aan het pijnlijke stappen van daarnet.

We blijven niet lang boven en nemen de lift naar beneden. Vanuit de lift ontdekken we twee prachtige kastelen en zetten een bezoek ogenblikkelijk op de agenda. We komen beneden en trekken op verkenning.

12. Ons eerste klooster.

We denken aan een van de kastelen te zijn aangekomen. We stappen naar binnen maar het blijkt een klooster te zijn. Ons ook goed.

We treffen er een jonge, fijn uitgedoste man. Hij spreekt vloeiend Frans en zoekt duidelijk toenadering. De noden die we overal horen komen naar boven : de armoede.

Hij is getrouwd en studeerde godsdienstwetenschappen aan de universiteit van Bukarest. Hij is er assistent en verdient 100.000 lei per maand. (2 000 Bef.). Hij probeert hier een centje bij te verdienen, maar te oordelen aan het aantal bezoekers, heeft dat ook niet veel te betekenen. Zijn uitleg is boeiend, er is niemand behalve wij. We willen alles begrijpen wat hij zegt en hij wordt dan ook doorlopend onderbroken. Van uiteenzettingen snap-pen we doorgaans niet veel, van een gesprek wel.

Een vreemd geluid dringt het museum binnen. De aandacht voor de uitleg verdwijnt. Hij merkt het en voelt ons ontsnappen.

“Jullie hebben geluk, ga buiten maar eens kijken”, zegt hij, totaal overbodig, want we zijn al aan de buitendeur om een kijkje te nemen.

Een lang gerokt, jong patertje, met een nog miserabel baardje klopt met een hamer op een ongemeen lange lat. Ze is langer dan hijzelf. De lat draait in zijn ene hand, passeert zijn andere en... tok, 't is raak. Hij slaagt erin met de lat in de hand, enorme gestes te maken op bepaalde plaatsen rond de kerk. Een soort van lenigheids oefeningen zijn het voor rug en armen en hoofd.

Het aantal omwentelingen rond de kerk van deze toch wel vreemde verschijning heb ik niet geteld. Alleen is zeker dat hij plotseling uitwijkt en in een torentje belandt. Frans en ik houden hem nieuwsgierig in het oog. Geen beweging kan hij maken of we hebben het gezien. Frans is nog voor hem boven. Ik hou mij professioneel op de achtergrond, want ik wil alles op film. Het patertje neemt met één hand de klepel van de klok vast en duwt die tegen de klok. Zo slaat hij de ‘bim’ over en de ‘bam’ moet honderden meters ver te horen zijn.

Daarmee heeft hij zich overtuigd van zijn waardig-heid en komt hij in rechtstreeks contact met zijn God en Heer. Zo is hij zeker dat Die zal luisteren naar de eenmansshow die hij nu gaat brengen, en dat is niet niks !

Zijn enige attributen zijn een half stukgeslagen grote plank die horizontaal is opgehangen, en twee houten hamertjes. Aanvankelijk slaat hij er bescheiden ‘toktók, toktòk’ op. Hij voert het tempo op en komt duidelijk in trance. Er komt onver-wachts ritme in zijn slagwerk. Het aantal slagen per minuut wordt opgedreven. We staan ook perplex door het aantal verschillende tonen die zo'n plank in het geheim herbergt. 't Is alsof de man overal duiveltjes ziet die hij met de hamer met een ‘tok’ weer de hel in klopt. Ieder duiveltje ‘tokt’ zoals het gestemd is. Anders dan de andere. Ik denk aan het schreeuwend geluid dat ze maken als de plank door-gezaagd wordt. Je weet niet waar eerst te kijken. Bekijk je de hamertjes, dan heb je de indruk dat de hamertjes de

handen in beweging brengen. Bekijk je zijn handen dan is het andersom. Zijn gezicht is heel en al concentratie. Hij heeft geen tijd om te pinken.

Af en toe onderbreekt hij zijn getokkel en geeft een grote 'bam' ten beste op de klok. Je weet maar nooit of Gods aandacht niet verzwakt is. Buiten zweven zwartgerokte ruige baarden de kerk binnen. Zij althans hebben het sein voor de gebeden begrepen

Onze gids die dit intermezzo eindeloze keren moet hebben meegemaakt, staat ons ongeduldig op te wachten. Hij trekt met ons het ganse klooster rond, tot zelfs in het heilige der heiligen, de refter der paters. Ooit is het er prachtig geweest. Tot in de verste hoeken van muren en zoldering zijn schilderijen aangebracht. Die zijn nu uitzonderlijk zwart en de camera zal hoogst waarschijnlijk alleen nog het zwart zien.

"Dat komt doordat het lokaal steeds verwarmd wordt met hout", weet onze gids.

Hij lokt ons de kerk binnen. Hijzelf gaat terug naar zijn job. Ook de kerk is eindeloos zwart. Een paar vuile raampjes laten amper genoeg licht door om de raampjes zelf te kunnen zien. De schilderijen op de muren zijn niet meer te onderkennen. Hier en daar geven ze wat goud bloot.

"Heeft men hier ook hout gestookt?"

"Dat komt door de vele kaarsen die men branden moet om elkaar niet omver te lopen in deze duisternis".

Een eredienst is aan de gang. Een koor be-staande uit slechts enkele personen vult de ganse kerk. Wie solo zingt, draait een lessenaar naar zich toe.

We houden het voor bekeken en verlaten de kerk. Buiten staat een trouwlustig paartje, omringd door een schare dienders en diensters, vrienden en familie, ongeduldig in de regen te wachten om naar binnen te gaan. Ik film, alsof ik aangesteld ben om een reportage te maken.

We vinden dat we een fijne dag gehad hebben en willen weggaan. Een onweer belet het ons en we gaan schuilen bij onze gids. Hij smeekt om mijn film te krijgen en ik beloof het hem. Zijn adres schrijft hij op een postkaart. We geven hem een briefje van 5 000 lei en hij valt bijna achterover. Een kinderhand is gauw gevuld.

We stappen op maar worden gemeen overvallen door een nieuw offensief van het onweer.

We zijn toevallig aan de ingang van 'Palas Hotel'. We vluchten binnen en bestellen eten. We laten de keuze aan de dienst over die meteen door heeft dat we stinkend rijk zijn. Eerst een paar vissen die op de rand van een gevuld bord het onvermijdelijke afwachten. Daarna een hoofdschotel met schapenvlees, Roemeense salade en frieten, dan dessert. Dat laatste ging er niet meer in. We zijn de enige klanten. Een accordeonist begeleidt ons geknabbel. Het ontaardt in breugeliaanse toestanden. Alleen blijven we de enige klanten en het blijft regenen. Het bier stroomt rijkelijk, concurrerend met de regen buiten.

We doen chique maar vrezin voor een tekort aan lei.

We vragen de rekening en stellen vast dat we amper 600 Bef verbrast hebben.

De dienst verveelt zich en begint een gesprek. Ze werkt hier 22 dagen per maand, 8 uur per dag, voor 100.000 lei per maand (2 000 Bef.). Ze heeft 2 kindjes.

13. Terug in het hotel.

Eindelijk houdt het op en we gaan naar ons hotel (Montagna). De voetbalmatch Spanje - Italië begint. Frans is geen voetballiefhebber. Hij prutst wat aan de TV. Deze mankeert duidelijk een brandstoffilter. Er is niets uit te krijgen. Eigenlijk is hij, als loodgieter, beroepshalve alleen bevoegd om aan een lekkend Tv-toestel te werken. Dat is hier niet het geval en vermoedelijk kwam hij dat in zijn carrière nog niet tegen. Resultaat nul. Frans gaat reclameren. Een man met kepie volgt hem als hij terugkomt. Hij begint deskundig aan alles te draaien wat draaibaar is. Dat heeft Frans ook gedaan, maar het heeft niet geholpen. Ten einde raad besluit hij de grote middelen in te zetten en legt zijn kepie boven op het toestel. Zelfs dat helpt niet en dat verbaast hem zienderogen. Hij krijgt er geen leven in en zoekt naar andere argumenten om zijn gezicht te redden.

“Er ist kaput,” zegt hij.

Toon Hermans had het niet beter gekund.

Maar... zijn gezicht straalt van een plotse, geniale inval :

“Folgen Sie...” .

Hij buigt naar ons toe als een onderwijzer die kindjes uit de froebelklas begeleidt. Wij volgen en komen in een zaal, bomvol met TV kijkers.

Hij maakt zich uit de voeten en we gaan achteraan in de zaal staan. In de verte, tussen de koppen door, zien we flarden van film en sneeuw bewegen. Aan het gehuil der kijkers moet de match bezig zijn. We gaan terug naar onze kamer. Frans snurkt na deze mooie, afmattende dag. Ik schrijf dit verslag. Het is 9 uur, de avond begint.

Van het programma voor morgen weten we niets meer dan vroeger afgesproken. We zouden terugkeren naar Rupea en nadien naar Bukarest gaan. Wat het worden zal, is niet te voorspellen. In de Balkan is alles mogelijk, alleen uur en dag en wat en hoe blijft een raadsel. Alles hangt ergens in de lucht en is onderhevig aan de grillen der drukverschillen. Ons stoort het niet meer. Wij hebben ons reeds aangepast en voelen ons tegen alles opgewassen. Zelfs tegen de rust die de nacht ons brengt.

14. Op de toeristische toer.

Om 7 uur kruipen we uit bed, fris en uitgeslapen. Na het ochtendmaal worden we opnieuw geconfronteerd met de besluiteloosheid van onze medereizigers. We zouden nu toch naar Bukarest gaan. Wij hopen dat het uitgesteld wordt tot deze middag, want wij dachten gisteren op bezoek te gaan naar het beroemde Peles-paleis en zijn bij vergissing in het klooster beland. Maurice en Marcel gaan met de Roemenen naar Rupea terug om kleren. Het valt mee want het programma wordt daardoor opnieuw gewijzigd. We gaan pas morgen naar Bukarest. Barzan komt vragen of hij en Nico in de wagen mogen slapen. Zij voelen zich verveeld, omdat alles voor hen betaald wordt en zij niets terug kunnen geven. Voor ons goed, maar de wagen zit nog vol dozen. Ik deel het de medereizigers mee. De afspraak (wat die ook zijn mag) was dat ze in Bukarest in de wagens zouden slapen om die te bewaken. Frans kent dat hier nog niet goed en krijgt ernstig last van de hier heersende logica. Vergaderen lijkt hier wel een doel op zich. Geef toe, het is een bezigheid gelijk een andere en het verplicht je tot niets! Desnoods een ganse dag vergaderen aan één stuk door. Uiteindelijk gebeurt er toch iets anders dan gepland of gebeurt er helemaal niets.

Frans en ik volgen onze eigen logica en stappen op naar het Peles-paleis. Gewoonte getrouw zijn we opnieuw verkeerd en komen in een kleiner, prachtig paleis terecht. (Pelessourde). We krijgen er een gids die Frans fluistert met een accent van gebroken tanden.

Filmen is verboden 'à cause de la publicité'. Hij toont ons zalen en kamers die voor 'Schönbrunn' in pracht en praal niet moeten onderdoen. Sommige fraai bemeubelde kamers zijn Duits, andere Indisch of Turks, noem maar op. Alle toen in aanzien zijnde kunstenaars konden er zich in uitleven. Het is vergelijkbaar met het grote paleis waar we dan toch uiteindelijk in belanden en waar ons een Engelse gids te beurt valt. De groep bestaat uit twee Nederlanders, een koppel uit Q8 met 5 kinderen en wij.

We begrijpen dat het paleis gebouwd werd op kosten van prins Carol I van Hohenzollern-Sigmaringen in 1873. Nieuw dus en zo zag het er ook uit. Onderhouden als geen. Het had reeds van in den beginne elektrische verlichting, een lift en centrale verwarming. Dat laatste brengt mee dat de enorme haarden kraak-proper gebleven zijn. De massa kunstwerken zien er ook als nieuw uit. In elke kamer sta je perplex van de rijkdom, de kunst, de ruimtelijke indeling, de afwisseling, het typische. Nu eens overheerst het houtsnijwerk, dan de schilderkunst, dan het porselein, dan de marmer inlegkunst en de tapijten. Onze gids legt uit van waar dat allemaal komt. Enorme spiegels komen uit Venetië, met een span van ossen. Alles is er. Van wapenzaal tot theaterzaal. Men kan het niet laten sterk onder de indruk te komen, vol bewondering voor wat anderen kunnen, ondertussen vooral nederig neerkijkend op de eigen mogelijkheden.

We hebben onze ogen, bij al dat moois, flink de kost gegeven zodanig zelfs dat onze maag er jaloers op wordt en protesteert. Heeft het verwezenlijken van al die kunst veel energie gekost, dan mag je aannemen dat ook het bekijken ervan energie vergt. We stillen onze honger met een kleurrijke pizza in het bijhorend restaurant.

We stappen naar het hotel terug en stellen vast dat iedereen zijn verblijf verlengd heeft met één dag. Morgen om 8 uur gaat de reis naar Bukarest. Wat gaan wij doen? We vinden dat we Sinaia voldoende bezocht hebben en we houden 5 minuten krijgsraad. Wij verlengen niet, we gaan op avontuur. Een ideale gelegenheid om het onbekende binnenland te bezoeken en een aantal dozen uit te delen. Slapen kunnen we altijd in de wagen, het volstaat wat plaats te maken.

We rijden van Sinaia richting Tirgoviste. In Puciana, aldus de kaart, zouden we een smalle weg nemen die een viertal dorpen aandoet en op de weg Brasov-Ploieti uitkomt. Vandaar zouden we morgen naar Sinaia terugkomen. Tegen dan zal er misschien iets beslist zijn.

15. Op avontuur.

Tegen alle beter weten in vertrekken we, het onbekende tegemoet. Hoe meer het ons afgeraden wordt, hoe meer we erop gebrand zijn te vertrekken.

Onderweg vullen we een aantal lege Contrex flessen met min of meer proper regenwater om ons morgenvroeg te wassen.

We trakteren enkele sukkels, die een aantal geiten hoeden langs de weg, met een doos. Ze beseffen eerst niet wat hen overkomt. Gewoonlijk overkomt hen van alles dat negatief is. Zomaar getrakteerd worden is daar blijkbaar nog nooit bij geweest. Ze laten het ook overdadig zien. Hun dag, hun week, of is het hun jaar, is vandaag goedge maakt.

We herhalen dat verschillende keren. Sinterklaas spelen is plezierig als men de sombere gezichten breed uit ziet opengaan tot een lach. Ter hoogte van het bedoelde wegje stap ik uit en wil me bij een politieman overtuigen. Bij hoog en bij laag beweert de man dat het wegje met een auto niet bereikbaar is. Het heeft bovendien geregend.

Dan maar verder. Plots een nieuw wegje. Een dorp op 4 km, staat er. Dat is het. We wagen het erop en gaan op verkenning. Huizen, vooral kleine, langs weerszijden van de weg, met overall mensen die duidelijk aan het buurten zijn. Waarvan leven deze mensen? Hooguit wat

landbouw. Armoede troef. Daar kan heel onze wagen geen verandering in brengen. We willen wel delen, maar beseffen dat als we hier stoppen, de bedeling ontspoord en we er waarschijnlijk zelfs geen wagen meer aan overhouden. Alleen bij het terugkeren zetten we op het einde van het dorp een doos af bij een paar jongens. Ze beseffen niet wat er gebeurt en kijken verwonderd. We weten dat er een paar dames in aantocht zijn en we verdwijnen zonder het resultaat af te wachten.

16. Constantin.

Ze zijn hier gierig op hun wegwijzers. Ik vraag de weg aan een man die juist zijn wagen start, naast ons op de weg. We zitten goed. We rijden verder tot op een plaats zonder woningen en willen eten. De man van daarnet haalt ons in en poogt een gesprek aan te knopen. Hij praat zonder ophouden en articuleert om zijn woorden kracht en vooral duidelijkheid bij te zetten. Geen gebenedijd woord verstaan we ervan. Om er van af te zijn zetten we een doos in zijn wagen en hopen dat hij wegrijdt.

“Wat wil die toch van ons” ?

Frans kookt een ketel water om koffie te zetten. Hij wijkt niet en maakt ons langs alle zijden wijs hem te volgen.

“6 Km in de richting die jullie uitmoeten”, menen we duidelijk te verstaan.

“Zijn we op avontuur of niet” ?

Die vraag stellen we gelijktijdig aan elkaar.

Wij volgen. Hij verlaat de weg en slaat ergens rechts af. Het is een smalle baan, deels bevaarbaar, deels berijdbaar. Allemaal plassen die hier en daar een zeldzaam rond boordje grond zichtbaar laten. We waggelen verder en komen aan woning nr. 773. Hij opent het hek, wij volgen.

Constantin heet de goede man. Hij troont ons mee, zijn duistere woning in. Hij haalt de onvermijdelijk fles ‘norok’ boven en die wordt grotendeels gekeeld. Hij is voorlopig alleen maar we ontdekken twee beslapen en nog niet opgemaakte bedden. Wij willen ons eetmaal overdoen. Hij doet al wat hij kan om de bal te bevriezen. Hij heeft het steeds over ‘de mamma’. Uiteindelijk gaan we toch eten. Juist op dat moment komt ‘de mamma’ binnen. Ze is duidelijk overstuurd door de wagen op haar territorium. Van de uitleg tussen man en vrouw, verstaan we niets. We beginnen te eten. De mamma verschijnt plots met een bord vol vet varkensvlees en worst. We moeten dat eten en gehoorzamen.

We hebben al bonen met balletjes uit een blik gehaald, en Constantin kruipt mee in de wagen en eet die gretig op, samen met ons.

Plots wordt er een grote fles wijn de wagen binnen gestoken. Het wordt nog gezellig. Wat jammer dat we elkaar niet verstaan. Constantin ziet het brood dat ik gekocht heb en duwt het opzij. In de plaats legt hij een stuk van een reusachtig brood dat duidelijk lichter en beter is.

“Zelf gebakken”, verstaan wij.

De zichtbaar spastisch gehandicapte dochter verschijnt. Nog een vrouw en een man komen de hoop vergroten. Het blijken dochter en schoonzoon te zijn. Ook zij proeven van wat wij aan voedsel bij ons hebben. De Mamma doet onze afwas.

We hebben nood aan een verstaanbaar babbeltje en halen het toeristisch vertaalboekje boven. We zoeken naar woorden en zinnen die hen duidelijk moeten maken of er in het dorp niemand is die een woordje Duits, Engels of Frans kent. ‘Un interprait’ vinden we, maar dat woord komen ze blijkbaar voor het eerst in hun leven tegen.

Een nieuwe kunstvorm is geboren : hoe kan men met zo'n boekje iets zinnigs aan elkaar knopen ? Het lijkt ons onmogelijk. We proberen met ‘student’.

Dat tovert een ongeloofwaardige indruk op hun gezicht.

We proberen met ‘pastoor’ ; dat komt in t' boekje niet voor. Het woord ‘pope’ bracht al evenmin duidelijkheid, hoe orthodox ze daar ook zijn mogen. ‘Tandarts’ dat staat er wel in. Die moet bestaan en heeft zeker wat talen gestudeerd. Dat blijkt passend en zinvol. Nu proberen ze te weten te komen wie van ons beiden een tand wil laten trekken. Wij vinden dat boekje zeer nutteloos. De avond vordert. We zien een stuk van de voetbalmatch Bulgarije - Duitsland. Onder protest gaan we in de wagen slapen en niet in het aangeboden bed. Ze laten alle lichten branden. Wat suf van de ons opgedrongen drank dommelen we in. Jammer voor de gids.

We worden wakker, uitgeslapen. Het licht brandt nog van de vorige dag. We wassen ons buiten, maar zij staan erop dat we dat binnen doen. De wc (propere) komt van pas. Constantin staat me verbaasd aan te kijken als ik me scheer zonder het apparaat eerst op het net aan te sluiten. Ik stop het in zijn handen en het wonder geschiedt, zelfs bij hem. Weer verschijnt er varkensvlees en worst op tafel. Wij van onze kant zetten voor iedereen een filter.

Het is duidelijk dat de filters aan een nieuwe test onderworpen zullen worden, want ze worden van een worp in de vuilbak gered. Een enorme zak popcorn, nog warm, wordt gevuld. Geen van ons beiden is daar voorstander van. Met geen mogelijkheid kunnen we eraan ontkomen en de zak belandt in de wagen. Plots halen ze zelfs twee briefjes van 1 000 lei boven om ons mee te geven. Ik laat hen als protest onze gemeenschappelijke kas zien. Ik krijg de geldbeugel met moeite uit mijn broekzak en open hem. Een pak briefjes van 1000 lei ziet er nog indrukwekkender uit doordat het geld uitpuilt als een bierbuik uit een te kleine broekzak. We blijven nog een tijdje babbelen, want we moeten maar om 8 uur in Sinaia zijn. We voelen ons reeds met hen bevriend.

Alvorens te vertrekken pluk ik nog wat pruimen in de tuin voor onderweg. Constantin rijdt voor door de grote plassen, en weg zijn we, in het bezit van de enige en vurige wens van Constantin, of we hem geen koelkast aan de hand kunnen doen. Hij is bereid die in de mate van het mogelijke te betalen.

17. Naar Bukarest.

In het hotel zijn onze medereizigers aan het sleuren met valiezen. We gaan met zijn allen naar Bukarest. De weg die we nu berijden is dezelfde als die van gisteren. We weten dat we door een olieveld moeten waar de ‘ja-knikkers’ onophoudelijk stijf - deftig op en neer buigen. Zelfs tijdens het filmen zijn ze niet van de wijs te brengen. Wij hebben ze lang en van dichtbij bestudeerd. Later, bij het voorbijrijden met drie wagens krijgen we hooguit de kans ze even stiekem te groeten van in de wagen. We rijden uren aan een stuk door. Ons voertuig is het traagste en dat bepaalt dus de snelheid.

Het moet voor de anderen niet geestig zijn om de vele en snelle paarden in hun voertuig in toom te houden, maar ze doen het en we voelen ons dankbaar. Het regent nog steeds als we in Bukarest aankomen. We rijden tot aan de ambassade waar Barzan een en ander te regelen heeft. We wachten. Er ontstaat een ‘va et viens’ van de ene wagen naar de andere. Er gebeurt het onvermijdelijke.

“Het regent, wat kunnen we hier doen ? Laat ons liever verder rijden naar de Zwarte Zee. Met die regen verliezen we onze tijd. We zullen de stad bezoeken als we terugkomen”.

En ja hoor ! Het programma wordt gewijzigd. We rijden door. Frans wordt even ongemakkelijk.

“Ik dacht dat we voor twee dagen weggingen en nu wordt het het ganse verlof”, zegt Frans, zonder zijn stem te verheffen.

“Och wat geeft dat, we hebben toch kost en inwoon in de auto, of heb jij soms andere afspraken”
?
“Maar mijn geld en mijn proper ondergoed heb ik voor die twee dagen in Rupea gelaten” !
“....”
“Geen nood”, troost ik.
“Ik ben genoeg bij kas, voor wat het hier allemaal maar kost”.
“En mijn ondergoed dan ?”
“Och, we zien wel”.

18. De Zwarte Zee.

De colonne met drie wagens zet zich in beweging, richting Zwarte Zee. Geen moment houdt het op met regenen. We stoppen één keer onderweg aan een mooi, modern uitziend restaurant.

Pas als we goed en wel neerzitten komen vooral de dames tot zeer ontstellende vaststellingen.

“Het regent hier binnen, kijk ze hebben er emmers onder gezet !”

“En daar, kijk eens, daar zijn zwaluwnesten langs de binnenkant”.

Het ouderpaar scheert rakelings jagend over de tafels op zoek naar insecten. Ook zij zijn op restaurant.

“Zeg ! wrijf eens met je zakdoek over die borden !”

De zwarte veegplek die er het gevolg van is laat de dames besluiten dat het eten wel navenant zal zijn en smaken zal het zeker niet meer. Iedereen kuist zijn eigen bord.

In propere borden wordt het eten aangebracht en neergezet boven op de pas gekuiste borden.

Het bederft de stemming van hen ten gronde. Als na het eten, een der dames ook nog het toilet probeert is niet alleen de wc, maar ook de spreekwoordelijke emmer overgelopen. Er deugt niets meer en zeker niet aan de initiatiefnemers van een dergelijke reis.

Frans en ik genieten in stilte van het prille geweld dat in verontwaardiging is overgeslagen. We volgen de vluchtende groep naar buiten en vervolgen de reis.

We stoppen in Constanta aan de Zwarte Zee, en worden direct overvallen met ‘change’. Het is een letterlijk en figuurlijk donker type dat zelfs gebaart geen Roemeens te kennen.

“Van Moldavie,” zeggen onze Roemeense gidsen.

“800 lei voor een DM,” biedt hij.

Ik laat hem stralend het officieel papier zien van de bank die 1 016 lei geeft voor een DM, en wil verder gaan.

“2 000 lei,” houdt hij vol.

Dat was meer dan verdacht en we willen het spelletje spelen. Ik haal 50 DM boven en knijp er zodanig op dat hij er mij aan optillen kan. Hij telt 100.000 lei. Frans neemt over en telt het pak, briefje na briefje na en controleert het op de echtheid. Plots, bij 80 000 wordt het pak uit zijn handen gerukt. De vreemdeling maakt er een rolletje van. Een kompaan is er ondertussen bijgekomen. Hij geeft het rolletje terug aan Frans. Wij zien dat het rolletje een wonderbaarlijke vermageringskuur heeft ondergaan. Ik steek de 50 DM weer op zak, en ga onverschillig verder. Om zich een air te geven maakt hij zich kwaad en we zijn er van af.

De anderen, die het spel van op een afstand hebben gadeslagen, zijn nu een hotel gaan zoeken. Wij blijven achter met Maurice en Nico. We installeren ons in een bar en drinken pinten. Plots komen er twee jeugdige en uitdagende schoonheden aan de bar zitten.

Ze trekken onze aandacht als zijn zij magneten en wij van metaal. Weer zo'n duister type, dat vermoedelijk onze rijkdom aan geld geroken of gezien heeft, biedt ze ons aan voor 30 DM.

Hij gebruikt daarbij niet mis te verstane internationale gebaren, die voor Roemeen en Belg even duidelijk zijn. Wij hebben met die maffia reeds kennis gemaakt en negeren. We worden op de duur met rust gelaten tot op het moment dat de dames terugkomen en een hotel gevonden hebben. We betalen onze consumptie en gaan naar buiten. Daar worden we nog aan een ultieme en krachtige poging onderworpen om alsnog op hun voorstel in te gaan. De dames hebben hotel "Delta" uitgekozen en maken aanstalten om er zich voor een tijdje te installeren.

Gezien wij reeds in een baanrestaurant, te midden van rondvliegende zwaluwen, gegeten hebben, besluiten we in de wagen te eten. We hebben de soep juist op als Barzan ons komt vertellen dat wij Vlamingen zijn en dat we vandaag iets te vieren hebben. Goed we gaan mee en zetten ons op een terras. Het eten wordt besteld. Het gaat allemaal nogal langzaam en om de tijd te vullen sneuvelen er menige flessen wijn. Het moet rond 12 uur geweest zijn als het eten eindelijk verschijnt.

Moe van de dag en van het wachten, eten we vlug en vertrekken direct ieder naar zijn legerplaats, al is dat voor de Roemenen nog niet zo duidelijk waar dat is.

Frans en ik vinden dat leven van wachten, van hotel zoeken, van terras zitten, van winkels, nu van strandliggen ongeschikt is voor ons vrijgezellen-bestaan en houden een korte krijgsraad. Wij trekken er in ieder geval morgen alleen op uit.

Het voelt vroeg aan als we om een of andere reden wakker worden. Nico, een van de Roemenen, slaapt bij ons in de bestelwagen, beslist op te weinig plaats. Zijn slapeloosheid zal daar wel het gevolg van zijn.

Half uitgeslapen ga ik wat lopen op het strand. Het ziet eruit als onze kust. Normaal, maar het verwondert mij. Ik ben klaar voor de start.

Frans is ook even op het strand geweest.

"Ik wil hier ogenblikkelijk weg" zegt hij

op een toon dat dit ogenblikkelijk moet gebeuren, zonder het gewone getreuzel.

Hij werd zelfs lijfelijk door een paar kerels aangevallen. Met wat ellebogengestamp is hij er van af gekomen. Slachtofferhulp zou hier op zijn plaats zijn. Over heel zijn lichaam hadden ze naar geld gezocht. Dat het nu juist Frans moet overkomen die, zonder één duit op zak, aan de Zwarte Zee verblijft ! Dat hij zo'n moderne toerist is moet met zijn uiterlijke niet in overeenstemming geweest zijn.

We vertrekken. Nico gaat met ons mee. De stemming zit erin, het avontuur wacht. Voor alle zekerheid gaan we eerst nog naar de bank. Op het raam staat 1 054 lei = 1 DM als koers aangegeven. Voor het eerst heb ik geen pas nodig om te wisselen en er wordt ook niet geschreven. Ik krijg 150 DM uitgewisseld aan 950 lei = 1 DM en wel in coupures van 500 en 1 000 lei. Ik heb daar wel mijn bedenkingen bij, maar de stemming is te goed om ze te laten bederven door die stapel papieren. Het 'fortuin' kan ik amper tussen duim en wijsvinger geperst krijgen. Waar ik dat steken moet, is een opgave. Als we een pint konden gaan drinken zou ik er al een paar centimeter van kwijt zijn. 't Is duidelijk mijn probleem, want niemand trekt er zich iets van aan. Goed, vooruit dan in de richting van de Donau Delta.

19. Naar de Donau Delta.

Onderweg bezoeken we 'Murfatlar'. Dat staat voor een enorm wijncentrum. We bezoeken de stemmige kelder, waar we 9 soorten wijn te proeven krijgen. Frans en ik kopen ieder 12 flessen, wat de uitbater zichtbaar aanstaat. Hij wordt heel wat vriendelijker en trekt met ons een paar verdiepingen hoger naar een soort toren die in het centrum van de druivenvelden staat. Hij kijkt er op neer als een veldheer. Zo ver het oog reikt, springen de wijnstokken in houding en lijnen zich de een achter en naast de andere.

Lang blijven we er niet. We willen alles zien en beleven. Onze gids en vriend Nico doet daar het onmogelijke voor en het valt best mee.

Op de middag komen we aan een enorm meer, midden in de velden. We kunnen er tot op een tiental meter met de wagen bij komen. Het ziet er naar uit dat alleen de boeren het kennen. Het is totaal verlaten. Zalig warm is het water en nog zaliger het gevoel zich eens in proper water te kunnen wassen en verfrissen.

Hét probleem van het land, van alle hotels waar we getuige van waren. Het sanitair ! Voor ons Westerlingen die een wc op iedere verdieping van onze woning hebben, met badkamer en douche. Voor wie alle cafés een zinnelijke wc hebben, is de 'achterkant van een boom' moeilijk te vinden.

We bereiden soep. Er is nog brood van Constantin. We openen een blik met worstjes. We drinken een 'norok' en niets kan de pret nog bederven.

We rijden noordwaarts, naar Histria. Daar ligt een Romeinse stad, of liever lag. Reusachtige opgravingen hebben een stadje aan ruïnes blootgelegd. De vondsten aan scherven, potten en gebruiksvoorwerpen zijn zo rijk geweest dat men er een heus museum gebouwd heeft. We bezoeken het. Verdiepingen vol glazen kasten, stukken van graven met gebeitelde teksten en beelden die gehavend uit een oorlog kwamen. Restaurateurs laten er een staaltje van hun kunnen bewonderen. Er staan gerestaureerde vazen waarin soms slechts een paar originele scherven gebruikt werden. Dat blijkt voldoende te zijn om met wat plaaster, er een ganse vaas uit te toveren.

Een fantastisch verleden dat alleen door buitengewone fantasie concreet gemaakt wordt. Er staan ook inlichtingen bij op papier. Nico leest ze allemaal en vindt dat hij ook hier gids moet spelen. Soms zijn de originele teksten duidelijker dan zijn Franse uitleg. Ons geduld is eindeloos, temeer omdat we zien dat het buiten regent. We lopen door de dode stad en zijn de enige levenden ver in de omtrek, de bewaakster van het museum daar gelaten.

Aan de einder is een brede wit groene streep die de grens van land en zee aangeeft. Zij is de blijvende getuige van de kleine en grote drama's die zich in deze grensstad afspeelden. Waar zijn al die mensen gebleven ? Alleen de zee heeft alles overleefd en niets aan de tijd moeten inleveren. Ze ziet er vandaag waarschijnlijk even nieuw en fris uit als toen. Wij gaan verder en ook onze sporen zijn gelijk met ons verdwenen.

Adieu Histria!

Onderweg delen we kledij uit aan al wie we tegenkomen en er belabberd genoeg uitziet. Het is telkens een belevenis op zich.

Hoe meer vreugde zij uitstralen om het onverwachte geschenk dat uit de hemel valt, des te gelukkiger voelen wij ons. We weten uit ervaring dat uitdelen aan een *groep* niet mogelijk is. Ofwel overvallen ze de wagen, ofwel verbergen ze hun armoede zodanig voor elkaar dat ze het niet durven aannemen.

Plots komen we 5 arme drommels tegen die aan de weg werken. Ze verscheppen de inhoud die een vrachtwagen heeft gekipt. De stenen zijn zwaar en het is werk voor een bulldozer. Wij weten dat hun zweet minder kost dan de brandstof. Zoveel worden ze waard geacht. Maar ook in hun eigen ogen zijn ze ervan overtuigd dat ze geen waarde hebben, tot het uitschot behoren dat poogt eerlijk te overleven. Wij stoppen en zetten er vijf dozen neer.

Het is niet mogelijk dit tafereel te beschrijven. Eerst kijken ze ons wazig aan. Zien de dozen. Begrijpen het niet. Ze leunen op hun schop en bekijken elkaar.

“Voor jullie”, zegt Nico.

Geen reactie.

Ik open een doos om hen de inhoud te tonen.

De schoppen vallen op de grond. Als in koor beginnen ze ons te danken en goddelijke eer te betuigen. We willen verder gaan maar ze volgen ons in hun dankbaarheid. Ze willen ons een hand geven. Een ervan brengt zelfs een militaire groet.

“Hoe moeten we dat verdelen “ ? hoort Nico hen onder elkaar zeggen.

Ze hebben een schat gevonden. Hun vorig probleem wordt opgelost door een ander te scheppen.

We vervolgen onze weg en de bedeling van de dozen brengt stilaan voldoende plaats in de wagen, wat ons wat meer leefruimte geeft.

Tulcea is het nieuwe stadje waar we stranden. Er is mazout te bekomen en 't is hoog tijd. We vestigen ons op de parking van een hotel met de bedoeling er te overnachten. Een wat oudere man, waarvan we vermoeden dat hij in het hotel een kruimeltje poogt mee te pikken, zoekt toenadering. Hij belooft heel bijzonder op de wagen te passen, en het levert hem een doos op.

We gaan het hotel binnen om te eten, maar ze aanvaarden alleen lei. Vermoedelijk hebben ze een akkoord met zwartwisselaars, want aan de uit-gang worden we opnieuw aangeklampt met ‘change’. Indachtig de bende van Constanta gaan we het stadje in en wisselen in een bank. Daarna installeren we ons opnieuw rijkelijk aan een tafel in het hotel.

Wij hebben reeds zoveel water gezien dat we vis bestellen. Een ganse uitleg vergt dat. Het gaat namelijk over twee soorten vis, zoveel is Nico duidelijk. Er wordt een compromis gesloten en we nemen van elk een portie. Naderhand blijkt het karper te zijn die op twee verschillende wijzen wordt bereid. We bestellen de beste wijn. En ook de vis is daar heel tevreden mee. Na de derde fles kunnen we het weer heel goed uitleggen.

Onze medereiziger is die luxe niet gewoon en geneert zich, maar is uiterst bekommerd om ons. Hij spreekt Frans van de miserabelste kwaliteit en zwijgt weinig. Wij zijn aan die kerel gehecht geraakt en kunnen niet meer verdragen dat hij zich minderwaardig voordoet. Waarom ook ? Hij leeft op onze kosten, maar het leven is hier goedkoop.

Wij slapen met drie in de wagen en dat is ook al geen blijk van hoogmoed.

‘t Is 12 uur als we de lichten in de wagen doven en direct in slaap vallen. Een nacht om niet meer te vergeten. Het stortregent en het dondert onophoudelijk.

De resultaten van het onweer van de nacht liggen aan onze voeten van zodra we de wagen uitstappen. Tulcea zit letterlijk onder het slijk. Centimeters dikke brij, overal. Daar, waar in een diepte een paar wegen samenkomen, is de doorgang onmogelijk. Glijdend, zwalpend slibberen we er doorheen. De beste mogelijkheid is te voet en op blote voeten. Maar gezien onze relatie met de auto er een is die niet omkeerbaar is, zal hij het toch zijn die ons verder brengt.

Nico is kletsnat wakker geworden. Het dakraampje is blijven openstaan en hij lag onder een douche. Wij plagen hem dat het een mooi verhaal is maar dat iedereen wel eens nat kan worden.

We rijden en staan verstomd van de ravage die aan de wegen is aangericht. Op plaatsen zien we stukken asfalt gewoon onderste boven op de weg liggen.

Op de duur is er één spoor op de baan gereden net of er sneeuw ligt en dat wordt door iedereen gerespecteerd.

Tegenliggers stoppen naast de weg, waar het mogelijk is, om opnieuw trachten op het enige spoor te geraken. Mensen graven geulen om het water uit hun tuin of woning op de weg te laten stromen. Ergens staan een aantal woningen blank. De oogst heeft er onder geleden.

We reizen verder. De modderige zijcanten beletten ons om toilet te maken en een maïsveld op te zoeken. De nood wordt hoog en we stoppen in een dorpje ter hoogte van een waterput. We putten een emmer en wassen ons alle drie aan de put. Het water is fris. We vullen de lege Contrex flessen, zonder te weten waarvoor. Een dame uit de buurt roept ons en geeft ons

een zak met wat peren en enkele pruimen. We vinden het lief van haar en zijn royaal terug en geven een doos. Onze groenten voorraad vaart er op zijn beurt wel mee en Nico zal weer heerlijke salade kunnen maken. Een verkenning met toiletpapier onder de arm mislukt en we rijden verder tot even buiten het dorp. We vinden er een put overdekt met een betonnen deksel en achten dit geschikt als tafel voor het ontbijt.

Het wordt vis uit een blik, brood en honing van onze vriend, die tevens imker is.

Er is ook nog zelfgemaakte schapenkaas die Nico bij zich heeft en een heerlijke kop koffie. We bezoeken een maïsveld en onze schoenen zitten onder de modder. De kanten van de weg zijn afgeboord met fruitbomen, zodat het dessert uit pruimen bestaat.

We reizen verder, raken gewend aan de modder en belanden uiteindelijk in het dorpje Independensa aan de Donau Delta. Dat staat van meet af aan op het programma en we huren er een motorbootje met stuurman. 50 DM voor ons drie, voor 4 uur.

Een man maakt een versleten bootje in orde, sleutelt wat aan de motor met een trektang. Na een eindeloze reeks pogingen stuwt een oliewolk de lucht in. Het ding, dat buitenmotor heet, hoest in gang. We brommen weg en laten een witte watervoor achter.

De Delta moet er nog uitzien als duizenden jaren geleden, tenminste voor ons, die er voor het eerst komen. Eilanden zijn er overal en de afbrok-kelende oevers laten veronderstellen dat eilanden verdwijnen om elders opnieuw op te duiken. Enorm veel vogels schrikken op van het vreemde motorgeluid, wieken loom verder en verdwijnen.

Een doolhof in het water. Op de eilanden zijn koeien en zwijnen die zich tussen wilgenstruiken aan het weelderige gras te goed doen. Ze zijn zichtbaar in betere doen dan in het binnenland.

“Die beesten brengt men hierheen en ‘t jaar daarna komt men ze halen om te slachten”, vertelt onze gids.

Talloos zijn de ijsvogels die speciaal opvallen door hun exotisch blauw. Het water lijkt ondiep. Slierten waterplanten waggelen log mee met de golven die de boot maakt. Ze raken verward in de schroef. De motor wordt stilgelegd. Het lijkt ons de absolute stilte. Het duurt lang voor er vertwijfelde geluiden tot ons doordringen. De peddels slaan een gat in ‘t water dat zich draaikolkend weer vult. Het geluid is zacht en heeft iets kalmerend. Precies of we hebben de lawaaiërie klompen uitgedaan en stappen op kousenvoeten voorzichtig door andermans living. Het water lijkt wel dankbaar om de stilte en aanvaardt ons beter.

Ook de vogels lijken tevreden en beschouwen ons minder als indringers, al zien ze ons nog steeds aan als rare vogels. Pelikanen schijnen de absolute heersers te zijn in deze wereld van water. Ze vinden ons duidelijk te min en nemen afstand als we te opdringerig worden. Ze peddelen zich op snelheid, alvorens ze met blijkbaar lome slagen de lucht ingaan om wat verder na een waterskibeurt op het water te landen en zich majestueus vol eigenwaarde op het water neerzetten. We roeien een partij waterlelies voorbij. Dikke schelpslakken zitten op haast ieder blad en voorkomen een overwoekering. Dan schuiven we door partijen met andere waterplanten, soms door riet. Het is mooi en het dwingt bewondering af.

Het water is kalm, het schijnt zijn eindbestemming bereikt te hebben en rust nu uit.

We hebben het gevoel dat we ons onbeschoft op privaat gebied bewegen, het heilige der heiligen betreden. Toch is de mens er aanwezig, we roeien over een visnet. We zitten op 11 km van onze startplaats. Een sportvisser (?) vangt een grote katvis met een vislijn.

Het onfortuinlijke beest wordt op het droge geworpen en zwaar met een stok geslagen. Het is taai en blijft zich verzetten. Het wordt met een mes bewerkt. Nog zieltoegt het verder. In de bijbel kregen we de opdracht de natuur te onderwerpen. Dat moet dan maar onze schaamteloosheid recht-vaardigen en we zwalpen vier uren rond zonder verder enig spoor achter te laten.

Tevreden over onze uitstap komen we in het rustige dorpje aan dat we herkennen aan de versleten prauwen die bonkend elkaar aanstoten en waggelend verder rotten.

We gaan eten in het plaatselijk restaurant. Het is wel duidelijk dat de inrichters de toeristenstroom overschat hebben. Slechts één tafel is bezet in de zeer grote en stemmig, origineel versierde eetzaal.

Eerst wijn, daarna soep. Mijn culinaire woordenschat om de gerechten een naam te geven beperkt zich buiten 'goed en eetbaar' en anderzijds 'slecht en niet te eten' tot hooguit een tiental (Franse) vaktermen. Met deze soep heb ik niet de minste moeite.

In de soep ligt een halve vis, type haring, waarvan de kop er bovenuit steekt alsof hij nog vlug iets zeggen wil. Dat die nu juist bij ons zijn nood komt klagen ! In zoverre heeft hij gelijk dat wij van dezelfde waterkant komen. Maar 't is geen toeval dat wij boven de netten zijn gepasseerd, terwijl hij het er onderdoor geprobeerd heeft. Om een pijnlijke stilte te voorkomen gewaag ik :

“ 't Is vissoep”.

Ik moet volkomen gelijk gehad hebben want beide disgenoten bevestigden mijn stelling. De soep was zout, maar lekker, daar zorgde de honger voor. Uit eerbied hebben we de kop niet mee opgegeten. Het hoofdgerecht is vis met maïsdeeg. Nog een fles lekkere wijn maakt dat we een rekening aangeboden krijgen van om de 200 Bef. Voor 500 Bef. eet men zich hier in de vernieling.

Nico bekijkt de rekening. Hij trekt een verontwaardigd gezicht en vindt dat we bedrogen zijn.

“ We hebben het brood niet aangeraakt, en ze hebben het aangerekend !”

Veel indruk maakt dat niet op de rijke stinkers die zijn opmerking negeren.

20 . De veerboot.

We trekken verder en belanden in Smirdan, op weg naar Braka. Op onze kaart staat dat daar een camping is. Ik krijg zowaar wat tijd om te schrijven, want we moeten wachten op de overzetboot. Ik haal een ticket en betaal 2 450 lei

(ongeveer 50 Bef.). Eerst zit ik een tijdje de wachtende mensen te observeren. Ik geniet geboeid van een zigeunerfamilie die in kleurige klederdracht op de grond sigaretten zit te roken. Ik kan er moeilijk aan uit wie de vader, de moeder, de grootmoeder of grootvader is en welke kinderen van wie. De leider van het groepje herken ik direct, daar valt niet aan te twijfelen, het driipt er vanaf. Het is een leeuw tussen leuwinnen. Wie geld nodig heeft voor een ijsje, moet bij hem over de vloer. Ik negeer zoveel mogelijk personen en kruip in de wagen. Ik maak alzo deel uit van de glorie die de bestelwagen uitstraalt.

Voortdurend komt iemand uitleg vragen, de prijs van de wagen, van waar we zijn, wie we zijn. Een auto van één jaar oud bestaat immers niet in hun ogen.

Als zij een wagen kopen is hij doorgaans ouder dan 10 jaar. Wagens bij hen, worden niet beneden de 10 jaar gemaakt.

Zie je een wagen langs de weg stilstaan, dan ligt volgens de vaststelling de chauffeur eronder, ernaast, of half verslonden in de muil van de wagen te sleutelen. Hun Lancia's of Dacia's zijn niet meer in staat om in één adem 100 km af te leggen. De bestelwagen komt uit een vreemd land en moet dus superieur zijn.

Hoe kan ik hen wijsmaken dat er zelf een gloednieuwe brandstoffilter in steekt en dat daardoor ook de chauffeur als nieuw wordt ? Goed, ik laat de reizigers voor wat ze zijn. Ik heb de stilzwijgende opdracht aanvaard om verslag uit te brengen en wil mij van deze taak ook kwijten. Schrijven moet steeds in een hels tempo gebeuren. Rijdend heb ik het opgegeven, daarvoor zijn de wegen te slecht. Als we halt houden is het kwestie van eten of eten zoeken, wat blijven hangen hier en daar, wat wandelen, een slaappleats zoeken, wat wijn drinken voor de gezelligheid, inslapen.

Om te overnachten moeten we een 'veilige plaats' zoeken. De geruchten aangevallen te worden door de Zigeuners, zijn alom.

Ook onze Nico is daarvan overtuigd, en hij houdt daar overdadig rekening mee. We laten de keuze van die plaats maar aan hem over.

We hebben reeds zoveel dozen weggegeven dat we heel wat comfortabeler slapen in de wagen. Eigenlijk voor wat het hier allemaal kost is het stom, geen kamer te huren. Frans laat zijn bestelwagen niet in de steek, dus ik ook niet. Hotels zijn doorgaans vuil. De badkamers haast onbruikbaar. In de buurt van de toiletten is het niet te harden van de stank. Hier geraakt men overtuigd dat varkens een van onze biologische voorouders geweest zijn en dat wij er ten minste één eigenschap van bewaard hebben.

En we rijden verder over de wegen. Stoppen nu eens om koeien door te laten. Soms zijn het schapen of geiten die de weg voor zich opeisen. Karretjes door paarden, koeien of buffels getrokken zijn de te nemen hindernissen. Je staat er versteld van welke vrachten die karretjes dragen.

21. De Camping.

We zijn op zoek naar een camping. Jeugdherberg staat op de kaart. 'Hanul Conachi' heet het. Het wordt donker en we rijden nog. Niets is gevaarlijker dan dat. Het lijkt wel dat wij het enige verlichte voertuig op de baan zijn. De al vuile en donker ogende karretjes staan op de weg geparkeerd of rijden onverlicht verder. Koeien, schapen en geiten begrazen de boorden van de weg en steken die naar goeddunken over of leggen zich op het verwarmd wegdek te slapen. Versta mij nu niet verkeerd. Het zijn wij, de verlichte auto's, die onverantwoorde dingen doen door in de duisternis te rijden. Niet de anderen. Het lijkt mij economisch, noch ethisch verantwoord om koeien, schapen en geiten, zelfs ezels kattenogen in te planten.

Maar we komen veilig en wel aan. Aan de ingang is een soort bar waar een duidelijk vermoeide dame verveeld een nog late klant bedient. Ook hier is de transistor totaal over zijn toeren en houdt niet op om steeds hetzelfde versleten melodietje te krassen. Nico is binnen.

Na een tijdje mogen we de koer op.

Een doos kleding voor de nachtwaker helpt ons beslist de nacht door. Hij ziet de doos en is een en al gedienschtigheid. Hij zal de doos morgen om 8 uur komen halen, want niemand mag dat blijkbaar weten. Hij neemt ook mijn scheerapparaat mee en een batterij voor de camera om ze op te laden tijdens de nacht. In vertrouwen vertelt hij ons dat de kamers totaal ongeschikt zijn om te overnachten. En terwijl de zenuwslopende muziek nog steeds onophoudelijk haar zelfde versleten melodietje herhaalt, eten we en de duisternis gehulde omgeving. Zonder de zaklampen zouden we ons totaal verloren voelen. Ze zijn van onschatbare waarde.

We worden wakker. Het is klaar. We kruipen naar buiten en zien voor het eerst waar we zijn. Een groot gebouw met strooien dak, mooi langs buiten als je de vervuilde gevel vervangt door een propere.

Ik ontdek het sanitair. Dames rechts, heren links. Met mijn toiletgerief bij me stap ik loom de herenafdeling binnen, maar kom in topsnelheid en in ademnood naar buiten. Ik botste als op een muur van stank! Ik probeer de andere kant.

Het is er vuil, maar de stank is draaglijk. Ik denk aan al die mooie meisjes die we de ganse dag tegenkomen en die er oh zo proper uitzien. Hoe spelen ze het klaar om er netjes uit te zien? Ook zij moeten toch een hele tijd op toilet doorbrengen. Wij, mannen, hebben de maïs, maar zij? Mijn bedenkingen zijn nog volop aan de gang als ik de damesafdeling verlaat. Juist op tijd want de dame uit de bar komt richting wc gestapt. Ik groet haar beleefd. Waarschijnlijk klinkt mijn stem wat te medelijdend want ik weet waar ze heengaat. Misschien klinkt ze een tikkeltje te

hoopvol, want je komt er toch gelukkiger buiten dan je er binnen gaat en dit om meer dan een reden. Feit is, dat ze mij totaal negeert. Misschien hoort ze mij niet, of heeft ze haar adem nu reeds ingehouden voor wat ze straks doorstaan moet. Gezien heeft ze mij in ieder geval, want ze moet even bijsturen om mij niet onderste boven te lopen, gezien de plaats waar ik haar ontmoet te smal is.

De nachtwaker heeft woord gehouden. Hij brengt mijn batterijen geladen terug, en stapt op, geladen met een doos.

We steken het gasvuurtje aan om ons te trakteren op een ochtendlijke filter.

Twee zeer vriendelijke dametjes komen op ons af. Ik herken de dame van de bar in een van hen. De nachtwaker moet uit de biecht gesproken hebben, of ze moeten iets gemerkt hebben.

“Ze vragen of we hen iets willen verkopen”, vertaalt Nico.

“Wij verkopen niks” zegt Frans uitgelaten.

“ Wij géven alleen”.

Hij voegt de daad bij het woord en geeft de dametjes één doos.

“Te verdelen onder u beiden” zegt hij in het voor hen onverstaaenbaars Nederlands.

Ze springen uitgelaten in de lucht van blijdschap en huppelen giechelend en juichend naar de bar. Voor ons betekent dat evenwel dat we in paniek op de vlucht moeten. Het vuur wordt gedoofd, het bijna kokend water wordt weggezet. De nog lege tassen met filter en al in de wagen gegooid. Met een smak kletsen de achterdeuren dicht. Wat geloop.

De wagen start en Nico krijgt zelfs niet de tijd om vooraan in de wagen te kruipen. Er heeft zich al een sliert nieuwe kandidaten voor een doos gevormd en die komt als een onafwendbare orkaan op ons af. De eersten staan al aan de wagen en we zien hun ontgoochelde en verbijsterde gezichten als we vertrekken.

“Eten zullen we wel onder weg”, verontschuldigt Frans zich.

We rijden door een weg die langs weerszijden volgebouwd is. Overal liggen zakken met de opbrengst aan groenten van hun velden of tuinen. Vermoedelijk komt straks een handelaar ze opladen om mee te nemen naar de markt.

Het lijkt hier druk bewoond en het duurt lang voor we aan het einde van de rij woningen komen. Men is er flink aan het bijbouwen. We stoppen en bekijken twee werklieden die een dak aan het beleggen zijn met blinkende platen. Het lijkt wel dik zilverpapier. Licht zijn de platen in ieder geval want een windrukje jaagt twee klaarliggende platen met veel kabaal van het dak. We beoordelen het geval als waterdicht en mooi.

Met dat laatste bedoelen we tevens het fraaie versierwerk dat ze er vooraan de gevel mee hebben gevormd. Wat de isolerende kwaliteiten betreft, nu bij deze hitte en bij de koude van de winter hebben we onze twijfels. We houden het erbij dat de zure regen hier nog niet ontdekt is en dat de platen dus lang zullen blinken en eeuwig meegaan.

Op vele plaatsen hebben we bakstenen zien maken. Modder wordt met de voeten gekneed. In dat papje wordt stro gemengd en in een vorm geperst. Daarna worden ze te drogen gelegd in de zon en de baksteen is geboren. Hier zien we de ‘stenen’ stapelen tot muren.

Ze worden daarna beplakt en geschilderd, en tot slot worden ze opgesmukt met een prachtig blinkend dak. We eten alsof het schafttijd is.

22. Het oorlogsmonument.

We zijn in Marasesti. Hier staat een enorm groot oorlogsmonument. Eerst een grasplein, dan komen we aan borstbeelden van al dan niet stoere krijgers, die nu wezenloos voor zich uitkijken. Ze zien er eerder normaal uit. Het zijn hogere, reeds overleden officieren, waarvan ieder spoor van heldhaftigheid met de oorlog mee is weggeëbd.

Kunnen normaal uitziende mensen als jij en ik zich in een korte tijdspanne van één oorlog opwerken tot held ? Hier vinden we het antwoord. Onze Nico (leraar geschiedenis) ontpopt zich hier meteen als een vaderlandslievende onderdaan. Zelfs buiten het gebouw, en gestoord door het voorbijrazend verkeer, maar met het oog op het monument, begint hij traag en gedempt te praten, alsof hij bij het sterfbed van zijn grootvader staat. Alleen zijn deze grootvaders bij bosjes te samen gesneuveld en niet meer uit elkaar te houden.

We bestijgen de trappen in natuursteen, inspecteren de kogelinslagen op de twee afgedankte kanonnen die er nu ook leeggeschoten en zinloos bijstaan en komen een breed uitgebouwd gebouw binnen. Ik betaal een toegangsprijs aan een vreemd, ongewassen uitziende man. Wisselgeld op mijn 5 000 lei krijg ik niet terug. Wel mogen we ieder vijf prentkaarten uitkiezen waarop het gebouw afgedrukt staat. Het zijn allemaal dezelfde.

De eerbied die uit de vele kamers en de talrijke afbeeldingen straalt, missen hun doel niet. Dit is het rijk van uitgelezen doden, die beslist doorheen hun graven gluren. De bewaker neemt de plaats in waar een standbeeld ontbreekt. Hij beweegt geen vin meer en roept in een soort Frans, ook al van voor de oorlog, een niet te stuiten, onverstaanbare uitleg. Het klinkt luguber. Zijn harde monotone geluid wordt eindeloze keren teruggekaatst, alsof iedere dode ze van in zijn graf herhaalt. We zijn de enige drie bezoekers, tot nog toe. Nu horen we aan de ingang een groep personen binnenkomen. Hun gebabbel mengt zich met het geluid van de bewaker en ik krijg het er koud van.

Plots zwijgt hij en het doet mij plezier. Hij verdwijnt en wij zetten onze rondgang dan maar zelf verder door de kapellen en nissen, gelijkvloers en verdieping. Ineens herbegint het geweeklaag. De uitleg die eerst voor ons was bestemd wordt aan de nieuwe bezoekers opgedrongen. Van uit de verte doet het mij nog meer huiveren. Als reïncarnatie bestaat, dan komt deze man recht uit een van de vele graven.

Bij het buitengaan stappen we hem voorbij. Hij speelt nog standbeeld voor de groep toeristen. Ik hou hem argwanend in het oog. Hij leeft echt, want hij praat. Hij haalt zelfs adem, al heeft dat niet de minste invloed op het geluid dat hij voortbrengt. Zijn we dan echt in het land van Dracula ?

Als we op straat komen loopt een Belgische lijnbus, met de Vlaamse reclame er nog op, leeg met een groep geüniformeerde jonge mannen. Ook al bezoekers van het monument. “Jeugdige dieven en bandieten, die heropgevoed worden”, weet Nico.

23. Barbecue.

Een fantastische en opbeurende belevenis is het eten vanmiddag. Barbecue zowaar! In het plaatsje Racaciuni kopen we kippenbillen en worst. We moeten lang rijden, want we zitten in een streek waar hout zo zeldzaam is als fonteinen in de woestijn. Alleen de wegen zijn met kleine fruitbomen omboord. We hebben geluk : een van deze boompjes staat droog. Het komt ons gelegen als een sigaret voor een verstokte roker.

Frans is een geboren kampeerder en heeft een minibarbecue toestel bij. Een klein pakje bestaande uit vier in elkaar passende plaatjes en een grill. Als die grill past, dan steekt de puzzel

goed in elkaar. Ondanks het vochtige stro en hout brandt het vuur na een tijd. Frans en ik zijn niet voor niets bij de brandweer. Ik heb er zelfs 20 jaar bevelhebber-schap opzitten en wie blussen kan, moet ook kunnen stoken. In ieder geval hebben wij het er druk mee.

Zoals het in dergelijke omstandigheden en dito middens gebruikelijk is, hebben we er spoedig een schaars geworden pilsje bij in de hand.

Vreemd, maar sinds de blikjes duidelijke sporen dragen van de slijtage van de reis, zien ze er belabberd uit en smaken minder goed.

Nico heeft het druk bij het maken van zijn salade. Niets is heilzamer in dergelijke omstandigheden, dan dat iedereen het druk heeft en zich onmisbaar voelt. Weldra liggen de kippenbillen zwart geblakerd op het vuur en koken de aardappelen in de oude legergamel van Frans. We nemen een wodka als aperitief. Wij genieten volop van het eetmaal en ik vraag mij af wat de bepalende factoren smaken. Hier is beslist het eten niet de bepalende factor. Ik meen dat het geen toeval is dat er in restaurants zoveel aandacht wordt besteed aan entourage en bediening. Zo te eten in de vrije natuur, waar iedereen trakteert op zijn inzet en zijn goed humeur, is iets wat een restaurant helaas niet te bieden heeft. Het is maar voor weinigen weggelegd, en ons valt het te beurt. Het geklets van de hoeven der paardjes op het wegdek is onze achtergrondmuziek.

Een arme drommel met een paar schamele geiten komt uit de veldbaan en passeert ons. Hij vaart er wel bij, of misschien ook niet, want hij wordt overladen met een 20 kg wegende doos. Hij trekt een overdankbaar gezicht. We zien hem weg sukkelen. Hij is duidelijk overladen. Hoe ver moet hij daarmee ?

We rijden verder over Bacau en noord westwaarts naar Piatra Meamt. Wat we bij het benaderen van steden zien, valt ook hier op. De oude stadskern is nog lang niet zichtbaar en zit ergens verscholen achter de hoge flatgebouwen. Ieder stadje begint met een overdaad aan inderhaast opgetrokken appartementsgebouwen. ' t Lijkt wel een bos. Ze zien er vuil, onafgewerkt, scheef, onveilig en onherbergzaam uit, gemaakt door militairen om er de boerenbevolking naartoe te deporteren om ze in het oog te kunnen houden. De wegen zijn breed, vuil en omzoomd door winkeltjes, kraampjes en tenten. ' t Lijkt er de ganse dag door markt te zijn en de te koop gestelde rommel is onvoorstelbaar. Wie iets te verkopen heeft, doet dat maar en het gaat van eetwaren en kledij tot auto-onderdelen, alles op dezelfde tafel of boven op een personenwagen uitgesteld. Verder zijn er overdekte hallen waar alleen eetwaren te vinden zijn.

24. Het klooster in Varatec.

We komen aan een bloeiend nonnenklooster: Varatec. Er zijn veel van die instellingen in de streek die het voor de wind gaat en dat na 50 jaar tegenwerking van de staat. We gaan toch maar eens binnen kijken. Het zouden geen nonnetjes zijn mocht er geen toegangsprijs te betalen zijn. We trekken binnen en worden tegengehouden omdat we een foto (film)-toestel bij hebben. Dat kost 5 000 lei extra. We vinden dat ze op de goede weg zijn, maar dragen uit protest ons toestel naar de wagen terug.

Prachtige gebouwen, prachtige langs overal beschilderde kerk, een museum vol kunstvoorwerpen, iconen vooral.

Er leven hier een 500- tal nonnetjes een min of meer zelfstandig bestaan, te vergelijken met onze begijntjes. Ze wijden hun leven aan broderie, schilderen, weven van tapijten en allerhande soorten handwerk. Het krioelt hier van de jonge nonnetjes, meisjes nog. Ze zijn volledig in het zwart.

Alleen hun handen en hun gave gezichtjes zijn van deze wereld en komen tot hun recht tegen die zwarte achtergrond. Ze zijn maar herkenbaar als je ze van voren in het vizier hebt en de afstand niet te groot is. Ze wonen apart, een oudere met een jongere, zagezegd om aan deze laatste de stiel te leren.

25. Agapia.

We komen aan in Agapia. Daar staat opnieuw een nonnenklooster in goeden doen. We stellen het bezoek uit tot morgen. We keren een eindje terug op onze weg en komen aan een bos waar een fontein fris water laat stromen in een uitgeholde boomstam, zomaar voor iedereen. Daar maken we overdadig gebruik van. We eten er ook.

Eerst krijgen we een miserabel uitzierende jongeman aan de deur. Hij bedelt. Om wel gekende redenen krijgt hij niets.

Plots stopt er een auto, de bestuurder klampt aan. We gaven in het dorp een doos weg en hij wist het blijkbaar. Vooral Nico heeft hem aan zijn been. Palavers! Nico herhaalt steeds dezelfde zin.

In het Nederlands moet het zoveel betekenen als dat de goederen enkel voor *arme* mensen bestemd zijn. Hij heeft een auto en dus... Geen ontkomen aan. De auto is duidelijk niet van hem, liegt hij, maar hij krijgt zijn zin en we zijn ervan af.

We rijden terug tot aan de gevel van het klooster en organiseren ons voor de nacht.

Ik schrijf 'vrijdag', want die wetenschap is het resultaat van hard denken, discussiëren, berekeningen. De wagen staat tussen de talrijke appartementen, woningen en allerhande propere verblijven van de nonnetjes. Het is de rustigste nacht die we ooit hadden.

Plots een enorme slag die ons doet opschrikken. Een klok bonkt hard genoeg om alle nonnetjes, dove en andere, in een straal van 5 kilometer te wekken. Nonnetjes stappen niet, maar zweven onhoorbaar. Licht en lief zien ze eruit. Zwarte schimmen met een zwart dekselke op.

We zien een sprookje. Ik kijk gespannen toe, maar zie er tot mijn spijt geen enkele tot op de toren vliegen. Jammer want het moet zeker kunnen.

Ik begin ook al zoiets als 'roeping' te voelen, ware het niet dat mijn gezellen mij mee eisen naar het fonteintje, waar we ons gisteren gewassen hebben.

26. Ballade.

We plaatsen de auto zo dat we wat privacy hebben en beginnen met wassen en plassen, het dagelijks probleem.

Wij volgen reeds lang noodgedwongen de natuurmethode, doorgaans een maïsveld, soms de traditionele achterkant van een boom.

De keuze van het veld en de uitverkoren plaats hierin, worden door menige factoren beïnvloed. Camouflage, zich onzichtbaar maken, is het punt. Toeval is hierbij nooit uitgesloten. Je hebt immers, ten alle tijde, de mogelijkheid om naar willekeur een plotse wending naar links of rechts, of een combinatie ervan te nemen. Hoe ver moet je gaan om een eventuele achtervolger het spoor bijster te maken ? De rij afstand tussen de maïsplanten is een belangrijk gegeven. Een gang die rechtstreeks op straat uitgeeft is ongeschikt, te mijden zelfs. Het moet een potsierlijk tafereel zijn die Westerlingen schichtig om zich heen te zitten zien kijken, totaal vreemd aan dergelijke situaties.

Hoe normaal het ook zou moeten zijn, maar men betrouwt de natuurlijke afstand tussen uitlaat, hielen en kledij niet. Loerende ogen, rood aangeslagen van de inspanning moet gek overkomen.

Men wil het resultaat bij het weggaan bewonderen, al ligt het soms onder wit papier bedolven. Opstaan, evenals het zitten, is een delicaat gebeuren. Vol vermetel vertrouwen kiest men het moment uit om rechtop te veren, hopend op Gods voorzienigheid dat noch jager, noch toevallige passant van 't schrikken onherstelbare daden stelt. Met ietwat nostalgie neem je afscheid van wat eens zo goed smaakte en je bovendien zo veel energie opleverde. Na een laatste groet wordt het eindproduct overgelaten aan 't kruipend, vliegend en woelend gedierte dat er zich op zijn beurt te goed aan doet. Met een ontspannen en van vrijheid getekend gelaat, treed je het veld, dat nu toch ook iets van jou heeft, buiten. Tevredenheid heerst in je hart omdat je de hoogte, de lengte en de breedte weer goed ingeschat hebt. Het is vakmanschap tegenover seriewerk, weldoordacht handelen tegenover automatisme. Ik ben wiskundige van beroep en opleiding.

Zodoende zoek ik al heel mijn leven vergeefs naar een praktisch voorbeeld met meer dan drie dimensies. Hier en nu ontdek ik er een met 6 ! Namelijk lengte, breedte, hoogte, reuk, gezicht en gehoor.

Als ik in de wagen stap vraagt Frans vol belangstelling :

“Hoe is ‘t geweest” ?.

Het doet mij aan mijn examentijd terug denken.

“Mag ik daar ook schriftelijk op antwoorden ?”

“Natuurlijk, ik heb je toch met papieren zien opstappen ook !”

De eerste kans die ik krijg, schrijf ik dit antwoord op en lees het hem voor. Het is duidelijk dat mijn bevindingen hem rechtstreeks aanspreken. Hij lacht van overtuiging en is dus beleefdheidshalve verplicht om Nico mijn antwoord te vertalen. De ogen van Nico blinken als een flipperkast als hij zegt :

“Je connais le titre de ton livre : ‘*La ballade du Maïs*’ ”.

De uitdrukking wordt, hoe langer hoe meer, het symbool van onze vrijheid en verbondenheid met de natuur.

27. Het kloosterleven.

Deze opmerkingen daar gelaten, betreden we toch het klooster van Agapia. Een bloeiende nederzetting met als bijen bedrijvige nonnetjes. Een prachtige bloementuin omheen de rijk versierde kerk.

Binnen is ze als overal donker en vervuild. Alles is beschilderd geweest en hier en daar komen stukjes goud van achter het vuil piepen. Overal waar we gaan worden we gevolgd door een nonnetje dat een oogje in 't zeil houdt. Ze doet het zo onopvallend mogelijk. Ondertussen kopieert ze een heiligenafbeelding over op doorschijnend papier. Later zal ze het bewerken met broderie of met pareltjes. Onvoorstelbaar geduld vraagt het. Het is monnikenwerk. Alleen als wij van de ene zaal naar een andere gaan, valt haar waakzaamheid op. Dan verhuist ze mee met al haar attributen.

Wij zijn dan ook vrij rap rond tot we in het atelier terechtkomen. Daar geraken we niet uitgekeken.

Verrassend al van bij het binnenkomen zien we een ouder nonnetje op betovergrootmoeders wijze wol openplukken en spinnen door ze rond een bobijn te draaien.

Duidelijk is hier dat mensenarbeid zo goedkoop is dat men aan geen hulpmiddelen denkt. Ze draait de bobijn behendig rond, terwijl deze rust op een soepbord. Vermoedelijk is dit bord een verbetering, ontsproten uit generaties ervaring, of zou het door haar reuma komen ?

Overal zitten jeugdige nonnetjes tapijten te weven. Hoe ze zitten is niet uit te maken onder de wijde rokken, vermoedelijk hangt dit samen met de werkhoogte. Alles gebeurt met de hand, en dat is letterlijk bedoeld. De ingewikkeldste motieven worden in spiegelbeeld geweven. Na ieder draadje wordt dit aangeklopt. Dat doffe geklop is het enige geluid dat permanent en uit niet te bepalen richting te horen is. Er zijn er die alleen werken, anderen met twee naast elkaar. Praten doen ze niet. Ik film. Sommigen doen naarstig verder, anderen kijken lachend en gevleid in de lens. Hun geduld lijkt eindeloos. We laten Nico vragen wat zo'n tapijt kost. Voor het maken vragen ze zowat 850 Bef. voor een vierkante meter. Dat moet dagen werk zijn. Ik denk aan de prijs van het tapijt thuis. Anderen moeten er schatten aan verdienen.

Deze nonnetjes zijn er om de hemel voor zichzelf te verdienen en het werelds geld voor anderen.

We gaan weg met de bedenking waarom zo vele jonge meisjes voor dit kloosterleven kiezen. We proberen vergelijkende elementen te vinden met het uitstervend kloosterleven bij ons. Verder dan 'zekerheid en geborgenheid, in een land vol armoede' zijn we niet geraakt. We zijn er ons maar al te goed van bewust dat de waarde van al onze bedenkingen niet vreemd is aan onze dikke geldbeugel die we als een schietklare revolver ter beschikking hebben. De logica van de Balkan is nog niet de onze.

We blijven niet hier en zoeken de mondaine wereld buiten weer op.

28. Streekgerechten.

Dat krijgt zijn beloop in Suceava. Daar kiezen we, misschien als reactie op het kloosterleven, een prachtig hotel-restaurant uit. We vragen naar de allerbeste streekgerechten en de duurste wijn.

“De wijn is warm”, verontschuldigt zich de dienstster.

“Zo’n wijn hebben we niet in de koelkast, niemand hier kan zich een fles van 100 Bef. veroorloven”.

Uit mijn ervaring van vorig bezoek aan Roemenië weet ik dat het uitverkoren nationaal gerecht, namelijk soep van koe magen, voorhanden moet zijn.

Ik bewoon een dorp met een vilbeluik dat heel wat stankoverlast berokkent. Die soep ruikt en smaakt sterk naar dat bedrijf. Met alle moeite slaagde ik er vorig jaar in om de helft naar binnen te werken. De meerderheid van de grote groep toen nam genoeg met de reuk alleen. De dienstster stelt de soep voor. Ik vertel mijn ervaring.

Frans beweert dat hij alles mag en besluit die toch te nemen. Ik neem groentesoep.

We zitten als een strijkorkest samen en wachten op een teken om samen te beginnen. De dienstster zet de soep op tafel. Een onzichtbaar iemand geeft dat teken en de lepels duikelen gelijktijdig de soep in en gaan gelijktijdig weer naar boven.

Het lepelritme van Nico en mij gaat ongestoord verder. Dat van Frans neemt in snelheid af en valt zelfs bij pozen stil. Ik weet, Frans is een moedig man, en dat is een onmiskenbare eigenschap om je beloftes na te komen. Tijd heeft daar geen vat op. Frans is een zelfstandig loodgieter, en wie zo’n man aan huis vraagt, die weet dat hij komen zal. Wanneer is niet in te schatten. En zo verloopt het ook met de soep.

Nico en ik zijn klaar en kijken Frans aan zonder een woord te zeggen. Een vierde van de bovenrand van de aarden soeppot staat bruin afgetekend tegen het geelwitte soep oppervlak. Hij doet zijn best. Bij iedere schep zien wij samen het oppervlak bewegen. Tweemaal zelfs, want een halve soeplepel golft over de boord van zijn lepel, zo moedig en met verbetering stoot hij op doel.

Als het zo is dat de bruine boord na iedere lepel groter wordt, dan is dat duidelijk niet evenredig met zijn inspanningen. Het valt op ; Frans mist zijn gereedschapskoffer om de boord na iedere hap na te meten. Hij brengt de lepel op halve hoogte. Kijkt naar de inhoud zoals een kempiaan in de ogen van zijn tegenstander kijkt en na voldoende concentratie slaat hij toe op een totaal onvoorspelbaar moment, met het gekende gevolg. Het verbruik van wijn stijgt zienderogen naarmate het doel in zicht komt. Hij is op wijnstrategie overgeschakeld met een dubbel doel. Het snijdt de smaak en de geur van de soep en het wakkert de moed en prestatiedrang aan.

Ere wie ere toekomt, hij haalt het, al moet ik opmerken dat onze borden leger waren dan het zijne. Nergens staat geschreven dat je je bord moet overhellen om op de laatste druppel van de soep jacht te maken.

“Oef”, zegt hij en doet een mislukte poging om een gezicht te trekken dat hij het lekker vindt.

“Zal ik het recept vragen ? ”, probeer ik

Uit de ‘Nee’ die hij uitbraakt, voelen we de zegevierende rust na de uitzinnig geleverde inspanning.

Door het talmen van Frans staat het laten we het restaurant.

Het wemelt hier van de kloosters die tegen betaling hun deuren openen en we besluiten er nog maar eentje te bezoeken. Waarom ook niet ? Veel meer als richtplaats om een toeristische tocht doorheen deze streek te maken is er niet, en ze vormen een oase te midden van bergen, velden, gewone gebouwen. Het zijn alle witte vlekken tegen een zwarte achtergrond van pesterijen en vervolgingen sinds het begin van deze eeuw.

Godsdienst vindt een vruchtbare bodem bij verdrukten waar de cultuur van buitenaf dreigt versmacht te worden. Het zijn blijvende vreugdekreten van een overwinning van het volk tegen zijn gevoelloze leiders.

We kiezen Putna, daar is een mannenklooster. Het is een enorm complex ingebouwd in de flank van een berg. Prachtig witte gebouwen, prachtige tuin, alles goed onderhouden.

We zijn er opnieuw getuigen van het gebedenceremonieel met het getokkel op de plank dat tot bidden moet aanzetten. Weer zien we vele jonge knapen die nog veel jaren zullen moeten sparen alvorens ze de ruige baard van hun oudere collega's zullen evenaren. Allemaal van kop tot teen in het zwart en dit bij deze extreem warme temperatuur.

29. De Wagen.

De bestelwagen heeft iets gemeen met de binnenkant van de kerken. Met name, de kleur. Zijn de kerken nu zwart nadat ze eerst in goud gekleurd waren, onze bestelwagen is nu bruin waar hij eerst wit was. Over de binnenkant spreek ik me best niet uit. We komen in Sucevita.

Hier is een zeer brede rivier die bijna uitgedroogd is en zwaar aan waterarmoede lijdt. Ze verzamelt haar schaarse water in een aantal smalle geulen zodat ze haar gezicht kan redden en toch snelstromend water kan laten zien. De enorme bedding getuigt van betere tijden en ligt vol met keien.

We sturen de wagen tot vlakbij het water en hij krijgt zijn eerste, hoognodige wasbeurt. Een kinderbezempje dat we niet in het weeshuis hebben achtergelaten en een plastieken waterkommetje zijn de enige middelen die we ter beschikking hebben. Het werk wordt verdeeld. Iemand staat met zijn blote voeten in het water en vult de kom. Iemand anders giet het water op de wagen en de derde hanteert de borstel.

De wagen laat stilaan zijn echte witte kleur zien, alsof hij zijn tanden bloot lacht telkens het kinderborsteltje over zijn lijf kittelt. Het afgieten moet met kracht gebeuren wat tot gevolg heeft dat het bruin van de wagen naar de wassers verhuist. Het gevolg kan je raden en wat later staan we alle drie te rillen van en in het koude water. Zalig fris, en nog zaliger het gevoel proper te zijn na een dag zweten.

Frans kan weer beginnen met zijn was op grootmoeders wijze. Onderbroek en handdoek worden op de keien geslagen en daarna opgespannen tussen twee keien zodat het water er beslist doorstromen moet. Hij is er van overtuigd dat het water ieder vuiltje mee zal voeren. Hij is fier van die laatste vondst en denkt zo dat het de mensen van hier een stap dichterbij de volautomatische wasmachine.

Het gasvuurtje wordt aangestoken, een tafel wordt gemaakt van enkele dozen en weldra schuiven we bij. We aperitieven met wodka en eten ravioli met schapenkaas. Er is de salade van Nico waar we al lang aan verslaafd zijn en spoelen door met een uitzonderlijke goede wijn. De sfeer is uitstekend.

30. Verblijf op een camping.

Er is hier in het dorp met dezelfde naam als de rivier een hotel-restaurant met camping, zo lezen we op de kaart, en daar willen we de nacht doorbrengen.

Het is een prachtig gebouw, goed gelegen en we willen de nog jonge avond doorbrengen in de bar. Dat hebben we hier nog niet meegemaakt. We stappen vol verwachting naar binnen.

Er zijn drie koppeltjes in de bar en er wordt gedanst. Wij houden het bij goede wijn en vertellen verhalen die steeds vertrouwelijker worden. Per slot van rekening weten we van elkaar weinig of niets. Het wordt gezellig maar ook donker. Er worden pogingen ondernomen om het licht aan te steken. Die mislukken. Het plafond hangt vol met lampen en vermoedelijk heeft gisteren of vandaag de laatste, beu van alleen te lichten, er ook de brui aan gegeven. Het wordt donkerder en we zien elkaar nog amper zitten. Ook de koppeltjes dolen tastend naar de uitgang en verdwijnen in het niets.

We voelen ons alleen in dit grote gebouw en bij de duisternis ontstaat nu een doodse stilte.

Wat blijft er voor ons nog meer over dan de zieltogende bar te verlaten ? Er bestaat hier geen dienst meer, geen tafels, geen wijn, geen bar. Het absolute nihil ! We verlaten de bar, onzeker en tastend alsof we de ganse voorraad wijn aangevallen en verslonden hebben. Wij keren naar 'ons hotel' terug. Hier is tenminste licht, en in de koelkast staat een heerlijk flesje met goddelijke slaapdrank.

Als we ontwaken zijn we blij dat die duisternis in licht is overgegaan. Tijd voor actie. Zolang er licht is kennen we en willen we geen rust. Het portier schuift open en alleen het lichaam van Frans scheidt ons van de rest van de lokkende wereld, waarop we zo vele dagen verliefd zijn.

Met de toiletzak onder de arm trek ik op verkenning. Voor het eerst zie ik de zogenaamde campinghuisjes van nabij. Ondanks het hoogseizoen is de camping totaal verlaten. Alleen zijn er twee dames op de verdieping die met elkaar een babbeltje slaan doorheen het raam van hun respectievelijke kamer. Zij zijn getuige van mijn inspectietocht, en vermoedelijk schakelen ze hun gesprek daarop over.

Ik negeer hen en loer door het raampje van een huisje. Onbewoond. Het is ook niet veel. Het lijkt op een kaartenhuisje. Een dak, bestaande uit twee kaarten, verder vier kaarten voor de wanden waarvan een met deur. Langs twee zijden liggen planken waarop geslapen kan worden. Ze beslaan de volledige lengte van het huisje. Basketbalspelers kan je hierin als gehandicapten beschouwen. Voor hen zijn ze ontoegankelijk, want liggen noch staan is er voor hen mogelijk. Met wat dictatoriale afspraken kan het geregeld worden dat er 4 personen in slapen, op voorwaarde dat ze elkaar goed gezind zijn. In het midden kan men rechtstaan. Onder de slaapruijnt moet het mogelijk zijn om wat bagage te leggen, als men eerst de rommel van de vorige huurder weghaalt.

Ofwel worden die huisjes niet meer verhuurd, ofwel zijn de spinnen hier van een uitzonderlijk actief ras. Ze verdragen niet alleen de moordende hitte die hier beslist heerst. Bovendien hebben ze de hele ruimte rijkelijk met hun webben versierd. Mogelijk doet dat netwerk dienst als thermische isolator.

Ik loop ze allemaal af. Je weet maar nooit of er ergens in één ervan een waterkraantje of een toilet is ondergebracht. Nergens.

Ik kijk op naar de dames om te zien of ze genieten van mijn mislukking. Dat is niet uit te maken, ook al kijken ze belangstellend in mijn richting. Ik ga tot aan de rand van de camping en doe er een vreugdevolle ontdekking.

Een berggrivertje kabbelt omheen het domein. Ondanks de uitgestrekte vlakte waar we ons in bevinden, is het water ongemeen koud, maar proper ziet het er uit.

Ik stap er wankelend in en sta daar als Jezus in de Jordaan. Ik kan mij voor die trutten niet beschermd opstellen en kies voor de aanval. Ik was mij zoals het hoort of niet hoort naargelang men het bekijkt. Laten we zeggen dat ik mij laat leiden door mijn onlangs veroverde verbondenheid met de natuur. Ik draai dus de dames mijn, volgens mij, minst kwalijke kant toe en zet mij van kop tot teen in het schuim.

Dat is een voorrecht dat ik heb, en zij niet. Ook ik was op hotel en weet dat het water er zo hard is, dat schuim niet tot de mogelijkheden behoort en men zich dus als met een 'gewoon wasmiddel' gewassen voelt.

Een blik onder mijn oksels door, bevestigt de nog niet gekoelde interesse van mijn fans. Ik hoor hen niet, maar ik vermoed dat ze mijn knieën tegen elkaar horen slaan als ik het koude water over mijn lijf klets.

Normaal zou ik het 's morgens niet zo overvloedig gedaan hebben met dat koude water. Om een of andere niet te achterhalen reden wil ik mij kraniger voordoen dan ik ben. Ik poets mijn tanden en blaas het schuim voor mij uit als een plots opgekomen sneeuwstorm. Ik droog mij af, kleed mij aan en stap, rechtop als een ijsbeer terug naar de wagen. Pas als ik hen voorbij stap en naar hen opkijk, trekken de twee gezichten zich in de gevel terug. Van dat welgekomen avontuur zullen ze nog tweemaal getuigen zijn en er nog jaren van kunnen nagenieten.

Ik breng verslag uit over het beekje en mijn collega's trekken er welgezind op af. Ik scheer mij en ben alleen.

Er is geen beweging, nergens in de buurt en ik begin dan maar aan het ochtendmaal.

Wij beschikken hier over een overdekt terras met tafeltjes, parasols, stoelen. Het zijn dingen die we de laatste tijd totaal vergeten zijn, op dit uur van de dag althans.

Ik pak al wat voor eten in aanmerking komt en stal alles rijkelijk uit op een der tafels.

Het geeft cachet aan de zaak en het wordt alleen daardoor al een uitzonderlijke lunch. Als Nico en Frans terugkomen mist het zijn effect niet. Ook hun honger wordt er groter door en zij horen het gefluit van de vogels anders aan. De koffie, het brood, de honing, de worst, de kaas en de zon op tafel zijn een heerlijk tapijt waarover we de dag binnen stappen. Als we wegrijden hebben wij het dubbele gegeten van anders, kwestie van de sfeer verder te laten leven.

We rijden door een adembenemende prachtige, bergachtige streek. Alleen het vertrouwde geluid van de motor wijst ons op de beperkingen en houdt onze fantasieën in toom.

Al vind ik dat we zijn waar we zijn moeten, toch gidst Nico ons naar Voronet. Daar ligt, volgens hem, het grootste klooster. Och waarom niet ?

31. Voronet.

We komen op een betegeld plein, omboord met kraampjes die opgestouwd zijn met rommel, kunstige en kunstvoorwerpen. Ook een kraam met tafeltapijten, waarvoor ik de opdracht kreeg er mee te brengen. Een dame biedt ze aan voor 60 DM. Ze praat met Frans en beweert er drie weken aan te werken. Ik beseft dat we nog een tijdlang met drie moeten verder leven met wat ik op zak heb, besluit zuinig te zijn en niet te kopen. Ik vraag of ze geld wil wisselen en doet dat met plezier. Ze heeft genoeg om 60 DM om te zetten in lei.

"Ze heeft er al één verkocht" merkt Frans op.

We wandelen een lange dreef door tot aan het klooster. Daar zit een non en eist spontaan 1 000 lei doorgangstol. We stappen binnen en Frans en ik krijgen een Roemeense serenade omdat we fotografische toestellen bij hebben. Dat kost 5 000 lei als je die mee neemt.

In het Nederlands wordt de non verwezen naar een plaats waar ze haar hele leven voor opoffert om er niet te komen. Uit principe dragen we de toestellen terug naar de wagen.

We stappen binnen. De kerk is van buiten van top tot teen beschilderd alsof het pas gebeurd is. Binnen is het overal bombastisch, rijk, duister en vuil van de zelfpollutie.

Buiten gaat het nieuws vlug rond en als we buiten komen staat er een handelaar ons op te wachten om geld te wisselen. Zijn teveel in waardeloze lei worden omgezet in waardevolle marken. Ik wissel 100 DM. We verdwijnen en ik vind dat ons leven hier zeer druk is.

We bezoeken 'een centrum voor ceramiek'. Het gebouw bevat een tentoonstellingslokaal, tevens winkel, en een werkruimte. Hierin staan enkele toestellen die ik maar draaibanken zal noemen. Om al te grote misverstanden uit de weg te gaan moet ik erbij zeggen dat alle toestellen volledig uit hout zijn vervaardigd.

Ze bestaan hoofdzakelijk uit een ronde schijf waar de bediener met een voet de beweging van de poot van een dolle stier nadoet en zodoende daarmee het motorgedeelte uitmaakt. Dit brengt dan een andere horizontale plaat, op zithoogte, aan het draaien.

Daar worden uit klei, door vaardige vingers, de vazen tot het bestaan opgeroepen en achteraf rijkelijk versierd en gebakken.

Wij bezoeken ook een 'centrum voor hout' (Cimpulung Moldovenesc). Eigenlijk is het een museum waar allerlei oude, houten voorwerpen in tentoongesteld staan. Van de meeste raden we de bedoeling. Ik herken voorwerpen die ik bij mijn grootvader nog heb zien staan. Toch is het de moeite waard.

Wij ontmoeten Fransen die maar al te blij zijn dat ze van onze vertaling naar Nico gebruik kunnen maken, wat ons nogmaals wijst op onze uitzonderlijk bevoorrechte situatie.

32. Zvorul Zei.

Het wordt stilaan tijd om aan een legerplaats te denken en we gaan naar Zvorul Zei, daar is een jeugdcentrum en mogelijkheid tot overnachten, aldus de kaart.

Wij bestijgen een erbarmelijke en steile weg. De weg verslechtert nog als we denken dat het niet erger meer kan. De kilometerteller beweegt nauwelijks. We klinken van links naar rechts. Rechts is er een rotsachtige diepte waarin een bergrivier bruisend brult als om ons te waarschuwen dat dit haar territorium is en dat we maar best voorzichtig zijn. We beginnen te vrezen dat de weg gaat doodlopen. Een tegenligger is al even erg. Er strompelt een dame over de weg. Nog één kilometer voorspelt ze. Het geeft moed om niet achterwaarts terug te keren. De natuur wordt woester en mooier.

Na twee kilometer komen we aan een gebouwtje. We denken dat we er zijn, maar vergissen ons. Nog twee kilometer weet men er ons te vertellen. Na drie zijn we boven gestrompeld.

't Is hier gewoon hemels mooi ! Een bergweide rechts. De rivier, die ons via een graspleintje uitnodigt tot een bezoek, ligt links. Hij heeft zich een weg gegraven tussen rotsen. Langs weerszijden groeien dennen, waarvan de meeste de kant van het bos kiezen, andere twijfelen tussen bos en rivier en nijgen, met half ontwortelde wortels, naar het water toe. Zij wachten het geschikte ogenblik af om op reis te gaan. Voor ons ligt een romantisch brugje, precies daar waar het riviertje een bocht van negentig graden maakt. Het brugje draagt de weg die naar de monding van de rivier leidt. Wat verder vermoeden we het bedoelde gebouw dat half zichtbaar achter de bomen opdoemt.

Er staat een oude man, als wacht hij ons op. Hij is graatmager en precies van hout. Hij is grondig vuil en stinkt naar paarden en koemest. Het is duidelijk dat hij maar van kledij verandert als het totaal versleten van zijn lijf valt. Eens om de zoveel jaren. Dat staat heel binnenkort te

gebeuren. Hij ziet er zo erbarmelijk en gehavend uit dat we naar de dozen gaan en Nico hem laten vertellen dat hij zich maar eens vlug moet omkleden. Geladen verdwijnt hij.

Wij beginnen aan een barbecue en sprokkelen wat hout om op de resten van een vorig kampvuur te leggen. Er zijn hier nog mensen en ze komen verbroederen alsof dat hier regel is. Terwijl de barbecue het hout tot houtskool brandt, genieten wij van een overheerlijke en grondige waspartij. Frans doet zijn was op grootmoeders wijze en bakent ons terrein af door zijn gewassen kleding in de neerhangende takken van de bomen en op de struiken te drogen te hangen.

Plots verschijnt onze man terug...in zijn oude vuile kleren. Hij toont ons zijn dankbaarheid door ons een handvol sprokkelhout te brengen voor het vuur.

Een hond komt normaal onderdanig bij ons liggen. Honden worden overal gerespecteerd, we zagen ze nergens weggejaagd worden. Ze zijn alom aanwezig en laten hun dankbaarheid duidelijk blijken.

We worden door de aanwezigen een paar maal uitgenodigd voor het kampvuur dat vanavond plaats vindt. Het lijkt hier één familie te zijn. Het is hier goed. Laat ons hier drie tenten bouwen...

Er zijn hier grotten, een kabbelende rivier, bos en zon. Als de hemel bestaat is hij hier gelegen. Met tegenzin doe ik een poging om wat te schrijven.

“Nico heeft jouw part van de wijn uitgedronken”! roept Frans naar de bestelwagen.

“Eerst gooit hij mijn pull weg, en dan drinkt hij mijn wijn uit”, maak ik mij boos.

Het liefste dat Nico onderweg doet is kleding uit de wagen gooien naar mensen die hij arm vindt. Ik maakte hem wijs dat hij op die manier mijn pull weggegooid heeft. Hij geneerde er zich danig voor. We lachen er hartelijk om. Ze blijven mij opeisen. Het offer om verder te schrijven is te groot. Ik ga bij hen.

Een jonge man komt vragen waar hij ons plezier kan mee doen. Ik bestel eieren en melk. Hij verdwijnt en komt terug met nog warme gekookte melk, eieren, een flesje warm bier en vruchtensap. Ik vraag de rekening maar hij wil niets. Hoe loopt dat af ? Een heilige der bergen of de maffia ?

Ik maak er mij niet druk over. In ieder geval wil ik de sfeer die hier heerst voor altijd in mij bewaren en als geschenk mee naar huis nemen.

Ooit proefde ik datzelfde gevoel, jaren terug toen we een driedaagse tocht ondernamen in de bergen van Zwitserland. Daar in die ver afgelegen hutten bestaat dat ook. Wat leven we toch intens in Gods natuur !

We horen de wind in de bomen, horen het riviertje bruisen en zien de rook van het kampvuur en de barbecue zich aarzelend een weg zoeken boven het riviertje en zich respectvol en bescheiden van de dennen afwenden. Het is de rook die Abraham ooit ontdekte en aan God wijdde.

Een tiental paarden komen zich plots laven. Ze hebben een bel om als de koeien in het gebergte. Ze steken over naar wat groen dat ze plots ontdekken. Ook zij leven in Gods natuur die er ook voor ons is en die we dankbaar en met volle teugen drinken.

Het wordt steeds donkerder buiten. De duisternis zuigt het licht steeds meer weg tot er geen meer over is. We ademen geen lucht meer, maar duisternis die ons inpalmt en ons als het licht totaal tracht te doen verdwijnen.

De bomen, het riviertje, de brug, ze zijn al weg. De duisternis koestert onze ogen en oren. Ze maakt ons duidelijk dat ze dat alleen hier wil doen, op voorwaarde dat we het met eerbied willen ondergaan. Hier worden echt doorvoelde sagen en legenden geboren. Wie er niet in gelooft is een onhebbelijke betweter.

Ik zit in de wagen te schrijven en voel de duizenden ogen der duisternis mij onbegrijpend aankijken. Ik zit hier verlicht en ben het enige waar de duisternis geen vat op heeft. De wagen is weg, alleen de verlichte cabine bestaat nog en blijft de duisternis trotseren. Het is een monsterachtige glimworm. Het is alsof de ruiten de duisternis tegenhouden.

Wat doe ik hier alleen na een overvloedig barbecue met gerookt spek, 'filet pure' van 't varken, kip die we niet gaan gaar krijgen tijdens dit verlof ? Ik word er door een bergbewoner uitgehaald, of liever hij kruipt bij mij in de wagen. Hij wil ons mee hebben naar het kampvuur. Vooruit dan maar.

In volslagen duisternis volgen we een pad, gaan over de rivier, stijgen en dalen. Aan het eindpunt vinden we een groep jeugd, meisjes en jongens. Er is hier in de bergen geen stroom. Een transistor die op maximum staat spuwt versleten muziek. Sommigen dansen. Ons wordt een fles drank van de sterkste soort in de handen geduwd. 'Norok' ! Alles gratis. Aan het gedrag en het lawaai te oordelen werd er reeds veel gedronken. Iedereen rookt.

Men trekt ons mee, naar ik weet niet waarheen. Een enorme hoop dennentakken maakt het duidelijk. Een vuur wordt aangestoken. We houden ons hart vast uit vrees dat het ganse bos eraan gaat. Glimmende streepjes gaan de lucht in en wedijverend rukken ze zich de hoogte in tot ook zij opnieuw door de duisternis gegrepen worden. Een tweede vuur niet ver beneden ons wordt aangestoken en verraadt ook daar leven. Het gezelschap joelt het uit en kruipt zo dicht mogelijk bij elkaar rond het vuur.

Er is zelfs een jonge man die de aandacht wil trekken en onder de invloed van de drank een mislukte indianendans begint. Het succes dat hij daarmee bij de omstanders oogst is hem waarschijnlijk te min en hij loopt zowaar het vuur in en smaakt wat verder tegen de harde grond.

De kring om het vuur is niet gesloten en ik sta alleen op een respectabele afstand het schouwspel te bekijken.

In het licht van het vuur is mijn te oude gestalte opgevallen en met drie, vier komen ze naar mij toe en beginnen een gesprek in gebrekkig schoolfrans. Een van hen was in de Provence 'pour projet agricole'. Hij wil er hoe dan ook terug. Ze willen weten van waar wij zijn. België zegt hen weinig, maar door het feit dat wij een *visum* hebben zijn wij aan de goede kant van de grens geboren. *Wij* mogen naar hen komen kijkt hij, maar *zij* krijgen daarvoor geen visum. Het woord 'visum' lijkt een ganse lading van begrippen te dekken. Het wordt het gewone gesprek dat we zo dikwijls aangehoord hebben, dat we erin geloven. Hun armoede, hun honger, de onvruchtbaarheid van de grond in het gebergte. Alleen het bos is er met zijn onderbetaalde slavenarbeid. In de winter is er hier totale isolatie. Er is vooral de totale uitzichtloosheid voor de jeugd. Onze 'weldoener' vraagt of hij mee kan naar Frankrijk. Waar we hem ook afzetten is goed. Ze lijken ten einde raad en komen zich hier drogeren met zelfgestookte drank, sigaretten en elkaar.

Ze zoeken troost bij elkaar om hun ellende te vergeten, tegen de zin van hun ouders in vermoed ik.

"Waarom niet ? We hebben de ganse dag toch niets omhanden".

Het gaat maar door en de groep om mij vergroot. Het vuur dooft en iedereen stapt op.

Wij hebben het moeilijk om hen te volgen. Zij kennen de weg evengoed in het duister. Wij hoorden van de bron waaruit de rivier ontspringt, we weten dat er rotsen zijn en we zien geen centimeter voor onze ogen. Onze 'weldoener' gaat ons voor naar die bron. We zijn er, maar het doet angstig aan in deze omstandigheden. Hij heeft begrip voor onze problemen en brengt ons veilig naar ons uitgangspunt terug.

De bestelwagen hebben we op de alp gestald, zo horizontaal mogelijk om te slapen. Daar komt niets van in huis. Een personenwagen staat er, verlicht door een enorm vuur, dat ontstaan is uit de resten van het onze, met het portier open. De boordradio staat op maximum. Sidderende decibels. De joelende jeugd is ook daar.

"Dat is tot morgenvroeg. Ofwel doe je mee, ofwel verplaatst ge u. Ik kom u morgenvroeg halen om naar de bron te gaan. Nu ga ik slapen, tot morgen".

Hierop verdwijnt onze 'weldoener'. Ook wij willen slapen en verplaatsen de wagen naar een soort koer die vermoedelijk tot de camping behoort. Er staan een paar huizen. Een bewoner komt kijken wat er gebeurt en komt een praatje slaan. De inhoud ervan kennen we. Hij praat lang met Nico.

Mijn ogen zien voor het eerst in zeer lange tijd hoe wondermooi de hemel is. Sterren bij duizenden verlichten de hemel. Ze hangen te hoog en hun licht bereikt de aarde amper. Ik zie de Grote Beer, de Kleine Beer. De Poolster weet ik te vinden uit vroegere lessen op school. Er is zelfs een vallende ster die een gloeiende, lichtende streep hoog in de lucht beschrijft. Het lijkt een metro die de ene ster met de andere verbindt. Ik krijg er niet genoeg van, zelfs de witte banden van de melkweg zijn overduidelijk te zien. Alles gratis, zonder 1 000 lei toegangsgeld.

Wij gaan slapen. De puriteinse Nico heeft het over het gedrag van de jeugd en alles wat ze deze nacht gaan uitsteken.

Hij is er het hart van in en maakt nu reeds bedenkingen hoe hij zijn zoontjes van zeven en vijf hiertegen kan behoeden.

Voor Frans is de dag te lang geworden. Hij valt achterover in slaap en snurkt zodanig dat de waakhond buiten verwoed tegen blaft. Ik wou nog eens naar de jeugd maar Nico weigert zijn ziel in gevaar te brengen. We mijmeren nog wat over van alles en weten, geen van beiden, wie de laatste zin van de dag gesproken heeft. Soms word ik even wakker. In de verte is nog de muziek te horen. Dichterbij blaft de hond onophoudelijk. Het is niet uit te maken of hij een fervente voorstander is van de muziek, of dat wij zijn geblaf als protest moeten beschouwen.

We worden wakker van de stilte. In onze slaap zijn we aan het geblaf en het lawaai verderop gewend geraakt. We kruipen naar buiten. Onze buur is ook al wakker en komt naar buiten met een kroes water. Nog geen liter. Dat volstaat blijkbaar om zich er mee te wassen. Wij verwachten wat meer van een waspartij en rijden naar het plein aan de rivier.

Het is er verlaten en de stilte is ook hier nog onwennig na een zo lange afwezigheid. Alleen het restant van een reusachtig kampvuur en een damesslipje zijn de enige getuigen van de nachtelijke aanval op de rust van de bergen en het woud.

Een karretje met houthakkers rijdt traag de steile helling op. Het contact van de paardenhoeven op het pad en het gemaal van de wielen op het grint sleuren ze achter zich mee. Koeien en paarden grazen het laatste sprietje gras weg. De dag herstelt zich.

Wij wassen ons en bespreken de route van vandaag. We gaan vandaag tot aan de Russische grens, bezoeken een 'centrum van ceramiek' en verder brengen we een bezoek aan een gevangenis uit het vorige regime. Dat zetten we op de agenda.

Onze vriend van gisteravond verschijnt terug uit het niets en staat plots aan de bestelwagen. Hij heeft verse, warme en welriekende melk bij zich. Hij komt ons eigenlijk halen om de bron te tonen. Wij gaan mee.

De weg leidt over het romantische brugje dat de rivier van links naar rechts van de weg tovert. Het is adembenemend mooi waar je ook kijkt.

We komen aan de bron. Het ziet er diep uit. Hier ontstaat de rivier die we zo ver gevolgd hebben. Eigenlijk neemt dit een minieme plaats in vergeleken bij de enorme massa grint en bomen die de rivier vervoerd heeft in de loop der eeuwen. Hier, haast onzichtbaar, komt traag het water uit de grond alsof het onderaards geslapen heeft en nog niet goed wakker is. Geen twintig meter verder ontdekt het uitgeslapen zijn vrijheid en duikelt roekeloos naar beneden om nimmer te stoppen, voor niets, voor niemand. Ik wou dat ik een duiker was, want ik veronderstel dat onder de grond een nieuwe, een andere, een propere en krachtige wereld bestaat.

Met ons vieren gaan we terug. We beloven onze 'weldoener' een doos en weten bij ervaring dat dit maar over een uurtje kan, bij ons vertrek. Hij wil mee. Het is zondag. Hij wil ergens zijn broer bezoeken.

Het ochtendmaal is streekgebonden. Een lekker eitje, kaas en ... warme melk. Heerlijk ! Ik herinner mij niet ooit zoveel melk gedronken te hebben bij een bruisende rivier. We zwalpen met ons vieren de zes kilometer bergweg af.

Tot daar mag onze vriend mee en we nemen kordaat afscheid van hem. Jammer vinden we het eigenlijk, want we hadden hem zo graag geholpen.

De bedenking dat wij hem vele kilometers zouden meenemen in de waan dat hij naar het Westen een beter toekomst tegemoet gaat, belet ons hem verder mee te nemen. Als we hem hier achter laten is er nog een weg terug en kan hij verder dromen van een betere kans.

“Tot in Frankrijk” denken we, maar niemand zegt het, uit vrees dat het te sarcastisch zou klinken.

33. Zondag.

Vertrouwd met ons drie rijden we verder en merken al vlug dat het vandaag zondag is. De straten doen vreemd aan zo zonder het hoeftgeklots op het asfalt. De paardjes en hun bazen rusten. Er wordt duidelijk niet gewerkt vandaag, ook de velden zijn verlaten. Van het anders zo koortsachtige doen om bij dit wisselvallig weer de oogst binnen te halen is geen spoor meer. Het is rustdag en de burens zien erop toe dat hun burens dat respecteren, zodat zij er op hun beurt ook aan gebonden zijn. Die toestand was ook een onderdeel van het regime waarin ze geleefd hebben.

Alleen wij, onwetende en onbegrijpende vreemdelingen negeren God en Zijn gebod en dagen Hem uit, in ieders bijzijn. Wij rijden naar een niet bestaande plaats op aarde die beter zou moeten zijn dan de hemel die we erdoor riskeren te verliezen.

Maar wie denkt dat de wegen leeg zijn vergist zich deernisvol. Nergens zag ik een dergelijke beweging op de straten. Ze lijken wel bezaaid met wandelende poppen van alle slag.

Iedereen is op weg naar de kerk en heeft zich op zijn mooist uitgedost. Het lijkt een wandelende show die in het felle zonlicht extra tot zijn recht komt.

Ik zag reeds de nationale klederdracht en herkende die meteen. Maar wat ik niet weet, is dat daar een oneindigheid van varianten in bestaat.

Er moet onder deze mensen een enorme rivaliteit bestaan in het ontwerpen en uitwerken van fantasieën in en op de nationale klederdracht ! Gewoon prachtig en origineel.

Ik heb thuis nooit de sportwaarde van een modeshow begrepen, maar hier houd ik speciaal halt opzij van de weg en wacht groepen kerkgangers op, de camera in de hand.

Het is niet alleen de klederdracht die opvalt, het is tevens en vooral de wijze van ‘presenteren’. Fier, rechtop, afgekeken van de bok uit de kudde geiten, paradeert een vader met zijn gezin. Een man met zijn verloofde en diens zus, beide meisjes met dezelfde kleding, kleurrijke lange rok, witte fijn bewerkte blouse en wonderlijk hoofddekseel.

Een kleurige dikke grootmoeder heeft een kleinkind aan de hand dat bij pozen loopt om de toch al langzame stap van grootmoeder bij te benen. Sommigen stappen mij waardig voorbij en verwaardigen zich niet mij een blik toe te werpen. Anderen zijn verheugd dat hun opsmuk van uren of dagen danig gewaardeerd wordt en op film vereeuwigd wordt, dat ze mij van uit de hoogte met de hand groeten, zonder dat de waardigheid in hun ogen en gelaat er aan glans bij inboet. De processie kent geen einde.

“Wanneer begint die mis eigenlijk ?”vraag ik aan Nico.

“Die mis duurt drie uur. Ze is onderverdeeld in drie delen. Je gaat als je wil, maar het laatste gedeelte moet je volledig meemaken”.

Het antwoord dekt meer dan ik gevraagd heb.

“Begint die ook met het latgetokkel ?”

“Zeker en ook met de klok”.

We rijden verder tot aan de eerstvolgende kerk en daar wil ik er ook bij zijn. De kerk is duidelijk te klein voor de massa volk die maar blijft toestromen. Men heeft wijs geoordeeld en de eredienst buiten laten plaats hebben. Daar heb ik een overzicht op het kerkgebeuren.

Ook dat herinnert mij mijn eigen jeugd, in mijn dorp hechtte ik er toen veel belang aan. Men ontmoette daar toen alle parochianen en men kende ze ook allemaal. Kwam iemand voor het eerst, dan moest de Heer een heel stuk aan aandacht prijs geven, want er was een nieuwkomer en die diende zo snel mogelijk geïdentificeerd te worden.

Tijdens de week had men de tijd om eens te denken wie bij wie hoorde en of dat nog zo zat de volgende zondag. Men dacht aan al diegenen die men speciaal in hun zondagse kleren wenste te ontmoeten.

De saaiheid van de mis werd gretig verdragen voor de gezelligheid na de mis, waar we in groepjes ons babbeltje deden, of een schalks oogje wegpinkten. Ik blijf daar maar staan mijmeren en het is Frans die me tot de werkelijkheid terugfluit.

34. Sighetul Marmatiei.

Wij rijden verder en komen in Sighetul Marmatiei. Het is op de middag en snikheet. Elke beweging in de zon vergt een extra inspanning. Hier is een openluchtmuseum. Op een groot terrein staan oude houten huizen en schuren. We mogen er alleen naar toe nadat we ons filmtoestel hebben afgegeven en 1 000 lei inkomgeld hebben betaald. Ik heb alleen maar briefjes van 5 000 lei. Als wisselgeld mogen we een paar prentkaarten nemen. De 2 maal 5 000 lei voor het filmtoestel hebben we er principieel niet voor over. We sleuren ons door dit Bokrijk van het een naar het andere bouwsel. Ze zijn haast allemaal op slot, maar doorkijksgaten om even naar binnen te gluren zijn er genoeg. Voor mens en dier geven ze een minimale bescherming tegen wind en regen of sneeuw. Te verwarmen zijn die dingen niet en de winters moeten barre tijden geweest zijn.

We zijn onze eigen gids en ik probeer een antwoord te vinden op mijn eigen vragen over huiselijke gezelligheid en dingen als comfort, vrije tijd, kunst.

Uit het enige antwoord dat ik bedenken kan, leid ik af dat ik een mislukte gids ben. Misschien heb ik toch gelijk met mijn bedenking dat die dingen onmogelijk aanwezig kunnen zijn in een dergelijke omgeving. Versieringen zie ik nergens en ik denk dat dit maar mogelijk is met een volle maag en met een gevoel van geborgenheid.

Er zijn geen ingewikkelde toestellen te zien waar men niet meteen de bedoeling en werking van snapt. Het leven van de gemiddelde Roemeen in voorbije tijden was al minder gecompliceerd dan het huidige.

Het enige wat boven het banale uitsteekt zijn de vele fruitpersen. Ligt daar het geheim van hun geestelijke overleving, het wegvluchten uit de zichtbare werkelijkheid ? Drugs ? De Roemenen zijn tot op heden flinke alcoholverbruikers.

Overall waar wij ergens aan huis komen hebben de bewoners hun wijn en jenever zelf gestookt en gaan er royaal mee om. In de magazijnen kan dergelijke drank gekocht worden in kartonnen verpakking die bij ons voor frisdranken en melk gebruikt wordt.

Menigmaal maak ik mee dat men uit een plasticen colafles het goedje in een glas schenkt en het je met een 'norok' in je handen duwt. De vraag of je het lust of er zin in hebt wordt niet gesteld. Hun glas wordt tegen het jouwe geklonken en botst leeg in hun keelgat. Het is normaal bij ieder bezoek.

Maar hier en nu is het warm en dorstig en zonder koelte noch drank. De inspanningen zijn niet evenredig met de voldoeningen achteraf en we houden het dan ook voor bekeken.

Toch moet het een enorme inzet gevraagd hebben om die dingen bij elkaar te brengen. Zeker bij de toestellen die regen en wind moeten trotseren en er nu reeds half vermolmd bijstaan.

We reizen verder noordwaarts tot we aan-komen in Sichetu Marmatiei, het meest noordelijk gelegen stadje aan de grens met Oekraïne. Rusland.

35. Oekraïne.

Het eerste wat we er doen is een prachtig restaurant uitkiezen. Het is een ongemeen stijlvol gebouw dat voor diplomatieke doeleinden gebouwd moet zijn, maar dat nu in ongenade gevallen is en vernederd wordt tot restaurant.

Het is een zoektocht in het gebouw om een eetruimte te vinden die voor gewone gasten geschikt is.

Het aantal kamers en gangen laat zoveel mogelijkheden toe dat we menige deur openen en met een storend gevoel zo vlug mogelijk weer dichttrekken. Dat wordt je meteen duidelijk als alle kauwende koppen zich plots naar jou in het open deurgat richten en je verbaasd aankijken alsof jij het volgende gerecht bent.

Maar in een van de zalen is er plaats voor ons. Er is een lange tafel, bezet door een groep mensen die elkaar duidelijk kennen. Ze zijn aan het dessert toe. Naast die tafel mogen wij plaats nemen en krijgen een vriendelijke en gediensstige kelner toegewezen.

Ik bespaar je het menu en beperk mij tot het vermelden dat het lekker is.

Ik heb er weinig aandacht voor want die wordt volledig opgeëist door Nico en de kelner. Die zijn in een spannend en geanimeerd gesprek gewikkeld geraakt en ik verwacht ieder ogenblik dat ze in tranen uitbarsten.

Het meest typerende van dit gesprek is de ingehouden stem die in een geanimeerde discussie normalerwijze toch harder gaat klinken, al was het maar om de tegenspeler tot luisteren aan te zetten of om de waarde van je woorden aan te dikken.

Maar het blijft gedempt zelfs op momenten dat beiden tegelijkertijd aan het woord zijn. Nu, voor ons hoeft dat niet, want we verstaan er geen gebenedijd woord van. We gunnen hen hun pleziertje maar proberen er toch iets aan te doen.

Wij lanceren een overdreven 'norok' als we aan onze wijn nippen. Geen reactie, maar we voelen aan dat we 'leve de republiek' roepen in 't bijzijn van de koning.

Wij schakelen ook over op gedempt Nederlands en trachten met uitgestreken gezicht de gekste redenen te bedenken om hun emoties. De kelner treft het, hij heeft tijd, wij zijn nog de enige klanten.

Hij zucht bij een verloren ogenblik van stilte, waarop ook wij ons laatste woord inslikken ; hij staat op en begint af te ruimen.

"Hij gaat met ons mee", zegt Nico.

Ons ook goed ; als kleine kindjes die achter hun ouders aanlopen, volgen we het tweetal naar de wagen.

We komen aan bij een triest gebouw dat duidelijk de sporen van een agressie niet kan verbergen. De ruiten zijn ingegooid.

De poort is verder het enige wat met primitieve boosheid kapot te slaan is en dat werd grondig gedaan. Duidelijk opgekropte woede is hier tot uitbarsting gekomen. We hebben nu twee gidsen en bij Nico, die geschiedenisleraar, is staat de ontroering duidelijk op zijn gezicht te lezen. Bij zijn nieuwe vriend is het niet veel beter, ook al woont die hier vermoedelijk in de buurt. Nico noemt met eerbied en verachting tegelijkertijd een reeks namen op als bij een litanie.

Het zijn allemaal mensen die hier gevangen gezeten hebben en er omkwamen van ontbering en folteringen.

Nu doet ook voor ons de duistere uitkijktoren met de beweegbare zoekspot luguber aan. Nico doet met ingehouden woede en weerzin zijn uitleg. Hij wijst op het opschrift boven het gevang en vertaalt

‘Plaats waar studie gemaakt wordt door intellectuelen over het gevangeniswezen’.

Zijn stem klinkt voor het eerst bits, sinds ik hem ken. Hij wijst op de lange marmeren lijsten, die bij tientallen op de muur aangebracht werden en die de namen van de slachtoffers dragen die hier stierven. Het zijn uitsluitend professoren, bisschoppen, schrijvers, historici, dichters, ministers... .

Allen werden ze door het communisme ervan beschuldigd met het oude regime te collaboreren en zijn op deze, voor hen strategische plaats, opgesloten. Het gebeurde immers niet in Rusland en bij onheil kon men vlug de benen nemen en zich in Rusland in veiligheid brengen. Er werden vele graven ontdekt. De mensen die vermoord werden zijn bekend, hun lichamen niet.

Wij rijden naar de uiterste grens. Er is een rivier die de grens vormt en er is kilometerpaal 290. Tot daar is het niemandsland.

Precies daar is er een kerkhof met de slachtoffers.

Hun namen werden op kruisen gebeiteld, ook al is het lichaam mogelijk van iemand anders. Er staan ook houten monumenten. We verblijven er lang, omdat onze twee Roemenen er niet van scheiden kunnen.

Eigenlijk is het een miserabele plaats, slordig met gras begroeid. Kruisen werden gemaakt van stalen waterleidingsbuizen en van houten latten. Er staat ook een notelaar op het kerkhof en Nico doet daarover een verhaal. In zijn gebrekkig Frans en in de toestand waarin hij verkeert, valt er voor ons niet veel van aan elkaar te knopen. Zuchten en namen, veel meer is het niet. Frans en ik willen tot precies aan de grens met Oekraïne en als het maar even kan, tot over de grens. Dat slaat onze gidsen met verbijstering. Panisch wordt hun angst als ze zien dat wij het menen. De schrik zit er bij hen stevig in.

Geen meter krijgen we ze verder en we gaan terug naar het restaurant, waar we ons verplicht voelen de kelner eens te trakteren. De sukkel heeft het meer dan verdiend.

Dat gebeurt in de vroegere gerechtszaal met een enorm vorstelijk versierd plafond en de monumentale luster en indrukwekkend meubilair. Maar het is er niet al van goud. Ik zoek het toilet op. Het restant van gerecycleerd papier van de tiende generatie ligt er in stukjes van enkele vierkante centimeters als toiletpapier klaar. Water is er niet.

We nemen afscheid van de kelner en trotseren weer de hitte om naar de wagen te gaan.

We rijden en Nico laat niet na om vol afkeur de bomen en struiken aan de overkant aan te tonen, als zijn ook zij vijandig omdat ze op Russisch grondgebied gedijen. Daar wonen de beulen, daar ligt de bron van alle kwaad. De terreur, de boeman die iedereen naar Siberië stuurt die hij te pakken krijgt. Hoe meer hij er naar wijst, des te meer geniet hij van de vrijheid en het geluk dit van op een respectabele afstand te mogen aanzien. Het beest is niet gevaarlijk, het zit in een kooi opgesloten...

Frans ziet een berijdbaar wegje dat richting Oekraïne uitgaat.

“Doen we het ?” vraagt hij.

“Waarom niet, een dagje Siberië is graag meegenomen bij deze hitte”.

Hij draait zowaar het wegje in. Nico veert recht, maar kan de wagen niet uit.

“Trek uw plan, maar van af hier ken ik geen woord Roemeens meer”, gilt hij en hij meent het.

Met zijn twee handen tegelijk wijst hij naar een dreigend plaatje dat duidelijk tegen het groen afsteekt.

“Van af hier mogen de grenswachters vrij op ons schieten !”.

Zijn Frans was nooit beter. Hoe hij het volhoudt, zoals hij in de wagen zit, begrijp ik niet. Al de hele tijd bevindt hij zich in zithouding, maar hij raakt de zitting nergens.

Zowat honderd meter rijden we. Verder geraken we niet.

Ook hier staat een geverfde paal. Het wegje loopt dood. We moeten terug.

Voor het eerst raakt Nico de zitbank en draait angstig van links naar rechts, telkens over 180 graden. Hij bedaart maar als we op de grote weg geraken en de ontdooiing kan beginnen.

“Willen we eens zo een kleine bar riskeren”, stelt Frans voor.

“Laten we er een kroegentocht van maken, want onze vriend heeft iets door te spoelen”.

We doen een drietal bars aan en dan is de maat vol. Het zijn onooglijke hokken, gewoonlijk zonder stroom. We drinken er slecht bier dat bovendien warm is. Er zijn ook frisdranken (cola, fanta), goedkope wijn en natuurlijk “norok” te krijgen, alles op kamertemperatuur die varieert van dag tot dag en die bij deze hitte een tegenvaller genoemd mag worden.

In een van die bars koopt Frans een volle fantafles van hun zelfgestookte jenever. Als hij die fles thuis openmaakt riskeert hij dat de geur aanleiding zal geven tot een grondig accijnsonderzoek in zijn woning en in die van zijn bureu.

We volgen een bergrivier doorheen een prachtig landschap en voelen ons vereerd dat te mogen doen, zo machtig ziet het er uit.

Op een geschikte plaats in Bistrita, waar we heen willen, stoppen we voor een algemene wasbeurt aan de rivier met dezelfde naam. Het water staat laag.

De keien steken er half boven uit en verplichten het water er met slokkende draaien omheen te stromen.

De dikke stenen die buiten het water liggen zijn met blote voeten niet te betreden, zo fel heeft de zon er vandaag op geschenen. De stenen in het water hebben hun warmte aan het water moeten afstaan dat daardoor een zodanig aanlokkende temperatuur kreeg dat we de diepste delen van de rivier uitzoeken om ze met ons zweet te bezoedelen.

We staan op een grote camping met 16 kaartenhuisjes waarvan er één bewoond is. Een zestal zigeuners, die ook al in een te kleine wagen reizen, overbevolken het.

Morgen moet ik er vast op letten of het houten geval er al dan niet onder bezweken is. Er is zelfs een dansvloer buiten aangebracht waarvan de gekleurde verlichting verbazend haar tijd vooruit is.

Naast het onthaalgebouw, één enkele plaats van tien meter op tien en dat dienst doet als bar, dancing, opslagplaats en al wat men nog wil, staat een onooglijk wc-hok, er veel te dichtbij.

Met nog geen vijf meter ertussen. Dat heeft misschien zijn voordelen als het regent.

Dringend is het altijd, want dat kan de enige drijfveer zijn om het te bezoeken. Wil je erheen, niet moeilijk om vinden, waar je ook in de omgeving bent, je hoeft je neus maar te volgen, hij brengt er je feilloos naartoe. Leve de maïs!

We eten op het plein van de camping, nadat we iets in de bar gedronken hebben en denken aan een legerplaats voor de komende nacht.

Op het grote plein aan de camping staat een wagen met zigeuners. Ook die maken aanstalten om de nacht hier in de wagen door te brengen. Dat is voor Nico genoeg om aan te dringen het dorp in te rijden en daar een veilige slaappleats te zoeken.

Het begint te schemeren als we ons op een groot plein installeren tussen de woningen, goed in 't zicht ervan.

Er zijn hier veel landbouwers en tot laat op de avond en in de diepste duisternis horen we de paarden en karretjes bedrijvig. Zien kunnen we ze niet, ze zijn niet verlicht. Wij zijn er het hart van in dat dit onze laatste avond wordt die we samen doorbrengen. Van alteratie bevrijden we onze koelkast van al de wijn die hij bevat, en drinken ons langzaam, onbewust in slaap.

36. Laatste reisdag.

Bij de eerste klaarte waarvan we ons bewust worden, staan we op om te voorkomen dat de burens zich in een kring om ons heen scharen. Gisteren al hebben we hun nieuwsgierigheid gewekt. Het is al klaar en bezienswaardig zijn we alleszins.

“Drie mannen en blijkbaar alleen”.

Je zou voor minder nieuwsgierig zijn.

“Of zijn ze niet alleen, is er toch een vrouw bij ? En dat samen in één auto ! Wie heeft er gelijk ? Hoe is het mogelijk ? Wat komen die hier doen?”

Om daar een bevredigend antwoord op te vinden moet je vlak bij de wagen zijn en liefst niet alleen, je weet maar nooit. We vervangen de nachtkledij door deze van de dag, want we moeten het slaapvertrek buitenkomen om in de stuurhut te geraken.

We rijden terug naar de rivier aan de camping. We weten het water warm en wassen ons grondig.

Gezien de accommodatie hier wordt het ochtendmaal weer extra verzorgd.

Nico weet zich op een paar honderd km van huis en zal de volgende avond thuis zijn met Pia en zijn twee zoontjes. Hij tracht zich te scheren met alleen water en een giletje en het is hem duidelijk aan te zien dat dit een pijnlijke onderneming is die bovendien niet vlot verloopt. Ik bied hem mijn scheerapparaat aan maar hij weigert voorzichtig. Hij gebruikte dat apparaat vroeger ook, maar had daarbij grondig pech toen hij vaststelde dat de batterij leeg was. Bij dergelijke gebeurtenissen voelt hij zich parasiet en hoogst schuldig.

“Vanavond ben je toch thuis, Nico, dan kan ik het misschien bij jou op het net aansluiten ?”

“Natuurlijk !” zegt hij en vindt het gebruik weer verantwoord.

Toch zijn we vrij stil alle drie, wat teruggetrokken en in onszelf gekeerd.

Ik vermoed dat iedereen beseft dat het spelletje van mateloze vrijheid vanavond al voor een stuk zal ingeleverd worden.

“Ik slaap vannacht in de wagen,” beslist Frans, wat mijn vermoeden bevestigt dat ook hij ermee begaan is.

“Geef die gedachte maar op, Frans. De mensen waar wij logeren zijn veel te gastvrij daarvoor en zullen zich grof beledigd voelen”.

Ik werp een laatste blik op de camping als we vertrekken en ik ben ervan overtuigd dat beeld nooit meer te vergeten. Aarzelend vertrekken wij. Onderweg : ‘Peco’. We tanken tegen 380 Lei de liter (ongeveer 7 Befr) en ik noteer in de administratie : Km stand : 70 841 Aantal Liter : 37 Prijs 14.300 lei

Toen we thuis vertrokken was de km stand 66 600 km. We hebben een aardig stukje gereden.

We komen aan in Reghin, een druk stadje. Hier is alles te krijgen. Er is zelfs een winkel met foto toestellen, films en een statief dat mij interesseert. Frans koopt een film. Ik vraag de prijs en wil kopen. Zij aanvaarden alleen maar lei. We trachten te wisselen. We worden van hier naar daar gestuurd, maar men wil alleen maar Dollars en Duitse Marken uitwisselen.

Wij hebben alleen Belgische Franken en Oostenrijkse Schillingen. Met al die pogingen hebben we het stadje zowat in alle richtingen doorkruist.

Uiteindelijk geven we het op en reizen door naar Sovata, het laatste stadje voor Rupea. Het is er ongemeen druk. Nergens in Roemenië zag ik zoveel volk bij elkaar. Zelfs Sinaia lijkt een verlaten stad in vergelijking met dit mierennest. Toeristen verdringen zich tot zelfs in de restaurants. Ook dat is nieuw voor ons. Het is weer een zonnige dag en toeristen lopen gekleed als op het strand.

We komen er spoedig achter wat hier gaande is, en volgen de sliert mensen na het verlaten van het restaurant.

We komen aan een meer met strand en douches. We laten ons niet kennen en met twee tegelijk doen we een duik in het water. De andere wordt als wachtpost geïnstalleerd om over onze rijkdom te waken. Het water is er verschrikkelijk zout. Zwemmen in een zoutmeer is een attractie, vooral voor niet zwemspecialisten en dat zijn er hier nogal wat.

Het krioelt hier van de eendagstoeristen. Ze zijn onmiskenbaar te herkennen.

Hun huid is duidelijk ten prooi gevallen aan zon en zout.

Een enorme dikke dame trekt ieders aandacht. Ze ziet eruit als een michelin-mannetje maar dan wel met rode banden. Ze is bedrijvig als geen. Doorlopend water in, uit en onder de douche, even bij man en kind, en de cyclus herbegint.

Na zoveel rondjes heeft ze vermoedelijk een klapband gekregen, want manlief smeert een gedeelte van haar rug in met een product dat gitzwart is. Nu valt ze nog meer op en de donkere plek lijkt de niet-zwemmers te hypnotiseren. Hun ogen kunnen ze er niet meer van losmaken.

Het grasperk aan het meer is overvol bezet. Wie een plaatsje heeft bemachtigd ziet zijn territorium steeds maar slinken zo dicht het volk aan. Wie neerligt en even rechtop gaat zitten, kan alleen nog maar gaan rechtstaan als hij van positie wil veranderen. Wie recht staat kan aan een beenbrekend werk beginnen of moet via een helikopter geëvacueerd worden. Op de duur zijn de groepjes, die doorgaans uit families bestaan, niet meer uit elkaar te houden.

Wij komen terug van een plons en we zien onze leefruimte met twee derden gereduceerd. We halen een biertje en drinken dit staande. Het is duidelijk wat ons te doen staat en we keren terug, richting wagen. Geheel boven krijg je een goed overzicht van het meer en zijn meerminnen.

Ik film de koppen die in de verte op het water drijven, ik zoek naar de dame met haar zwarte achterkant, maar de afstand is te groot om enig detail te onderscheiden, zelfs niet met de telelens van de camera. Links en voor het meer liggen donkere streepjes mensen. Slechts hier en daar beweegt er een. Het lijkt een kudde zeehonden die lui aan het zonnebaden is.

Ik stop mijn onbescheiden gluren naar de mensen in zedig badpak en we vertrekken richting Rupea. De streek waar we door moeten is wondermooi en we stoppen menigmaal om ervan te genieten.

Verbazing om de schoonheid van de natuur hebben we gedurende onze reis zeker niet verleerd, integendeel.

Maar we stoppen ook dikwijls om voor ons merkwaardige dingen van de mensen te bekijken en te filmen.

We stoppen midden een straat waar talrijke vrouwen buiten, genietend van elkaars aanwezigheid, vlechtwerk aan het maken zijn.

Allerlei voorwerpen als boodschappentassen, hoeden en de dingen die we zo vaak in soevernierskraampjes zagen. Nico praat met hen, vertaalt onze vragen en hun antwoorden. Ze zijn vriendelijk en vereerd om onze belangstelling voor hun handigheid en kunstzin.

Ze tonen ons fier wat ze gemaakt hebben en nog bij zich hebben. Stiekem zien ze een koper in ons.

Wat verder zitten vrouwen, met als enig hulpmiddel een bobijn, wol te spinnen. Het ziet er eenvoudig uit, maar het is hen niet na te doen.

We stoppen voor een veld waar het graan op nog primitieve wijze wordt geoogst.

Drie vrouwen, een jonge in short, haar moeder en grootmoeder, beide in lange warme zwarte kleren, maaien het graan. Ze nemen een handvol graan in de linker hand en snijden dit af met een sikkel. Dat stapelen ze op tot een 'prikkeling' die daarna door een van de vier aanwezige mannen wordt gebonden en rechtgezet.

Zo voor enkele strohalmen zich te moeten bukken, snijden, staan en neerleggen, opstaan om zich weer te bukken om nieuw graan te snijden lijkt mij in deze hitte zwaar werk. De mannen hebben het beter. Toch praten ze honderd uit met elkaar en de stemming is duidelijk opgewekt, of zou het voor de camera zijn ?

Wat verder aan een rivier doet een dame de was. Daar stoppen we om Frans te laten zien dat hij zich hier het best heeft aangepast.

In een dal zien we een groep zigeuners in de modder baggeren om bakstenen te maken. Ze zien ons uit de verte komen en er ontstaat geroep aan alle kanten. Het werk valt stil als ze de camera zien en wie bij elkaar hoort verzamelt zich spurtend. Een jongeman trekt zijn lief naar zich toe, een gezinnetje groept samen, vrienden poseren met elkaar. Hun beeld wordt vereeuwigd en zo willen ze erop staan.

Het is mijn bedoeling geweest een opname te maken terwijl ze aan het werk zijn, maar dat lukt niet, ook niet na de tussenkomst van Nico, wiens taal ze al evenmin lijken te verstaan.

Weer verder stoppen we aan een smidse. We treffen het. Smeden zijn juist bezig een ijzeren band omheen een houten kar wiel te smeden. Met vaardige, harde slagen plooit de ijzeren band in een perfect passende cirkel.

Dit is duidelijk vakmanschap ! Met vier mannen wordt de roodgloeiende band nadien om het wiel gespannen. Het temperen is spectaculair en sissend kraakt het wiel stevig in mekaar.

We doen ook nog een paar bars aan om ook die sfeer nog eens op te snuiven en tevens om 'de bal te bevriezen' want we naderen Fisher, waar ik in opdracht heen wil, en dat een deelgemeente is van Rupea, het eindpunt.

Aan een van de bars staat een reizende garage. Het is een bouwvallig, vuil, houten geval op wielen waarin banden worden ge vulkaniseerd. Wij bekijken de bedrijvigheid binnenin. De armoede druipt ervan af. We hebben medelijden met de man, zijn zwaar werk en de primitieve middelen waarover hij beschikt. Hij lijkt pas uit het stenen tijdperk naar hier gezapt om het leven van hopeloos versleten banden nog wat te rekken.

Buiten op het terras zit een man in haveloze kledij een warme cola te drinken. Wij zitten in zijn buurt ons zoveelste warme pilsken te verwensen omdat we telkens, als we drinken, de frisheid en de smaak van ons Belgisch bier verwachten. We houden er alleen een vieze smaak aan over. Bij het weggaan laten we de man een nieuwe broek en een pull achter.

Zo komen we aan in Fisher, waar ze mij onmiddellijk herkennen van vorig jaar.

Het is liefde op het eerste gezicht en mede door de alcohol is het weerzien luidruchtig. Ze baten een zaalrestaurant uit op zijn Roemeens en hebben sinds vorig jaar een ober in dienst genomen. Meneer en mevrouw verkleden zich voor de gelegenheid en we gaan allen samen gezellig rond de tafel zitten.

De ober heeft zijn instructies gekregen want we worden overdadig bediend met bier en koffie. Met de ene hand op de rug en met gestes die bij hem absoluut vreemd aandoen, giet hij het warme bier precies tot aan de boord van het glas. Het neemt tijd in beslag, want de kunst bestaat erin niet het minste vlokje schuim te veroorzaken.

Dan wipt hij als een knipmes recht en staat er zelf versteld van, zodat hij een paar seconden doodstil staat, waarna hij opnieuw zwijgzaam tussen ons in gaat zitten.

Van zodra de boord van een der glazen gezakt is tot een centimeter onder de rand, treedt het mechanisme weer in werking. Er ontstaat een wisselwerking tussen de man en ons. Wij willen instinctief een boord aan ons glas en doen er ook wat aan. Hij blijft nuchter en vult onfeilbaar weer bij. Wij spelen dompelpomp, hij is de neutraliserende hydrofoorgroep. Wij verliezen het.

De familie hier is bevriend met een zigeuner familie, dat weet ik nog van vorig jaar. Ik vraag ernaar want ik wil erheen, al was het maar om Frans eens de armtierige binnenkant van de woning te laten zien.

Het kan geen toeval zijn, maar een kwartier later komt het zigeunervrouwtje binnen. Ik haal een doos. Bij toeval zit ze vol met mooie kleedjes en ensembles die haar als bij wonder passen. Onder invloed van het bier en met de begrijpelijke medewerking van het zigeunertje ontstaat een pas-demonstratie waarbij het gelach de hele buurt alarmeert.

Dat stellen we pas vast als we afscheid nemen van de familie en de boordevolle bierglazen.

Buiten aan de wagen wachten ons een schare krijglustige mensen die we aan het verstand trachten te brengen dat we maar één doos bij ons hadden en de voorraad dus weg is.

Amper rijden we verder of in de verte doemt het reusachtige kasteel op. Het is indrukwekkend en het beheerst de ganse omgeving. Groots, zwart, hoog met de nietige glimworm en de magere wachter die ik binnen de muren weet. Aan de voet daarvan is het voorlopige einde van de tocht.

Het is al laat als we bij Nico thuis aankomen. De anderen, Marcel en Maurice zijn van gisteren in Rupea. Ze hadden het goed.

Wat Nico uit de dozen aan bruikbaar voor zijn gezin verzameld heeft onderweg, draag ik in twee keer zijn huis binnen, kwestie van de burens, ziet u.

Hij wordt thuis met open armen ontvangen en hijzelf is overgelukkig. Het wordt een gezellige avond en we eten bij hem. Het is twee uur 's nachts als we uiteindelijk bij onze respectievelijke gastgezinnen in bed kruipen.

37. Terug in Rupea.

Ik word wakker met een enorme vieze smaak in mijn mond. Het bier in de streek is slecht. De wijn die we dronken is slecht vergeleken met wat we ons gewoon gemaakt hebben. Een gekregen paard kijkt men niet in de mond. Steeds sta ik hier versteld van de gastvrijheid van deze mensen. Vandaag hebben ze ons een verrassing voorspeld. We zien wel. Het is negen uur voor er iemand in het huis rondloopt. Ik kom te voorschijn uit mijn kamer en eet brood, kaas en drink heerlijke lindethee.

“Wat zijn de plannen ?” vraag ik aan de heer des huize, die ooit Frans op school leerde, maar het samen met zijn herexamens grotendeels vergeten is.

“Wij gaan vandaag naar Hoghiz, Bogata en Dopca”.

Inmiddels is Anca verschenen en de conversatie wordt gemakkelijker.

“Wij gaan naar het gebergte”, doet ze geheimzinnig, en ik dring niet meer aan.

We praten over van alles en nog wat van de voorbije reis.

Ook de zoon, Horatiu, verschijnt en wel met een vislijn in de hand. Gaat hij ergens alleen naar toe of gaat hij ook mee? Het is een sympathieke jongen. Hij wil in de voetsporen van zijn vader en gaat fysica studeren. Hij drukt zich behoorlijk uit in het Engels. Geen bezwaar op zich is dat, maar het steeds omschakelen van taal is een gave waarover ik niet beschik. Soms ben ik in het Frans bezig als ik denk Duits of Engels te spreken. Dan ben ik een model van de toren van Babel.

We vertrekken. Met zijn vieren rijden we voorop in de bestelwagen. Frans, Anca, Horatiu en ik. De rest, de twee koppels gastouders gaan met de wagen van mijn gastvader.

We slaan een erbarmelijk slechte weg in. Die is amper breed genoeg voor het voertuig en laat onder geen enkel beding snelheid toe. Ik heb het voertuig van mijn ‘stiefvader’ gezien en vrees het ergste. Terecht lijkt het, want wanneer we stoppen om een stuwmeer te bewonderen, duiken ze niet meer op.

Lang hebben we staan wachten tot ze eindelijk verschijnen met een andere wagen.

De oorspronkelijke heeft de geest gegeven. Maar in de Balkan is er meer nodig om van mirakels te spreken en we sukkelen verder naar boven. Het woord ‘sukkelen’ is hier eigenlijk misplaatst.

De natuur is hier ongerept en wij krijgen er de gelegenheid voor daar volop op in te spelen.

Een riviertje bruist zigzaggend langs de weg, loopt onder de weg door en splitst zich meermaals in twee. Het spreekt voor zich dat de ontwerper van de bedding niet vreemd kan zijn

aan deze die de baan van vliegende vlinders ontwerpt. Onvoorspelbaar ! Nu eens duikelt het water dertel naar beneden dan naar links, dan naar rechts, dan blijft het plots staan. Op die plaatsen zwemmen forellen, waarvan de flanken met rode punten afgebiesd zijn. De vislijn krijgt betekenis. Van uit een onzichtbare plaats vliegt plots een grote zwarte vogel de lucht in, opgeschrikt door het lawaai van de motor, dat hier even vreemd klinkt als bruisend water in de woestijn. Het is een viseter die we in de Delta ontmoet hebben.

Zijn wankele vlucht verraaft paniek. Het is een vrij logge vogel met te korte vleugels. Normaal mag hij niet kunnen vliegen, alleen, hij weet het niet.

Nu eens zijn het bomen, dan zijn het steile, hoge rotsmassa's die ons dreigend op de weg houden en iedere poging om de ongerepte natuur te betreden met totale ondergang vergelden. Hoe verder we komen, des te meer kalmte en rust er uit de omgeving straalt. Het woud, de bergen, de rivier kennen alleen mensen die hen bevriend zijn.

Ze zijn zich in het geheel niet bewust tot wat die tweeënige wezens met hun motoren in staat zijn. We komen tenslotte aan bij een houten verlaten hut waar destijds de houthakkers verbleven.

We stoppen en er wordt uitgeladen. Flessen water en bier worden direct ter koeling aan het frisse water van de rivier toevertrouwd. Groenten, vlees en aard-appelen komen op een geïmproviseerde tafel terecht. Via een wankel bruggetje komen we aan een open ruimte voor de hut. Deze draagt sporen van een vorig bezoek. De ronde, zwarte plek in het gras van een vorig kampvuur doet gezellig aan en versiert het grasplein.

In geen tijd ontstaat er een bedrijvigheid, waar niemand aan ontkomen kan. Onze gastheren ontsteken een vuur. De twee gastvrouwen beginnen groenten klaar te maken. De rest, wordt de mobiele ploeg, die om brandhout gestuurd wordt.

Dat laatste waar ik aan deel neem is niet te onderschatten, want het is hier een bergstreek en de toegang tot het bos is als een muur zo steil.

Het is vooral de terugweg beladen met hout, die voor een niet geoefend toerist een weg is van vallen en opstaan. En er is veel hout nodig, dat zien we nadat we de eerste lading aangesleurd hebben.

Een voor ons vreemd uitzierend barbecuetoestel, lijkend op een paraboolantenne, staat reeds op drie hoge poten in het vuur. Je staat er versteld van hoe goed ze met de bijl kunnen omgaan. Ook de twintigjarige zoon toont zich een specialist terzake. Eigenlijk doet het ons goed eens de benen te strekken en onze huid eens flink te laten zuiveren door het overvloedige zweet dat deze inspanningen en de zon veroorzaken.

Ik breng een bezoek aan de hut die verscheidene vertrekken herbergt. In enkele ervan staan bedden waarvan de lakens en dekens hun beste tijd gehad hebben en aan vervanging toe zijn.

Het is er verschrikkelijk muf, zelfs nadat ik alle ramen geopend heb, is het er niet uit te houden.

Ook de houtworm is er bedrijvig. Eens weer buiten voel ik weer sterk de drang van de natuur en dat heb ik zeker overgeërfd van mijn voorvader van enkele honderden eeuwen terug.

De vrouwen zijn zeer naarstig aan het werk en hebben geen tijd om op te kijken.

“Maken we een wandeling ?” wordt er voorgesteld.

Ikzelf heb dat al gedaan in kleine stukjes, voor zover mijn angst om verloren te lopen dit toelaat.

“Graag”.

We vertrekken voor een tocht die ik als een van de mooiste van mijn leven beschouw. De twee gastvaders, de twee kinderen, Frans en ik.

Eerst een stuk bos met stijgen en dalen. Bomen van verschillende vorm en soort. Struiken, wilde aardbeien en frambozen. Onze gastheren hebben een plastieken zak bij en plukken reusachtige paddenstoelen, witte en gele.

We genieten van hun uitleg, van het weer, van de prachtige stemming, van het feit dat wij weer uitverkoren zijn om hier te mogen vertoeven. We volgen een pad met enorm diep uitgespoelde

voren waarop het een kunst is om recht te blijven. We komen aan een alpenweide die steil naar boven helt.

Het ruikt er zalig naar de bloemen en planten die er zich verdringen en een onuitputtelijke voedingsplaats vormen voor insecten, vogels en grazers. Er staan bloemen die ik voor het eerst zie. De vlinders zijn er ongemeen talrijk en mooi.

Ze zorgen voor een wemelende afwisseling boven het gras. We klauteren de weide boven en draaien rechts weer het bos in. Daar staat, op de rand van het bos, een nog nieuw ogende hut. Ze is strategisch geplaatst en biedt een overzicht over de weide.

Er staan voederbakken op schietafstand van de hut. Er staat één boom boven in de weide, daar heeft men een volledige koe in opgetakeld.

“Dat is om de beren te lokken” is de uitleg.

Het halve geraamte doet angstwekkend aan en staat symbool voor de wreedheid van de jagers. Het lange stuk dat we bestegen, mogen we op een andere plaats weer dalen tot we terug aan de hut komen.

Daar wacht ons een lekker eetmaal door de dames ondertussen klaargemaakt.

“Er is hier ook een grot”, zegt Horatiu, de zoon .

“Kunnen we eraan en erin ?”

“Zeker, maar het is een moeilijke klim, en ik zelf durf maar drie kamers ver. Het is er volledig donker.”

“Wil je mee met ons ?”

“Ja”.

Frans zoekt zijn zaklamp, ik neem lamp en camera mee en we vertrekken. Het is inderdaad een zware klim die speciaal bemoeilijkt wordt door de losse bladeren van de bomen, waarop je steeds terugglijdt. We komen aan het gat in de rots en kruipen naar binnen. Het is er vochtig, kil en stil.

De duisternis wordt door onze lampen doorboord. Het vormt in deze kleine ruimte een helle lichtkegel die op de tegenover liggende rotswand in een felle lichtellips te pletter slaat. Er zijn druipstenen. In de barsten menen we levende insecten te ontdekken die zich niet laten verdrijven als we ze met onze vingers aanraken. Leven ze echt ?

We wagen ons nog een paar kamers verder. De ruimtes worden indrukwekkender.

We gaan door tot we vaststellen dat we een diepte neer moeten groter dan we zelf zijn. Jammer dat we geen touwen hebben. We geven het op en gaan terug naar buiten.

Deze grot moet ooit bescherming geboden hebben aan mensen. Dat leiden we af uit vier plaatsen waar stukken rots weggehouden zijn.

Per twee staan ze op gelijke hoogte en hebben de vorm om er een stevige stok in te leggen die van binnen uit kan vastgemaakt worden. De gedachte aan die bewoner(s) en hun angst voor beren, blijft mij de gehele dag bij.

Als we terugkomen, is de barbecue klaar. In het midden van de wok liggen stukken aardappel te braden in vet en olie. Er omheen is vlees gelegd. Het vet ervan komt de frieten ten goede. Het smaakt heerlijk.

Na het eten worden alle mannen verzocht weer op stap te gaan om paddestoelen te zoeken. We verspreiden ons over het bos en stappen zoekend verder. Hun getrainde oog hebben we niet.

‘t Was goed zat. De grootste vondsten worden door hen gedaan. Een groot aantal van deze die ik buit maak werpen ze onherroepelijk weg. Alleen de gele en grote worden weerhouden. Toch moeten we een groot stuk bos afschuimen om een voldoende voorraad te hebben.

Er wordt weer gekookt en als we de eerste lading aan het binnenwerken zijn, komen onze Denderleeuwse vrienden ook aan. Nico is er niet bij, ook zijn wagen was niet tegen die klim opgewassen en heeft het finaal begeven. Er wordt gegeten, verteld, en vooral veel gedronken. Het is elf uur als we terugrijden door de duisternis. Een nog bewogen rit, die ik nog lang zal gedenken.

Ik heb gisteren met Frans afgesproken. We zouden samen om acht uur vertrekken. Om acht uur sta ik aan zijn bed en aan heel wat zaken is te merken dat de ‘norok’ van gisteren bij Frans een goede voedingsbodem heeft gevonden en zijn vruchten heeft afgeworpen. De anders zo ochtendlijke man heeft nog steeds geen afscheid genomen van de vorige dag, en is moeilijk te overtuigen om aan deze dag te beginnen. Maar ik heb het meermaals ervaren : Frans is een moedig en avontuurlijk aangelegd man, en dat bewijst hij opnieuw. In tegenstelling tot wat zijn ganse lichaam, zijn geest en zijn hele wezen hem bevelen te doen, verschijnt er een verbeterd trek op zijn pijnlijke en verbaasde gezicht en hij kruipt uit bed. Hij wankelt wezenloos rond tot hij het daartoe speciaal ontworpen glas gevonden heeft waarin hij iedere nacht zijn tanden te week legt. Hij steekt ze in zijn ingevallen mond en het ziet er naar uit dat hij daarmee ook beter ziet, want zijn stap wordt gerichter.

Hij verdwijnt richting badkamer en ik weet dat hem daar een ontgoocheling te wachten staat. In Rupea is er dagelijks slechts twee uur water.

De mensen laten dan het bad vollopen en scheppen daar, voor de rest van de dag, naar behoefte water uit. Met het laatste water wordt doorgaans het wc eens deftig doorgespoeld. Van morgen is er geen water gekomen. Vermoedelijk werd er ook hier geen water uit de reserve van gisteren gespaard, en kan Frans, net als ik, alleen maar dromen van de overvloed aan luxe die te vinden is in de riviertjes en de maïs.

Bij de burgemeester zijn we de kapotte bagagedrager en drie benzinekanen, die er normaal opstaan, gaan halen om ze morgen mee te nemen naar huis. De drager was op de rug van de mobilhome bezweken.

We moeten ook nog het geschenk van iemand naar Anna brengen. Dat laatste eist nogal wat tijd, want ze staat erop dat we haar ganse huis bekijken.

Gekke gewoonte vind ik dat, vooral omdat ze ons ook binnen troont in de kamer waar de dochtertjes nog vlijtig te slapen liggen.

Om tien uur zullen we met zijn allen in de bestelwagen kruipen en onze stief families eens trakteren op een etentje.

We zijn net op tijd en we stappen met zijn allen gezellig in de wagen.

“Wij gaan vandaag bij mijn ouders. Zij hebben een boerderij waar ik steeds ga helpen”, zegt mijn gastheer.

“Is dat ver ?”

“Ze wonen in Venetia, zowat 50 km van hier”.

“Goed, ik wil ook eens een dagje meewerken op de boerderij”

“Dat zal niet kunnen want er wordt door niemand gewerkt vandaag.”

En inderdaad de wegen liggen er verlaten bij alsof het zondag is.

Alleen de kerkgangers ontbreken, maar dat houdt de baan vrij, zodat Frans met zijn twee vrouwen voorin en een allegaartje van vijf achterin, als een zigeunerbaron, fier en vlot over de wegen rijdt ! Even stopt hij om iedereen opmerkzaam te maken op een dikke laag stof die een cementfabriek over de gehele buurt uitgestrooid heeft.

Veilig belanden we op de boerderij. De aardeweg voor het erf werd op zijn zondags opgeveegd en de boerderij ligt er netjes bij. Een aantal varkens knort ons welkom alsof we bekenden zijn.

De waakhond rukt dreigend aan zijn ketting en is ons minder goed gezind.

Wat schapen en geiten kijken ons ongeïnteresseerd aan. De vier buffels, waarvan men ons sprak, zijn naar het veld om te grazen en dat vinden we jammer. We zagen ze meer, die lome oersterke beesten die als trekdier gebruikt worden.

We bekijken de tuin en hebben speciaal aandacht voor een pruimelaar met een soort pruimen die ik nooit eerder zag. Ze smaken niet slecht, maar men deelt mij mee dat ze bestemd zijn om ‘Schnaps’ van te maken. Zonde dus ze op te eten. Anca komt me halen en ik moet mee naar de overgrootmoeder.

Zij toont mij vol trots het handwerk dat ze gedurende de lange winteravonden maakt en ik krijg er zelfs een ten geschenke!

Daarna word ik weer ingelijfd in de volledige groep en we gaan een grote kamer binnen waar we allen, al dan niet gemakkelijk, toch zitten kunnen.

De boerin heeft oliebolle gebakken in voldoende hoeveelheden. Ze kan er achteraf nog een Vlaamse kermis mee bevoorraden.

Ze verschijnt met een koffiepot en even vrezend dat we koffie zullen moeten drinken.

Dat goedje valt ons niet in de smaak omdat ze de zaak niet filteren en er in plaats van koffie een dikke brij geserveerd wordt.

Als de koffiepot dreigend zijn tuit naar ons uitsteekt en overhelt naar het eerste glas, bevat hij evenwel troebele, zelfgemaakte wijn. Niet drinken wordt niet als een mogelijkheid beschouwd. Als vanzelfsprekendheid drinkt of nipt iedereen zijn glas leeg, dat prompt weer bijgevuld wordt. De stemming neemt toe, de kater van gisteravond wordt verdrongen, misschien wel vervangen.

Wij hebben onze gastgezinnen uitgenodigd om samen naar 't restaurant te gaan. De middag nadert en het wordt tijd daar aan te denken. We nemen afscheid en we worden naar Fagaras gedicht.

Een klein historisch stadje met vele winkeltjes en zelfs een groot magazijn. We komen terecht in een oud kasteel dat goed de tijd doorstaan heeft en als toeristische attractie dienst doet. We bewonderen er de wapens, gebruiksvoorwerpen, kleding van weleer, maar onze begeleiders zijn meer met hun gedachten bij het restaurant.

Als we onze rondgang beëindigen zitten er reeds een aantal van hen aan tafel in de restaurantafdeling van het kasteel. Het is hen duidelijk aan te zien dat het hun eerste bezoek is aan een dergelijke instelling.

Ik vind hun keuze van spijshuis niet geslaagd, al moet ik toegeven dat de plaats waar we zitten bij het kasteel past.

We zitten in een oude kelder, met oude zuilen en een plafond uit gemetselde boldriehoeken. De 'spijskaart' bestaat uit mondelinge overeenkomsten. Er is soep, natuurlijk hun magensoep, en die nemen ze allemaal. Geen enkele van hen eet ze op.

Het nationaal gerecht schijnt hen onbekend te zijn en in de smaak valt het zeker niet. Na ze geproefd te hebben ruimen ze zelf af, zoals ze dat thuis gewend zijn en zetten alles netjes op een andere tafel.

Waar ik in een restaurant doorgaans problemen mee heb, is de keuze van de gerechten, vooral als de spijskaart lang is en gespecialiseerd. Hier is die keuze hoogst eenvoudig. Er valt te kiezen tussen hersenen en koteletten. Dat was het dan.

Ik probeer de wc, maar moet onverrichterzake terugkomen. Dat lijkt sinds de Middeleeuwen niet meer gereinigd te zijn. De pot ligt opgetorend vol, de vloer is kletsnat, de stank verschrikkelijk. Frans ziet mij terugkomen

"Hoe is het er?"

"In de volle pot" antwoord ik sarcastisch.

Ik betaal en ben blij weer buiten te zijn. Onze vrienden zien er tevreden uit en dat is tenslotte het voornaamste.

We slenteren de stad door, bezoeken winkels om de vrouwen ter wille te zijn, gaan nog een patisserie binnen en komen uiteindelijk behouden thuis.

Er is een afscheidsavond ingericht, want morgen vertrekken Frans en ik terug naar België. Onze andere Belgische vrienden met hun snelle wagens zijn deze morgen vertrokken. Zelfs Nico en Pia zijn aanwezig en hoe meer 'norok' er gedronken wordt, hoe beter en sterker de verhalen van de reis klinken.

Bulderend gelach is niet uit de lucht. Nico wordt zowaar nog weemoedig.

Gezelliger kon niet en een beter afscheid is niet in te denken. Lang zal ik mij de uitspraak van Nico nog gedenken. Hij is een enorme voetbalfan.

"Geen ogenblik heb ik het betreurd dat ik het voetbal niet heb kunnen volgen op TV."

“Dank u Nico !”

Lang nog lig ik na te denken over deze mensen, door het regime afgezonderd van de wereld, afgezonderd van hun burens, van wie de taak het was hen in het oog te houden en bij het minste aan te geven. Alleen op die manier konden zijzelf aan werk en aan eten komen.

Ze zijn ongemeen arm, maar stellen al hun bezittingen en mogelijkheden ten dienste van de gastvrijheid. Ze doen zichzelf te kort om ons, de bevoorrechten van de geschiedenis, gul te ontvangen.

Ik mag niet denken aan die Westerlingen, die zich zo hoog boven deze mensen verheven voelen dat ze er geen plaatsje, of bemoedigend woord voor over hebben, van die armoedzaaiers niet willen weten. Is de Roemeense gastvrijheid zo daadwerkelijk, omdat ze elkaar steeds nodig hebben om te kunnen bestaan ? Is onze onverschilligheid voor elkaar het gevolg van onze rijkdom die de illusie wekt dat we niemand meer nodig hebben en zodoende ons territorium met prikkeldraad afbakenen ? Is totale ongestvrijheid een eindproduct van onze welvaart ? Het enige wat ze hier aan materiële ‘rijkdom’ bezitten is hun ‘norok’ die ze zelf stoken van vruchten die ze zelf kweken. De vrucht van hun arbeid dus. Met liters overladen ze ons ermee.

“Om thuis op te drinken”.

“Dank u.”

Ik krijg een tikkeltje weemoed. Het laatste bed voor thuis, de laatste vlucht in het heelal. Adieu sterren, melkweg, duisternis. Adieu grotten, rivieren, bergen. Adieu maïs, symbool van onze vrijheid en verbondenheid met de natuur. Adieu rijkdom waar we met volle teugen van genoten. Adieu schaamte, omdat deze mensen zich voor ons te kort doen. Wat met de geschenken, de vaas en het koffieservies, die je er mij bovenop schenkt ?

Zou deze oprechtheid te min zijn om bij ons op tafel te pronken, gewaardeerd te worden ? Wat hebben we toch intens geleefd ! Is dat nu definitief gedaan en moeten we weer rekening houden met alles en iedereen om op die manier door anderen geleefd te worden in plaats van zelf te leven ? Drie weken zichzelf zijn, geen enkele negatieve opmerking, ook niet van hen waar we zo intens mee hebben samen gewoond, geleefd, genomen en gegeven. Geen zin, geen gedachte die niet spontaan, vrijuit en in alle omstandigheden kon en mocht uitgesproken worden.

Die wereld en dat leven wordt geruild tegen enkele vierkante meter kooi waarin we als een vogel terecht komen en er goed verzorgd worden.

Het leven van zo vele jaren weer op nemen met slapen gaan en opstaan, verlangens en teleurstellingen, dienen en gediend worden.

Dagen en jaren in een banaal bestaan, omdat alles in een keurslijf gegoten is en zo geroutineerd is, dat het onbewust wordt ondergaan.

Plichten en rechten, in hun echte zin, worden weer automatismen. Afwijkingen van het echte stramien bestaan amper en worden ook niet geduld. Wisselstroom waarvan de hoge sinustoppen omgeplooid worden tot gelijkstroom.

38. Terug naar huis.

Het is bijna acht uur voor we aanstalten maken om te vertrekken. Het gezin heeft broodjes klaargemaakt voor onderweg. Het afscheid is harte-lijk. Als vriendschappelijk gebaar dragen ze mijn bagage naar de wagen. Ze zijn zo gedienschtig dat ze de broodjes vergeten.

En daar gaan we, Frans en ik, meer dan

2 000 km van huis.

Even uit het gezicht stoppen we om te overleggen welke weg we gaan volgen. We kiezen een andere weg dan deze waarlangs we naar hier kwamen. Een goede kaart zorgt er voor dat ik ons gidsen kan naar Bors.

We volgen Rupea - Sighisoara - Tirgus Mures-Ludesz - Cluj Napoca - Oradea-Bors. Even voor de grens gieten we de goedkope brandstof, waarmee de kruiken van Karel gevuld waren, in de wagen. We hebben nog 90 liter reserve, en trotseren hiermee de grens.

Het is half acht 's avonds als we ons aanmelden aan de grens met Hongarije. Hier is het een oase van stille razernij.

Wagens in overvloed, maar ze staan in lange rijen te wachten, zomaar!

Ik onderneem een poging en trek met papieren van "Adoptie dorpen" en van "Artsen zonder grenzen" naar een grenswachter, maar die maakte al ergere dingen mee.

Een wagen met 'CD' rijdt ongehinderd door. Anderen worden met lange, stijf gestrekte arm en vinger manifest teruggestuurd. Ik neem er mijn tijd voor en geniet nog na van het lekkere en overvloedige eten in het Chinese restaurant, amper een half uur geleden. We hebben zelfs nog wat geld over van de kas en hopen dat straks over de grens te kunnen verzilveren.

Er heerst hier uitgesproken verveling aan de grens. Twee mannen komen vragen of ze met ons mee mogen tot over de grens. Neen.

Mannen, vrouwen lopen duidelijk verveeld en geërgerd van hier naar daar en winden zich steeds meer en meer op. Het is hier haast niet vol te houden van de stank van de draaiende motoren. Aan de overkant komt er om de tien minuten een wagen het land binnen.

Wie zo'n situatie niet begrijpt kent de Balkan niet. Grenswachters staan daar maar te staan. Ze lopen over van machtswellust.

Het doet mij denken aan onze gastgezinnen die naast hun job, waar ze gratis voor hun land werken, er nog meer dan een fulltime job aan toevoegen en zich afsloven op de overlevingsboerderij. Aan de mensen die ieder sprietje gras maaien om er hun vee mee te voeren, of die met een aantal schapen en geiten de boorden van de weg laten begrazen. Hier staan tientallen vrachtwagens fortuinen te verliezen door het geknoei aan de grens. Het zijn kilometers lange files langs weerszijden van de grens.

Een aantal chauffeurs wilt iets forceren en rijdt door. Ze blokkeren op die manier het gaan en keren voor iedereen. Bij hen is de maat vol ! Een hoop gepalaver. Hun pas wordt afgenomen en ze krijgen hem maar terug als ze weerkeren. Er staat niets anders op.

Een dame uit Limburg (Kinrooi) heeft onze Belgische plaat gezien en komt met een verontwaardigd gezicht haar nood klagen.

Ze is hier met een hulpkonvooi, samengesteld uit twee truckers en twee lichte vrachtwagens en legt uit wat een uur wachten kost voor haar, dus voor dit land. Ze staat hier al zes uur en ziet geen vooruitgang. Bij het heengaan heeft dit spelletje 17 uur ge-duurd. Geduld hebben bij dit zinloze wachten is een sporttak waar niemand in geoefend schijnt te hebben.

Mij kan het weinig deren. Ik schrijf wat, hou me met van alles bezig en zit op de goede golflengte door de anderen te observeren. En er valt wat te bekijken als ik gezicht na gezicht bekijk. Niet alleen de ogen zijn de spiegel van de ziel, het gelaat, de ganse houding, het bewegen zelfs spreekt voor zich.

Het lijkt of iedereen de opdracht kreeg om een zenuwachtig en verveeld type uit te beelden. De minst talentrijke acteurs slagen nog het best in de voorstelling.

Ik tracht mij een beeld te vormen aan de toegang van de talrijke vluchtelingen kampen waar onze aarde rijk aan is. Voor ons is het slechts een onderbreking van een vlotte organisatie. Niks aan de hand. Daar gaat het om overleven, zonder verdere bestaanszekerheid. Daar heerst bovendien honger, vermoeidheid en dorst.

Als reactie veer ik recht, maak het achterportier open en neem een fles lekkere wijn uit de koelkast. Ik giet de inhoud in twee plastic bekertjes.

“Laat het u smaken, Frans !”

“Norok, Marcel !”

Als je van de nood een deugd maakt gaat alles beter. Dat hebben we van de Romeinse overheerser. Die maakte van alles goden zodat hij er niet naast kon. Bij alles wat hij deed was hij tenminste één God aan het dienen. Bij het drinken van de wijn heb ik het gevoel dat ik bij iedere slok de grenswachters pest. Wat gaat de tijd toch vlug...

Na twee en een half uur hebben ze het begrepen en we mogen verder. De Limburgse dame groet ons. Schijnbaar gelaten wacht ze verder af.

We rijden door de duisternis Hongarije binnen en kijken uit naar een geschikte slaappleaats. Na een tijdje slaan we een smalle straat in en komen aan een slagboom die gesloten is. Een paar waakhonden gaan lelijk te keer en een nachtwaker verschijnt.

Met een internationaal gebaar maken we hem duidelijk dat we overnachten willen en hij heeft daar geen bezwaar tegen. We staan tussen de machines van een landbouworganisatie, veiliger kan niet.

Frans, geërgerd en getergd door de muggen heeft het ongemeen druk. Het is of alle muggen ter wereld hem de oorlog hebben verklaard.

Om zes uur worden we wakker. We maken ons klaar en schenken de honden een homp kaas voor bewezen diensten. Ze weigeren het. Er is nog een restantje kleding en dat wordt door de nachtwaker in dank aanvaard. Die ondankbare honden toch !

Wie op de autostrade rijdt, of de wegen die wij een hele dag volgen, die krijgt het te pakken. Het reizen op de autostrade leidt tot een niet nader om-schreven reisdrang. Komt dat nu door het onophoudelijk geruis van de motor of door het contact van de banden op het wegdek, wie zal het zeggen ? Wij rijden en dat is een verslavend fenomeen ! Een niet te onderbreken geruis dat met andere niet te onderbreken levensnoodzakelijke activiteiten in harmonie trilt.

Ik denk aan het kloppen van het hart, aan de ademhaling, aan de bloedsomloop. Die permanentie dient in stand gehouden te worden. Vertraagt het geruis, dan vertraagt de hartslag evenredig mee. De wagen raast over de weg in een eindeloze sliert met andere wagens. Stoppen voelt als zelfmoord aan. Wie het waagt een rustpauze in te lassen, komt naast de weg in ademnood en ervaart al meteen dat hij het mis voor heeft en noodzakelijkerwijze thuishoort in het geraas in de onmiddellijke buurt.

Hij is een stuk dat per ongeluk van de lopende band is gevallen en zo de ganse productielijn dreigt te blokkeren. Wie doet er zoiets bewust ? Ertoe gedwongen worden is al erg genoeg, dat ondervonden we aan de grensovergang.

Wie het meemaakt begrijpt ook de jeugd die in topsnelheid de dancings afraast. Het zijn niet de dancings die hen opjagen, het is de rit zelf, het rijden, dat is het ! Het ritme van het hart te voelen overeenstemmen met dat van de motor, dat is het echte zijn, the kick, de trance, de opium. We ontdekken de ring rond Budapest en zijn er dankbaar voor. De huivering voor de verkeerslichten die het levensspel onderbreken is geweerd.

De verleiding om eens door de stad te wandelen is weggeraasd.

Ik geniet van de plakkende dorst, veroorzaakt door de halve liter sherry die we bij vergissing voor wijn hielden en dus bij vergissing gekocht hebben.

Een frisse drank staat in de koelkast, maar die kan maar langs achter bereikt worden. Oh neen, niet stoppen. Lekker genieten van de dorst, als het geraas maar aanhoudt.

We komen in Győr. Geen autostrade meer. Plots lichten, wachten, stoppen. De gejaagdheid neemt toe. We voelen het wild op schietafstand, de veer is gespannen maar ontspant zich in periodes. Het resultaat zal ernaar zijn. Oef, eindelijk zijn we er door en voelen het optrekken van de motor deugd doen als een frisse pint bier bij dorstig weer. De continuïteit van de hemelse muziek van het autostradegeluid is weer verzekerd. Het ophitsend geluid van de ons voorbij flitsende wagens stimuleert in positieve zin. We zweven weer in trance.

We zien sukkelaars langs de weg lui liggen zonnen aan een meer. De maïsvelden drummen om ons te zien voorbijrijden maar voor ons hebben ze hun aantrekkingskracht verloren.

Hun ballade is uitgezongen...